SPRAWOZDANIE

KOMITETU

C. K. GALICYJSKIEGO TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO WE LWOWIE

ZA LATA 1914, 1915, 1916.

WE LWOWIE
NAKŁADEM KOMITETU C. K. GAL. TOW. GOSPODARSKIEGO
Z DRUKARNI E. WINIARZA
1917.

SPRAWOZDANIE

KOMITETU

C. K. GALICYJSKIEGO TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO WE LWOWIE

ZA LATA 1914, 1915, 1916.

WE LWOWIE
NAKŁADEM KOMITETU C. K. GAL. TOW. GOSPODARSKIEGO
Z DRUKARNI E. WINIARZA
1917.

Siedmdziesiąty, siedmdziesiąty pierwszy i siedmdziesiąty drugi rok działalności c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie, której przebieg omawia niniejsze sprawozdanie, przypadły na okres niestety jeszcze ciągle trwającego, rozpętanego nad Europą środkową a grożącego całemu światu huraganu wojennego, niszczącego miliony istnień ludzkich, obracającego w perzynę setki tysięcy mienia, ścierającego z powierzchni ziemi bez śladu całe wsie i miasteczka...

Lata te, to lata rozlewu krwi serdecznej, upływu łez, lata trosk, cierpień, nędzy...

A ważniejszym jądrem tego straszliwego cyklonu stały się niestety Ziemie Polskie, między innemi Galicya wschodnia, a więc sfera działalności naszego Towarzystwa Cały dobytek narodowy niszczeje, wyniki pracy skrzętnej, zapobiegliwie prowadzonej od szeregu lat na polu podniesienia gospodarstw rolnych idą na marne.

Wypadki wojenne zaskoczyły nas w pełnym toku rozwijającej się korzystnie działalności, tak nad podniesieniem gospodarstwa rolnego w jego poszczególnych gałęziach, zwłaszcza w kierunku hodowlanym, jak i nad rozszerzeniem wpływów naszego Towarzystwa. Działalność ta była wydatna, a musiała być tem wydatniejsza, że rozchodziło się tu o usunięcie skutków klęsk ekonomicznych w latach poprzednich, zrządzonych słotą, wylewami itd. Byliśmy więc w toku bardzo poważnej pracy

zapobieżenia depekoracyi kraju, wkrótce mieliśmy urzeczywistnieć dawno już opracowane projekty założenia cielęciarni, źrebięciarni, organizowaliśmy targi hodowlane, wprowadziliśmy wiele korzystnych reform naszej akcyi hodowlanej.

Podobnie również rozszerzaliśmy naszą działalność w kierunku rolniczym, sadowniczym, handlowym itp.

Równocześnie staraliśmy się możliwie jak największą ilość rolników zgromadzić w łonie naszego Towarzystwa i zachęcić do współpracy, by naszą działalnością objąć jak najszersze warstwy ludności rolniczej. Byliśmy też w trakcie wprowadzania w tym celu całego szeregu zmian w organizacyi poszczególnych Oddziałów, uchwalonych na konferencyach naszego Prezydyum z Delegatami tychże.

Wszystkie te akcye i wiele innych, których nie wymieniamy, znajdowały się właśnie w okresie jaknajpomyślniejszego rozwoju, gdy raptownie zostały przecięte faktem wypowiedzenia wojny.

Z tą chwilą nie można już było myśleć o rozszerzaniu dotychczasowej działalności, o tworzeniu nowych instytucyi, należało skupić siły, by zachować przynajmniej dotychczasowy stan, by ratować od strat to, co wogóle było w naszem posiadaniu.

Wkrótce jednakże po tej chwili nastąpił drugi kataklizm, który do reszty podciął naszą żywotność, a to — zajęcie przez wojska nieprzyjacielskie Galicyi po Lwów, a wkrótce potem i pozostałej reszty terenu naszej działalności. Towarzystwo nasze zostało tem samem rozcięte; część bowiem naszych członków schroniła się do zachodnich prowincyi monarchii, względnie tam została zaskoczona wypadkami, reszta zaś, a z nią część Prezydyum w osobie p. Aleksandra Dąmbskiego pozostała na miejscu. Mimo tego rozcięcia Towarzystwo nasze żyć

nie przestało, owszem, w miarę możności obie jego części starały się czuwać nad dobrem rolnictwa i interesem swych członków I tak we Wiedniu, widząc, że najlepszą drogą do celu powyższego jest wzmożenie sił przez skupienie, utworzyliśmy wspólnie z c. k. Towarzystwem rolniczem krakowskiem i Towarzystwem Kółek rolniczych wspólny organ, mianowicie: »Komitet Centralnego Wydziału Towarzystw Rolniczych«, jako reprezentacyę interesów rolnictwa galicyjskiego.

Działalność tejże instytucyi jest dostatecznie znaną; szczegóły jej można zresztą znaleźć w drukowanem sprawozdaniu. Tu tylko zaznaczamy, że objęte nią były najważniejsze sprawy gospodarstwa krajowego.

I tak załatwiane tu były sprawy odszkodowań wojennych, czem specyalnie zajmowała się utworzona do tego celu Sekcya odszkodowań, dalej prowadzono akcyę odbudowy i uruchamiania gospodarstw rolnych i leśnych, co było powierzone Sekcyi doraźnej pomocy, dalej załatwiono sprawy będące w związku z postulatami korporacyi, związków rolniczych, jak i poszczególnych osób z Kół ziemiańskich, kwestye podatkowe, projekty ustawy, akcya prasowa, co załatwiała Sekcya prawniczo-prasowa, wreszcie prowadzono najrozmaitsze sprawy z zakresu kredytu hipotecznego, działalności spółek i przedsiębiorstw, sprawy odbudowy publicznej itd., co zostało powierzone Sekcyi ekonomicznej. Po za tem biuro Komitetu Centralnego przy Mariahilferstrasse 1 c we Wiedniu, w którem pracowała część naszych urzędników, zajęte było udzielaniem porad, popieraniem podań o reklamacye od służby wojskowej, ułatwianiem wyrobu przepustek na powrót do kraju, itd, itd.

Z chwilą zwycięzkiej ofenzywy wojsk naszych zorganizował Komitet biuro Towarzystwa Gospodarskiego w Krakowie, gdzie załatwiał najważniejsze sprawy tak

hodowlane, jak i rolnicze. Biuro to zostało zwinięte z końcem września 1915 r.

Równocześnie przez cały czas trwania inwazyi nieprzyjacielskiej funkcyonowało we Lwowie pozostałe częściowo biuro Komitetu naszego Towarzystwa pod przewodnictwem Wiceprezesa Aleksandra Dąmbskiego. Działalność tego biura była z konieczności ograniczona, gdyż generał-gubernator rosyjski ogłosił w swem przemówieniu inauguracyjnem zakaz funkcyonowania stowarzyszeń, tem samem zawiesił oficyalne czynności Towarzystwa Gospodarskiego. Mimo tego jednak zakazu starało się biuro spełniać swe obowiązki i wedle możności pomagać rolnikom. Działalność ta polegała przedewszystkiem na interweniowaniu u władz rosyjskich w sprawie nadzoru nad opuszczonymi majątkami i ustanawianiu kuratorów dla tych majątków, oddawania opuszczonych majątków do zarządu krewnym, dalej w sprawie puszczenia w ruch gorzelni rolniczych, wydawania przepustek rolnikom i administratorom na objazd majątków itp. Równocześnie wyrabiało się w biurze zaległe rachunki, porządkowało książki i akta, i gdzie tylko było możliwe, nawiązywało się stosunki z Oddziałami.

Troską zarządu było także uchronienie majątku Towarzystwa od szkód. Uzyskiwano to częściowo, tłumacząc funkcyonaryuszom rosyjskim charakter autonomiczny naszego Towarzystwa. W ten sposób ochroniono biuro i kasę Towarzystwa, częściowo zabezpieczono bydło, sprzedając pewną ilość buhaji w tych wypadkach, w których zachodziła obawa nieuchronienia ich od rekwizycyi. W celu uchronienia prywatnych obór od rekwizycyi wydało biuro certyfikaty, stwierdzające ich wartość hodowlaną. Czynności biura wzrosły z chwilą utworzenia we Lwowie »Polskiego Komitetu ratunkowego«, mającego analogiczne cele, jak obecny Książęco Biskupi Komitet ratunkowy dla do-

tkniętych klęską wojny. Komitetowi temu odstąpiono lokal biura, oddano mu także do dyspozycyi i personal biurowy, biorący bardzo czynny udział, zwłaszcza w pracach Sekcyi rolnej tegoż Komitetu.

Po powrocie władz austryackich do Lwowa dnia 22. czerwca 1915 roku, jak długo stolica kraju leżała w ściślejszym okręgu wojennym, nie można było rozpocząć intenzywniejszej pracy wobec ogromnych trudności dostania i wydostania się ze Lwowa i skomunikowania się z Radami Oddziałów i z poszczególnymi Członkami Towarzystwa. W każdym razie starano się nawiązać stosunki z prowincyą, dać jej inicyatywę do podjęcia na nowo normalnej działalności tak na polu gospodarki, jak w kierunku prac Towarzystwa. Gdzie po powiatach nie było Rad Oddziałów, ustanowiono tymczasowych kierowników Rad, tak, że obecnie prawie wszystkie Rady funkcyonują.

Wspomniany poprzednio Polski Komitet ratunkowy przeistoczył się w Delegacyę Książęco-Biskupiego Komitetu Ratunkowego Krakowskiego i dotąd pracował w lokalu Towarzystwa z pomocą części personalu Towarzystwa.

Ważnem zadaniem było zoryentowanie się co do rozmiaru szkód zrządzonych klęską wojny w majątku Towarzystwa. W tym celu przystąpiono do zbadania stanu inwentarza żywego Towarzystwa i Zakładów w Oparach, Rudkach i Brodach.

Zresztą próbował Komitet rozwijać działalność na wszelkich należących doń polach, w miarę możności. Niestety jednak owa możność była bardzo ograniczona. Z jednej strony ograniczył ją c. k. Rząd, oddając prowadzenie agend uruchamiania gospodarstw władzom centralnym, z drugiej — wiązało Komitet odstąpienie reprezentacyi wspólnych interesów rolniczych Cen-

tralnemu Wydziałowi Towarzystw rolniczych we Wiedniu w myśl żądań Władz centralnych, pragnących mieć z jedną instytucyą do czynienia. Stąd też wszelkie żądania rolników w sprawie zagospodarowywania zniszczonych posiadłości, co do dostarczenia koni, jeńców i wojska do roboty, w sprawie dowozu maszyn, narzędzi rolniczych, nawozu i nasienia, odstępywaliśmy Centralnemu Wydziałowi Towarzystw rolniczych we Wiedniu, który nie szczędził trudu i pracy, by im zadość uczynić.

Pozatem załatwiało biuro Komitetu, mimo bardzo ograniczonej ilości personalu cały szereg spraw bieżących, tak należących do normalnych agend Komitetu, jak i spowodowanych stanem wojennym.

I tak: utworzyła się w biurze Komisya oceny zbóż nasiennych i ziemniaków, która posiadała na wschodnią Galicyę jedynie prawo kwalifikowania ziarna sprzedanego dla celów nasiennych.

Nową instytucyą jest również Komisya obrotu gruntami, funkcyonująca przy każdym c. k. Sądzie powiatowym, prócz c. k. Sądów krajowych. Do Komisyi tej zamianował Komitet swych delegatów dla każdego powiatu sądowego, co przy obecnych stosunkach spowodowanych tak brakiem ludzi, jak i trudnościami komunikacyjnemi, natrafiało na liczne przeszkody.

Podobnie przedstawił Komitet swe propozycye co do wyboru kandydatów na zawiadowców ugodowych i badaczy zachowania się dłużnika przy postępowaniu konkursowem, jak również opiniował podania o urzęda zarządców przymusowych i ocenicieli szkód wojennych w posiadłościach rolnych i leśnych, mniejszych i większych

Odnośnie do poprzednio wspomnianego scentralizowania działalności nad uruchamianiem gospodarstw wiejskich i odbudowy rolnictwa w ręku Władz Administracyjnych, starał się Komitet zawczasu zawiadomić zainte-

resowanych rolników o każdem nowem w tym kierunku zarządzeniu. W tym celu rozsyłał Komitet do Rad Oddziałów naszego Towarzystwa i delegatów ad hoc pomianowanych okólniki, których liczba doszła do poważnej cyfry. Równocześnie przesyłał Komitet Władzom Centralnym nadesłane relacye o stanie i potrzebach rolnictwa w poszczególnych powiatach, zbierając w tym celu daty statystyczne co do zapotrzebowania nasion, narzędzi, inwentarza itp.

Widząc jak ważną rolę odgrywa w dzisiejszych warunkach uprawa motorowa, zorganizował Komitet. wspólnie z Bankiem rolniczym c. k. Towarzystwa Gospodarskiego, pomoc techniczną dla właścicieli pługów parowych i motorowych przez wysyłanie fachowych monterów do puszczania w ruch i ewentualnych naprawek tychże.

Celem zapobieżenia brakowi paszy przedstawiał Komitet propozycye Filii Centrali dla środków pastewnych.

Obok załatwiania całego szeregu aktów wynikłych z powyższych czynności, z których tylko ważniejsze są powyżej wyszczególnione, interweniował Komitet przez swe Prezydyum wielokrotnie u Władz Centralnych w sprawie odbudowy krajowego rolnictwa i uruchomienia gospodarstw wiejskich, biorąc poza tem czynny udział prawie we wszystkich instytucyach, które się tem zajmowały.

Niestety — stosunki panujące tak w roku 1915, jak i 1916 nie dozwalały uruchomić Komitetowi najważniejszej instytucyi naszego Towarzystwa, jaką jest Rada Ogólna.

Wedle poprzednich uchwał, Walne Zgromadzenia Rad Ogólnych miały się począwszy od roku 1915 odbywać w terminach jesiennych. Mimo wprost gwałtownej

potrzeby wspólnego porozumienia się co do akcyi nad odbudową rolnictwa, jak i naszego Towarzystwa, mimo konieczności wysłuchania własnych żalów i skarg, a zarazem porad i pociech, mimo uznawania całej doniosłości i znaczenia przeprowadzenia gruntownych obrad w kierunku ukształtowania działalności naszego Towarzystwa w najbliższej przyszłości, nie można było myśleć o zwołaniu Rady Ogólnej w jesieni roku 1915, ani 1916, z przyczyn wszystkim aż nadto dobrze znanych.

Nie chcąc zatem tak ważnych obrad odkładać do wyznaczonego zasadniczo terminu jesiennego, postanowił Komitet na posiedzeniu dnia 20 kwietnia 1917 r. urządzić Walne Zebranie w terminie wiosennym.

W tym zatem tak stosunkowo krótkim czasie musieliśmy przygotować niniejsze sprawozdanie, co przy utrudnionych środkach komunikacyjnych, braku personalu biurowego tak w Komitecie, jak i w poszczególnych Oddziałach, wreszcie bardzo poważnych trudności drukarskich, było zadaniem niesłychanie trudnem.

Sprawozdanie to wykazuje zatem liczne braki. W szczególności brak sprawozdań z działalności poszczególnych Oddziałów, a nawet Sekcyi Komitetu, które utraciwszy swe Prezydya i znaczną ilość członków, z konieczności musiały zawiesić swą działalność

Działalność c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego obejmowała zatem znacznie szersze horyzonty w owych nieszczęsnych latach 1914, 1915 i 1916, niż to moglibyśmy sądzić z niniejszego sprawozdania. Działalność ta — jak to przy końcu czujemy się w obowiązku zaznaczyć — mimo tych tak wielu i tak poważnych trudności bynajmniej nie osłabła, owszem rozwija się coraz silniej. Towarzystwo nasze żyje pełnią sił, bo

też wiemy wszyscy, że zadania, jakie sobie do spełnienia stawia nasze Towarzystwo, owa praca nad podniesieniem rolnictwa, jest zarazem pracą nad zachowaniem tego kawałka naszej Ziemi, stanowiącej nierozłączną część naszej Ojczyzny.

SPIS RZECZY.

Część pierwsza.

Część druga.

Część trzecia.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

ZARZĄD TOWARZYSTWA.

(Stan z dniem 30. kwietnia 1917 roku).

A.

Skład Prezydyum i Komitetu.

Prezes: J. E. Witołd Książę Czartoryski.
I. Wiceprezes: Aleksander Dąmbski.
II. » Dr. Maryan Lisowiecki.
III. » Dr. Jan Rozwadowski.

Członkowie Komitetu.

a) zwyczajni:

Julian br. Brunicki
Artur Zaremba Cielecki
Władysław hr. Dzieduszycki
Tadeusz Fedorowicz
Dr. Stefan Godlewski
Karol Krusenstern
J. E. dr. Andrzej książę Lubomirski
Dr. Kazimierz Miczyński
Jan hr. Mycielski
Dr. Tadeusz Pilat
Leon kniaź Puzyna

Wincenty Rozwadowski
Paweł książę Sapieha
Oskar Schnell
Władysław Serwatowski
Jerzy Turnau.

b) kooptowani:

Dr. Feliks Drużbacki
Antoni Gosiewski
Konrad Łuszczewski
Dr. Tadeusz Rylski
Jan Wiktor
Stanisław Ujejski.

Delegaci Kółek rolniczych:

Dr. Bronisław Dulęba
Dr. Roman hr. Scipio.

B.

Skład Sekcyi i Komisyi przy Komitecie.

I. Wydział wykonawczy:

Przewodniczący: J. E. Witołd ks. Czartoryski
Aleksander Dąmbski
Dr. Maryan Lisowiecki
Dr. Kazimierz Miczyński
Dr. Jan Rozwadowski
Stanisław Ujejski
Leon kniaź Puzyna } jako zastępcy.

II. Sekcya hodowlana:

Przewodniczący: Aleksander Dąmbski.
I. Zastępca Przewodn.: Julian br. Brunicki,
II. » » Franciszek Ponicki
J. E. Witołd ks. Czartoryski
Kazimierz ks. Czartoryski

Dr. Mieczysław Dalkiewicz
Tadeusz Fedorowicz
Feliks Gniewosz
Dr. Stefan Godlewski
Józef Haller Hallenburg
Dr. Maryan Lisowiecki
Dr. Karol Malsburg
Jan hr. Mycielski
Michał Plezia
Dr. Aleksander Raciborski
Dr. Jan Rozwadowski
Wincenty Rozwadowski
R. Dw. dr. Józef Szpilmann
Jerzy Turnau
Józef Zagaja

III. Sekcya rolnicza.

Przewodniczący: Jerzy Turnau.
Zastępca Przewodn.: Dr. Kazimierz Miczyński
Kazimierz Ajdukiewicz
Edward Anson
Stanisław Bohdanowicz
Julian br. Brunicki
Dr. Zdzisław Chmielewski
Michał Filcek
Karol Huppenthal
Bronisław Janowski
Adam Karpiński
Dr. Seweryn Krzemieniewski
Jan Madeyski
Jan hr. Mycielski
Dr. Bronisław Niklewski
Dr. Stefan Pawlik
Michał Plezia
Leon kniaź Puzyna
Inż. Tadeusz Rozwadowski
Wincenty Rozwadowski
Władysław Serwatowski
Inż. Tadeusz Świeżawski
Kazimierz Szulc

Łucyan Turnau
Stanisław Ujejski
Aleksander Wierzbicki
Benedykt Wygoda
Tadeusz Zawadzki
Jan Zintel.

IV. Sekcya handlowa.

Przewodniczący: Julian br. Brunicki.
Zastępca Przewodn.: Konrad Łuszczewski
Aleksander Dąmbski
Stanisław Gołaszewski
Dr. Maksymilian Liptay
Dr. Jan Rozwadowski
Piotr Szczepański
Stanisław Ujejski

V. Sekcya ekonomiczna:

Przewodniczący: Dr. Maryan Lisowiecki.
Zastępca Przewodn.: (nie wybrany).
Dr. Stanisław hr. Badeni
Aleksander Dąmbski
Stanisław Dąmbski
Dr. Władysław Kraiński
Karol Krusenstern
Dr. Aleksander Krzeczunowicz
Dr. Jan Mars
Dr. Stefan Pawlik
Leon kniaź Puzyna
R. Dw. dr. Tadeusz Pilat
Dr. Henryk Sawczyński
Dr. Aleksander hr. Skarbek.

VI. Sekcya mleczarska:

Przewodniczący: Dr. Tadeusz Rylski.
Zastępca Przewodn.: Dr. Mieczysław Dalkiewicz.
Dr. Stefan Godlewski
Józef Haller Hallenburg
Bronisław Janowski

Janina Karłowicz
Konrad Łuszczewski
Jan Przybyła
Dr. Jan Rozwadowski
Felicyan Skórski
Ks. Jakób Steiner.

VII. Sekcya chowu koni:

Przewodniczący: Władysław hr. Dzieduszycki.
Zastępca Przewodn.: Stanisław hr. Siemieński-Lewicki
Józef Bartmański
J. E. Witołd ks. Czartoryski
Aleksander Fedorowicz
Alfred Garapich
Władysław Garapich
Maryan Jędrzejowicz
Henryk Karczewski
Roman Kruszewski
Longin Łoboś
Mikołaj Łukasiewicz
Jan hr. Mycielski
Leon kniaź Puzyna
Fernando Raspaldiza
Władysław Serwatowski.

VIII. Sekcya chowu drobiu:

Przewodniczący: Julian br. Brunicki.
Zastępca Przewodn.: Radca Dw. dr. Józef Szpilmann
Wanda ks. Czartoryska
Józef Dąbrowski
Dr. Stanisław Fibich
Dr. Mieczysław Grabowski
Bronisław Korytnicki
Paweł Kretowicz
Jan Obrębski
Michalina Ogrodzińska
Zygmunt Piotrowicz
Franciszek Ponicki
Bronisława Seferowiczowa

Jan Stark
Klementyna Stasiniewiczowa
Włodzimierz hr. Szembek
Eugeniusz Terlecki
Maryan Wójcikiewicz
Eustachy Wolski
Józef Victorini.

IX. Sekcya sadowniczo-ogrodnicza:

Przewodniczący: Julian br. Brunicki.
I. Zastępca Przewodn.: Dr. Kazimierz Miczyński.
II. » » Marya Stefczykówna.

Kazimierz Brzeziński
Marya Bykowska
Dr. Adam Głażewski
Feliks Gniewosz
Antoni Juściński
Aleksandra Krusensternowa
Karol Krusenstern
Dr. Władysław Kubik
Marya Lisowiecka
Wojciech Nowak
Aleksander Pragłowski
Augusta Turnauowa
Dr. Zygmunt Woycicki
Antoni Wróblewski
Michał Zając.

X. Sekcya gorzelniana:

Przewodniczący: Paweł ks. Sapieha.
Zastępca Przewodn.: Aleksander Krzeczunowicz.

Kazimierz Agopsowicz
Dr. Roger br. Battaglia
Tadeusz Chrząszcz
Maryan Jędrzejowicz
Stanisław Jędrzejowicz
Wincenty Kraiński
Karol Krusenstern
Dr. Leszek Majewski

Stanisław hr. Mycielski
Mikołaj hr. Rey
Stefan br. Moysa Rosochacki
Wincenty Rozwadowski
Władysław Serwatowski
Dr. Stanisław Starzyński
Władysław Żeleński.

XI. Sekcya literacka:

Przewodniczący: vacat.
Zastępca Przewodn.: Jerzy Turnau.
Dr. Jan Blauth
Bronisław Janowski
Konstanty Jasiński
Jan Marszałkowicz
Dr. Kazimierz Miczyński
Dr. Stefan Pawlik
Leon kniaź Puzyna.

XII. Sekcya organizacyjna:

Przewodniczący: J. E. Witołd ks. Czartoryski.
Zastępca Przewodn.: Aleksander Dąmbski.
Sekretarz: Henryk Pawlikowski.
Julian br. Brunicki
Feliks Domański
Tadeusz Fedorowicz
Kazimierz Horodyski
Karol Krusenstern
Dr Maryan Lisowiecki
Leon kniaż Puzyna
Jerzy Turnau
Jan Wiktor
Benedykt Wygoda.

XIII. Sekcya wiejskiego gospodarstwa kobiecego:

Przewodniczący: vacat.
Zastępca Przewodn.: Wanda ks. Czartoryska.
Eksc. Dawidowa Abrahamowiczowa
Romana Berezowska

Aniela Gniewoszówna
Bronisław Janowski
Maryan Jaroszyński
Janina Karłowicz
Izydora Kozicka
Aleksandra Krusensternowa
Teresa Leszczyńska
Dr. Tadeusz Pilat
Bartłomiejowa Rozwadowska
Dr. Jan Rozwadowski
Marya hr. Tarnowska
Adolfowa Turnauowa.

XIV. Sekcya leśna.

Przewodniczący: Karol Krusenstern.
Zastępca Przewodn.: Dr. Aleksander Raczyński.

J. E. Witołd ks. Czartoryski
Zygmunt Demianowski
Bronisław Janowski
Antoni Kauss
Cyryl Kochanowski
Adam Kozłowiecki
August hr. Krasicki
Jan Krzysztofowicz
Dr. Maryan Lisowiecki
Kazimierz ks. Lubomirski
Jan Madeyski
M. Małaczyński
Stanisław hr. Mycielski
Dr. Jan Rozwadowski
Wincenty Rozwadowski
Paweł ks. Sapieha
Fryderyk Wilhelm Schmidt
Władysław Serwatowski
Adam hr. Stadnicki
Wilhelm Stanek
Włodzimierz hr. Szembek
Jan Wiktor.

XV. Komisya reform hodowlanych:

Przewodniczący: Dr. Maryan Lisowiecki.

Julian br. Brunicki
J. E. Witołd ks. Czartoryski
Dr. Mieczysław Dalkiewicz
Aleksander Dąmbski
Józef Haller Hallenburg
Dr. Karol Malsburg
Franciszek Ponicki
Dr. Jan Rozwadowski
Wincenty Rozwadowski.

XVI. Komisya spraw chowu drobnego inwentarza:

Przewodniczący: Wincenty Rozwadowski

Tadeusz Burzyński
Dr. Mieczysław Dalkiewicz
Feliks Domański
Aleksander Dąmbski
Jan Głowacki
Dr. Karol Malsburg
Franciszek Ponicki
Stanisław Ujejski.

XVII. Komisya chmielarska:

Przewodniczący: J. E. Zdzisław hr. Tarnowski

Jan Breuer
Aleksander Dąmbski
Stanisław Dąmbski
Władysław Gniewosz
Dr. Józef Raczyński
Ignacy Smalawski
Wilhelm Fryderyk Schmidt
Zdzisław Włodek.

XVIII. Komisya wystawowa:

Kazimierz Ajdukiewicz
Julian br. Brunicki
Wanda ks. Czartoryska

Władysław hr. Dzieduszycki
Dr. Maryan Lisowiecki
Dr. Kazimierz Miczyński
Dr. Jan Rozwadowski
Dr. Tadeusz Rylski
Paweł ks. Sapieha.

XIX. Komisya giełdowa:

Przewodniczący: Dr. Władysław Kraiński
Dr. Stanisław Henryk hr. Badeni
Dr. Tadeusz Mars.

XX. Komisya zakupna ogierów:

Władysław hr. Dzieduszycki
Władysław Serwatowski.
Zastępcy: J. E. Witołd ks. Czartoryski
Longin Łoboś.

XXI. Komisya ksiąg rodowodowych koni oryentalnych:

Artur Zaremba Cielecki
Władysław hr. Dzieduszycki
Maryan Jędrzejowicz.

XXII. Komisya rachunkowa:

Kazimierz Horodyski
Jan Krzysztofowicz
Mieczysław Urbański.
Zastępcy: Aleksander Fedorowicz
Adam Younga.

XXIII. Komisya doświadczeń:

Karol Huppenthal
Bronisław Janowski
Adam Karpiński
Dr. Seweryn Krzemieniewski
Dr. Kazimierz Miczyński
Dr. Bronisław Niklewski
Adam Papara.

C.

Delegaci Komitetu.

I Do przybocznej Rady rolniczo-przemysłowej przy c. k. Ministerstwie rolnictwa:

J. E. Witołd ks. Czartoryski
Dr. Kornel Paygert
Oskar Schnell.

II. Do przybocznej Rady weterynaryjnej przy c. k. Ministerstwie rolnictwa:

Dr. Maryan Lisowiecki
Karol Krusenstern.

III. Do przybocznej Rady spraw chowu koni przy c. k. Ministerstwie rolnictwa:

J. E. Witołd ks. Czartoryski
Maryan Jędrzejowicz.

IV. Do Rady znawców opodatkowania wódki przy c. k. Ministerstwie Skarbu:

J. E. Dawid Abrahamowicz.

V. Do Państwowej Rady kolejowej we Wiedniu:

(1914—1918).

Dr. Kornel Paygert.
Zastępca: Ks. Paweł Sapieha.

VI. Do austryackiego Centralnego biura przestrzegania interesów rolnych:

J. E. Witołd ks. Czartoryski
Dr. Maryan Lisowiecki
Michał Garapich }
Edward Maurizio } zastępcy.

VII. Do Komitetu poradczego spraw chowu koni przy c. k. Namiestnictwie:

Maryan Jędrzejowicz
Alfred Garapich (zastępca)

VIII. Do Komisyi regulacyi rzek przy c. k. Namiestnictwie::

Dr. Jan Rozwadowski
Antoni Skrzyński.

IX. Do Krajowej Komisyi rolniczej przy Wydziale krajowym

(1913--1918).

Dr. Kazimierz Miczyński
Dr. Jan Rozwadowski
Oskar Schnell.

X. Do Krajowej Rady kolejowej:

Julian br. Brunicki
Władysław Serwatowski (zastępca).

XI. Do Kollegium cenzorów Banku krajowego:

Dr. Włodzimierz Mochnacki
Jan Vivien de Chateaubruen.

XII. Do Zarządu Głównego Towarzystwa Kółek rolniczych:

(1917 do 1919).

Dr. Roman hr. Scipio
Dr. Henryk Pawlikowski.

XIII. Do Centralnego Wydziału Towarzystw rolniczych:

J. E. Witołd ks. Czartoryski
Aleksander Dąmbski
Dr. Maryan Lisowiecki
Dr. Kazimierz Miczyński

Dr. Aleksander Raczyński
Dr. Stanisław hr. Mycielski
vacat.

XIV. Do Kuratoryi Akademii Dublańskiej:

Witołd ks. Czartoryski
Jerzy Turnau (zastępca).

XV. Do Kuratoryi szkoły chmielarskiej w Brodach:

Dr. Kazimierz Miczyński
Fryderyk Wilhelm Schmidt.

XVI. Do komisyi zalesień ochronnych:

Jan Madeyski
Karol Krusenstern (zastępca).

XVII. Do Krajowego Towarzystwa dla wyzyskania sił wodnych.

Karol Ajdukiewicz.

XVIII. Do Rady Nadzorczej przy Galicyjskiej Spółce zbytu jaj i drobiu we Lwowie.

Stanisław Bohdanowicz
Aleksander Dąmbski
Radca Dworu dr. Józef Szpilmann.

XIX. Do Rady nadzorczej przy Galicyjskiej Spółce zbytu bydła i trzody chlewnej we Lwowie.

Aleksander Dąmbski
Stanisław Ujejski (zastępca).

XX. Do Wydziału Towarzystwa dla gospodarczego wykształcenia kobiet.

Dr. Jan Rozwadowski.

XXI. Do Zarządu okręgowego T. S. L. we Lwowie.

Dr. Kazimierz Miczyński
Dr. Jan Rozwadowski.

XXII. Do Komitetu wykonawczego Kongresu leśnego we Lwowie.

Henryk Dolański.

D.

WYKAZ PERSONALU
Biura Komitetu c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie.

Stan z dniem 30. kwietnia 1917.

Dr. Henryk Pawlikowski, sekretarz Towarzystwa, referent statystyczny oraz kierownik biura rachunkowości rolniczej,
Stefan Reichard, naczelny inspektor hodowli,
Kazimierz Fedorowicz, referent spraw chowu koni, kasyer Towarz.
Józef Rolle, sekretarz Biura hodowlanego,
Jan Przybyła, inspektor kontroli mleczności,
Tadeusz Rozwadowski, radca Wydziału krajowego, kierownik zakładu chowu ryb w Oparach,
Kazimierz Mianowski, stawniczy Zakładu chowu ryb w Oparach,
Bronisław Janowski, inspektor rolniczy i redaktor *Rolnika*,
Wojciech Chłopiński, instruktor uprawy lnu i konopii i administrator *Rolnika*,
Antoni Wróblewski, inspektor sadowniczo-ogrodniczy,
Tadeusz Chrząszcz, profesor Akademii w Dublanach, kierownik inspektoratu gorzelnianego,
Gruzewski Eugeniusz, buchalter,
Bronisław Chodkiewicz, radca Wydziału kraj., konsulent taryfowy,
Stefania Wieserówna, urzędnik biura statystycznego,
Wanda Cętarówna, rachmistrz biura rachunkowości rolniczej,
Julia Gnoińska, protokolant i ekspedyent,
Marya Gartlerówna, korespondentka,
Zofia Zajączkowska dyetaryusz,
Michalina Wacykówna, ekspedyentka *Rolnika*.

Słudzy:

Julian Bojarski, woźny.
Andrzej Koss, woźny.

CZĘŚĆ DRUGA.

Działalność Komitetu.

I. W ZAKRESIE HODOWLI INWENTARZA.

A. Sprawozdanie z czynności Sekcyi chowu koni.

Zacząwszy swą pracę na polu podniesienia chowu koni funduszami bardzo skromnymi, po długoletnich zabiegach i staraniach, potrafił Komitet w ostatnich latach doprowadzić do tego, że subwencye na ten cel prawie-że się podwoiły. To też wyniki pracy Sekcyi chowu koni z każdym rokiem stawały się widoczniejsze — ogierów własnych mielismy już 53 — i dzięki współpracy w sekcyi P. Majora Krautwalda, który jako Komendant zakładu ogierów rządowych w Sądowej Wiszni, mógł bardzo skutecznie pośredniczyć między nami, a władzami wojskowemi, akcya nasza zaczęła się bardzo dodatnio rozwijać.

Niestety przyszła inwazya rosyjska i cała praca długoletnia poszła na marne.

Z czynności Sekcyi w r. 1914 podajemy tu ważniejsze szczegóły.

Długo omawiana sprawa założenia źrebięciarni była już prawie dojrzałą.

Specyalna Komisya oglądnęła źrebięciarnię na Bukowinie, żeby się zapoznać ze sposobem prowadzenia takich zakładów — statut był już wypracowany — wniesiono już podanie do c. k. Ministerstwa rolnictwa o udzielenie 15.000 K subwencyi na ten cel i w jesieni tegoż roku byłaby powstała pierwsza źrebięciarnia w Gałicyi.

Również zdecydowane było już wynajęcie pastwiska dla źrebiąt w Jezupolu od jesieni 1914 r.

Bardzo ważną sprawę poruszył na Sekcyi z dnia 13/I. 1914 r. hr. Stanisław Siemieński. Jak wiadomo Komisye licencyonujące ogiery bardzo często odmawiały licencyi koniom zupełnie dobrym i odpowiednim na reproduktorów. Sekcya robiła starania, ażeby powołać do życia Komisyę superarbitralną, do ktorej właściciel ogiera mógłby się odnieść w razie pokrzywdzenia. Starania te jednak dotąd nie odniosły żadnego skutku.

Otóż żeby złemu choć w części i na innej drodze zapobiedz, postawił hr. Siemieński wniosek, ażeby się odnieść do Rad Oddziałów z przedstawieniem, że członkowie Komisyi licencyonujących ogiery, mianowani przez Rady powiatowe, mają być wybierani tylko z pomiędzy fachowych znawców i ludzi energicznych, którzyby potrafili przeprzeć swoje zdanie w razie niesłusznego sklasyfikowania ogierów.

Okólnik taki rozesłano też w styczniu 1914 r.

Ostatnie posiedzenie Sekcyi przed inwazyą rosyjską odbyło się dnia 18/7 1914. Uchwalono na niem zakupić pięć ogierów stacyjnych i podano zarazem ich miejsca przeznaczenia.

Dla omówienia kilku spraw ważniejszych postanowiono zwołać Sekcyę na 3. sierpnia, która jednakowoż z powodu wybuchu wojny nie przyszła do skutku. Cała akcya Sekcyi musiała wobec tego być ograniczoną do załatwiania spraw biurowych aż do 19/4 1917 r, w którym to dniu odbyło się pierwszc posiedzenie Sekcyi po inwazyi.

W miedzyczasie załatwiano zatem tylko sprawy bieżące, a przedewszystkiem przedłożono wnioski subwencyjne na rok 1916/17, na ręce Centralnego Komitetu Towarzystw rolniczych we Wiedniu Na pierwszem miejscu postawiliśmy żądanie, żeby c k. Ministerstwo rolnictwa pozwoliło nam przyznaną subwencyę na podniesienie chowu koni zużytkować na zakupno ogierów gdyż po wojnie brak ich stanowczo bardzo się da odczuć.

C. k. Ministerstwo rolnictwa zgodziło się, ażebyśmy wyjątkowo zużyli przyznaną subwencyę rządową na zakupno ogierów, lecz wypłatę tej subwencyi uczyniło zależną od tego, czy uda się nam dostać w kraju ogiery odpowiednie i o ile będzie uzasadniona potrzeba zakupna.

To też na pierwszem posiedzeniu Sekcyi, odbytem 19/4 1917 postanowiono przystąpić zaraz do zakupna kilku ogierów na prywatne stacye Uważając akcyę powyższą w tej chwili za rzecz najważniejszą, będziemy się starali za zezwoleniem i uzyskaniem

funduszy c. k. Ministerstwa rolnictwa, pomnażać wedle możności ilość tychże stacyi.

Z 53 ogierów, które mieliśmy na stacyach przed wojną, zostało nam obecnie tylko trzy (dwa w powiecie Lwowskim, jeden w powiecie Stryjskim), które właściciele stacyi, włościanie, potrafili ukryć w czasie trwania inwazyi. Jednego z nich musieliśmy teraz sprzedać z powodu miesięcznej ślepoty, tak, że mamy obecnie tylko dwa ogiery. Resztę zabrały wojska nieprzyjacielskie, zażądawszy poprzednio od nas wykazu wszystkich naszych stacyi.

Natomiast nie mamy na razie żadnej wiadomości, co się dzieje z ogierami, stacyonowanymi w okupowanej części Galicyi

Zabrane ogiery zgłosiliśmy do odszkodowania

Przez ubiegłe trzy lata wypłaciliśmy subwencye na utrzymanie pozostałych trzech ogierów i subwencyonowaliśmy ogiera licencyonowanego w Kuhajowie, w powiecie Lwowskim.

W r. 1916 pośredniczyło Towarzystwo w dostarczaniu źrebiąt hodowcom, od klaczy wojskowych i tą drogą dostało się hodowcom Galicyjskim kilkaset sztuk takich źrebiąt.

Ponieważ dowiedzieliśmy się, że najlepsze źrebięta szły do Czech i na Morawy, odnieśliśmy się do c k. Ministerstwa rolnictwa z przedstawieniem uwzględnienia w przyszłości sprawiedliwszego rozdziału materyału hodowlanego między poszczególne kraje.

Przedstawienie odniosło skutek pożądany i teraz c k. Ministerstwo przydziela dla Galicyi lepsze źrebięta.

Po trzech latach zastoju przystępujemy na nowo do pracy na tem tak ważnem polu gospodastwa krajowego i jakkolwiek wiemy, że praca będzie trudna, przystępujemy do niej z dobrą nadzieją, bo hodowców koni wytrawnych i zamiłowanych u nas nie brak — więc spodziewamy się, że chów koni stanie u nas w niedługim czasie na dawnej wysokości.

Ogiery Towarzystwa bez subwencyi w r. 1914.

Nr.	Oddział	Miejscowość	Utrzymujący	Nazwa i Nr ogiera
1	Tarnopol	Łoszniów	H. Morgenbesser	Hetman 16
2	»	Szelpaki	A. Bączkowski	Wiarus 32
3	Brzeżany	Płaucza	Dr. T. Brochocki	Mangi 35
4	Drohobycz	Kryniczki	St Dembowski	Hardy 37
5	Tarnopol	Berezowica	M Konopacki	Radif 38
6	Brzeżany	Litiatyn	K. Woyciechowski	Sybaryt 44
7	Rudki	Chłopczyce	J. Jarzymowski	Sahib 45
8	Pokucki	Hańkowce	Z. Czaykowski	Sojusz 49
9	Stryj	Sokołów	Zarząd dóbr	Athos 50
10	Brzeżany	Litwinów	E. Lityński	Nur 52
11	»	Pisarówka	Z. Korzeniowski	Brodzki 54
12	Stanisławów	Tyśmieniczany	Wł. Garapich	Zulemczyk 55
13	Tarnopol	Łuka mała	N. Kieszkowska	Kolibri 58
14	»	Chorostków	Zarząd dóbr	Selim 61
15	»	Nastasów	T. Serwatowski	Enis 62
16	Sokal	Choronów	H. Lewandowski	Demon 63
17	Tarnopol	Kaczanówka	Ks. Jarużelski	Sembat 65
18	Przemyśl	Wojtkowa	St Nowosielecki	Lalczuk 68
19	Sokal	Karów	Z. Maramarosz	Mazepa 70
20	Rawa	Poddębce	M. Ederowa	Excelsior 72
21	Podolski	Kośmierzyn	M. Potocki	Wulkan 73
22	»	Jezierzany	Wł. Serwatowski	Banzaj 74
23	Tarnopol	Hłuboczek wielki	Hr. - later	Dżelfi 78
24	Pokucki	Kopaczyńce	Zarząd dóbr	Labrador 79
25	Brzeżany	Horodyszcze	Z. Aksentowicz	Nieman 81
26	Jarosław	Hawłowice	A. Dworski	Ataman 82
27	Przemyślany	Zadwórze	T. Bohdan	Jarnicoton 84
28	Tarnopol	Kołodziejówka	Zarząd dóbr	Ed-Din 76
29	Pokucki	Piadyki	B. Horodyński	Schagya 85
30	Mościska	Krysowice	Zarząd dóbr	Selim Gaz. 86
31	Przemyśl	Cyków	D. Kirschner	Anwil 89
32	Stanisławów	Komarów	T Horodyski	Kubiszan 90
33	»	Jezupol	W hr. Dzieduszycki	Hamdani 91

Ogiery subwencyjne w r. 1914.

Nr.	Oddział	Miejscowość	Utrzymujący	Nazwa i Nr. ogiera
1	Borszczów	Cygany	Z. Piszczkowski	Zot 28
2	Busk-Kamionka	Żelechów mały	M. Połowicz	Anwil 88
3	»	Ruda sielecka	P. Harasiewicz	Markowiecki 60
4	»	Soklów	Hr. Koszycki	Mörös 43
5	Lwów	Mostki	T. Kuryłas	Mussafer 27
6	»	Siemianówka	Szczepan Balicki	Ogłu 66
7	»	Malechów	St. Sobolewski	Hamdani 80
8	Nadworna	Tarnowica leśna	H. Reiter	Ataman 67
9	Przemyśl	Bolestraszyce	M. Radochoński	Nabi 34
10	Przemyślany	Wyżniany	Pawło Goj	Hassan 75
11	Rohatyn	Danilcze	M Czyżewski	Marshal Bey 59
12	Stryj	Monasterzec	M Kulik	Tupet 77
13	»	Cucułowce	Jan Regieć	Mlech 77
14	»	Czernice	M Grzeszczuk	Topaz 53
15	»	Daszawa	Jan Bieńko	Zabobon 83
16	Tarnopol	Chodaczków W.	K. Kluwak	Nabob 56
17	»	»	» »	Haddżar 57
18	»	Zabojki	K. Fostyk	Aghil Aga 64
19	Tłumacz	Tarnowica polna	M Ostapowicz	Diduch 87

Ogiery kupione w r. 1914.

Nr.	Gdzie i u kogo zakupiono	Nazwa i Nr. ogiera	Maść, miara i wiek	Cena K
1	Taurów, L. Łoboś	Selim Gazelczyk 86	Szpak $^{163}/_{175}$ ur. $^{8}/_{4}$ 1908 r.	1.600
2	Chorostków, Hr. Siemieński	Diduch Shezaki 87	Kasztan $^{160}/_{170}$ ur. — 1911 »	2.000
3	Złotniki, W. Serwatowski	Anvil 88	Szpak $^{163}/_{171}$ ur. — 1911 »	1.000
4	» »	Anvil 89	Szpak $^{155}/_{172}$ ur. — 1911 »	1.200
5	Komarów, T. Horodyski	Knbiszan 90	Szpak $^{159}/_{176}$ ur. $^{9}/_{2}$ 1909 »	2.400
6	Obory, Hr Czosnowski	Hamdani 91	Gniady $^{158}/_{165}$ ur. — 0000 »	3.291

Sprawozdanie Sekcyi hodowlanej.

A) Bydło rogate.

Działalność Sekcyi hodowlanej w okresie sprawozdawczym rozpadała się na 2 główne działy. Pierwszy dział pracy normalnej, zastosowanej do programu, opracowanego i zatwierdzonego w poprzednim roku, obejmuje rok 1914. W czasie tym odbyła Sekcya hodowlana wraz z odnośnemi komisyami 5 posiedzeń, zajmując się obok całego szeregu spraw bieżących i dla danej chwili aktualnych, wprowadzaniem zatwierdzonych reform. Jedną z bardzo ważnych prac była akcya zaradcza przeciw grożącej krajowi depekoracyi. Notoryczne klęski, jakie w poprzednich latach nawiedziły rolnictwo i hodowlę, wymagały jak najenergiczniejszego i najwcześniejszego ratunku. W tym celu opracowała Sekcya odpowiedni memoryał, przedkładając go wraz z wnioskami c. k. Ministerstwu rolnictwa. Mając pewne dane ku temu, iż przedłożone propozycye uzyskają zatwierdzenie i potrzebne fundusze, zaczęła Sekcya projekta te wprowadzać w czyn.

Drugi okres działalności Sekcyi hodowlanej obejmuje w początkach pracę dorywczą, zastosowaną do potrzeb chwili, wydawanie różnych zarządzeń i interwencyę u odnośnych czynników w sprawie ochrony materyału hodowlanego, pośredniczenie między hodowcami a władzami itp. Po paru jednak tygodniach, z chwilą zajęcia przez wojska rosyjskie całego obszaru wchodzącego w sferę działalności Towarzystwa, praca Sekcyi na zewnątrz ustaje, stosując się do rozporządzenia, wydanego przez władze okupacyjne. Wówczas biuro hodowlane zajęło się zbadaniem i uporządkowaniem odnośnych z lat kilku aktów i ksiąg hodowlanych, przygotowując

materyał do inwentury, oraz dokładne daty, mające w przyszłości służyć za podstawę przy przeprowadzeniu dochodzeń, dotyczących materyału hodowlanego, będącego własnością Towarzystwa.

W drugiej połowie 1915 r. brała Sekcya udział w pracach, mających na celu wprowadzenie środków zapobiegawczych przeciw dalszemu zniszczeniu pozostałej hodowli. W tym celu interweniowała u odnośnych władz we wszystkich sprawach hodowlanych, dotyczących rekwizycyi, ochrony młodzieży przed rzezią, rozdziału pasz itp. Starała się o uzyskanie odpowiednich funduszów na pokrycie najniezbędniejszych potrzeb hodowlanych. Brała czynny udział w opracowaniu programu reaktywowania krajowej hodowli. Kiedy przeprowadzony spis inwentarza żywego wykazał, iż z powodu ogólnego braku rozpłodników grozi hodowli dalsza klęska i kiedy c. k. Ministerstwo rolnictwa za pośrednictwem Wydziału krajowego wyasygnowało fundusze na początkowe zakupno buhaji i knurów, wdrożyła Sekcya bardzo czynną i energiczną w tym kierunku akcyę. Sekcya korzystała z każdej sposobnosci by pomagać hodowcom przy ewentualnem zakupnie materyału żeńskiego. Delegowała więc naczelnego inspektora hodowli do Czech, Węgier celem zbadania tamtejszego materyału hodowlanego, oraz kilkakrotnie do Wiednia celem porozumiewania się z Ogólno-austryackiem Towarzystwem zbytu bydła i trzody chlewnej, które uzyskało zezwolenie władz na sprowadzenie pewnej ilości bydła z Holandyi. Wszystkie jednak akcye w powyższym kierunku wdrożone nie wydały, z różnych przyczyn, spodziewanych rezultatów. Aby ratować od rzezi pozostałe lub nowo zakupione bydło hodowlane, uzyskała Sekcya zezwolenie na wydawanie certyfikatów ochronnych, zaopatrywanych w klauzulę odnośnej c. i k. Komendy armii i wystawiła takich poświadczeń na przeszło 3000 sztuk. Wiele pracy poświęciła Sekcya ustaleniu szkód wyrządzonych w Zakładach hodowlanych Towarzystwa, ściągając potrzebne daty protokoły, oraz gotówkę, uzyskaną przy sprzedaży lub rekwizycyi sztuk, zgłaszając je w końcu do odszkodowania itp. W lecie 1916 r. podczas powtórnego zajęcia przez nieprzyjaciela 11 powiatów wschodnich, jak tylko Sekcya otrzymała wiadomość, iż wszystko bydło z tych powiatów ewakuowano, wdrożyła natychmiast odpwiednie kroki, mające na celu ratowanie dla przyszłej hodowli wygnanego z swych siedzib bydła, względnie zarezerwowanie dla Towarzystwa gotówki, jaką się otrzyma za sztuki sprzedane na rzeź z konieczności.

Sekcya tak w zimie z 1915 na 1916 r., jak i z 1916 na 1917 r. nie spuszczała z oka doniosłej nadzwyczaj sprawy rozdziału pasz treściwych między właściciele bydła.

Oprócz powyższych wyszczególnionych spraw, zajmowała się Sekcya każdą sprawą w zakres hodowli wchodzącą, nie zapominając o głównym eelu, jakim w czasach obecnych jest ratowanie hodowli od zupełnego zniszczenia i jej reaktywowanie.

Podane poniżej sprawozdania, dotyczące poszczególnych programów i zakładów hodowlanych, dadzą przybliżony obraz obecnego stanu hodowli bydła na terenie działalności Towarzystwa.

Nowe zrejonowanie bydła.

Stosując się do uchwały Rady Ogólnej, wprowadzano w pierwszej połowie 1914 r. bydło polskie czerwone do wyznaczonych dla tej rasy rejonów. Zakupiono więc 32 buhaji dla stacyi za łączną kwotę 19.250 k i 3 buhaje do obór zarodowych za 2.800 k.

Z końcem lipca 1914 r. było w tej rasie:

Obór zarodowych pełnej krwi 6, buhaji dla projektowanych obór 2. obór gminnycc 1, buhaji stacyjnych 49.

Zakupno buhaji.

Ponieważ dotychczasowe sposoby zakupna buhaji okazały się niepraktyczne, postanowiła Sekcya urządzać każdego roku na wiosnę i w jesieni większe targi rozpłodowe we Lwowie. połączone z pokazem i premiowaniem bydła. Z powodu wybuchłej w międzyczasie pryszczycy, nietylko że się termin pierwszego targu znacznie opóźnił, ale musiano również zmienić miejscowość.

Pierwszy więc targ odbył się w końcu czerwca w Stryju i pomimo licznych przeszkód udał się na ogół dobrze.

Hodowcy przysłali:

buhaji simentalskich (obory zarodowe Towarzystwa 68, prywatne 42)	110
» nizinnych (obory zarodowe Towarzystwa —, prywatnych nie przyjmowano)	26
» polskich czerwonych (obory zarodowe Towarzystwa) .	1
razem .	137

jałówek simentalskich (obora prywatna)	. . . .	4
» polskich czerwonych (obora prywatna)	. .	4
	razem .	8

Z powyższej ilości zakupił Komitet:

buhaji simentalskich . . .	76	za	48.110	k
» nizinnych . . .	24	»	13.930	»
» polskich czerwonych .	1	»	800	»
razem .	101	za	62.840	k

Z jałówek zakupił jeden z hodowców 2 sztuki polskie czerwone za 552 koron.

Po skończonej klasyfikacyi buhaji, odbyło się honorowe ich premiowanie. Pierwszą nagrodę w rasie simentalskiej pełnej krwi otrzymał buhaj Iwana Danyluka z Kamiennej i Nr. 21 z obory zarodowej pana Jana Wiktora z Zarszyna, zaś w rasie nizinnej buhajek z obory zarodowej pana Wincentego Kraińskiego z Perespy. Pozatem otrzymało 23 buhajków z obór pełnej i pół krwi nagrody II. i III. klasy.

Obory zarodowe pełnej krwi.

W pierwszem półroczu 1914 r. przeprowadzono klasyfikacyę prawie we wszystkich oborach i założono odnośne księgi rodowodowe.

Uznano dwie obory rasy nizinnej za zarodowe, tj. w Myszkowicach i w Radziechowie.

W połowie maja 1914 r. zakupiono w Szwajcaryi 4 buhaje simentalskie za 16.757 k 69 gr, wraz z kosztami komisyjnymi i przewozowymi. Z buhaji tych pozostał po inwazyi tylko jeden w Zagwoździu. Przed powtórną okupacyą został on prawdopodobnie z resztą bydła wysłany do zachodnich powiatów.

Zakupiono również w 1914 r. buhaja nizinnego dla obory w Myszkowicach za 1548 k 92 gr. i polskiego czerwonego dla obory w Bajkowcach za 1054 k 03 gr.

Stan obór w lipcu 1914 r. i z końcem 1916 r.:

w 18 oborach nizinnych było 20 buhaji, 293 krów, 236 sztuk jałownika = 549;

pozostało:

w 8 oborach 3 buhaje, 88 krów, 42 sztuk jałownika = 133, (najwięcej sztuk uratowanych w Perespie i Radziechowie);

w 9 oborach nic nie pozostało;
1 obora znajduje się w okupacyi.

Nie umieszczono w zestawieniu około 60 sztuk pełnej krwi fryzyjskich czerwonych w Chłopicach, nabytych i hodowanych przez właściciela obory w latach od 1915 do kwietnia 1917 r.

W 13 oborach simentalskich było: 14 buhaji, 203 krów, 183 sztuk, jałownika = 400 sztuk;
pozostało:
w 6 oborach 4 buhaje, 64 krów, 52 sztuki jałownika — 120 sztuk (najwięcej sztuk uratowanych w Radziechowie, Zagwoździu i Zarszynie);
w 6 oborach nic nie pozostało;
1 obora znajduje się w okupacyi.

W 6 oborach polskich czerwonych było: 7 buhaji, 92 krów, 58 sztuk jałownika = 157 sztuk;
pozostało:
w 2 oborach 1 buhaj, 9 krów, 10 sztuk jałownika 20 sztuk;
w 2 oborach nic nie pozostało;
2 obory znajdują się w oknpacyi

Obory zarodowe pół krwi:

Przeprowadzono rówoież w wielu oborach klasyfikacyę i założono księgi rodowodowe.

Buhaji dostarczono w 1914 r.:

simentalskich	10	za	11.566 k	72 gr
nizinnych	2	»	2.209 »	— »
polskich czerw.	2	»	1.908 »	58 »
razem	14	za	15.684 k	30 gr.

Sprzedano buhaji 20 sztuk.

W 22 oborach nizinnych było w lipcu 1914 r. 947 sztuk bydła,
pozostało w końcu 1916 r.:
w 14 oborach . . 138 sztuk bydła,
w 8 » nic nie pozostało.

W 44 oborach simentalskich było w lipcu 1914 r. 1.896 sztuk bydła,
pozostało w końcu 1916 r.:
w 15 oborach . . 364 sztuk bydła
w 17 » nic nie pozostało,
12 obór znajduje się w okupacyi.

Obory zarodowe gminne:

W 1914 r. postanowiła Sekcya część obór, nieodpowiadających swojemu celowi, zwinąć, a pozostawić tylko te, które nietylko doszły do znacznego rozkwitu, lecz przyczyniły się w wysokim stopniu do podniesienia hodowli w danej okolicy.

Buhaji wybrakowano i sprzedano w 1914 r. 15, zakupiono natomiast 24 sztuk za 21.520 k 49 gr.

W końcu lipca 1914 r. było w oborach gminnych buhaji .	74,	z których:
pozostało obecnie . .	2	
w okupacyi . . .	13	
sprzedano po inwazyi .	8	
padły, hodowcy sprzedali itp.	18	
wojska rosyjskie zabrały	33	

W 80 oborach znajdowało się w końcu lipca 1914 r. 645 krów, będących własnością Towarzystwa, t. j. takich, od których hodowcy obowiązkowych sztuk nie oddali.

W końcu 1916 r.:

w 47	oborach z	333	sztuk	pozostało 240,
z 9	obór o	72	sztukach	nie otrzymano sprawozdania
24	» o	240	»	znajduje się w okupacyi

Niektóre obory uległy skutkiem zabrania rozpłodników i młodzieży zupełnemu prawie zniszczeniu.

Związki hodowlane.

I. Związek kańczucki hodowców bydła nizinnego:

Ukończono akcyę rozpoczętą w jesieni 1913 r., przyjmując w dniach od 18. do 20. lutego 1914 r. zgłoszone bydło. Wogóle wpisano w księgi rodowodowe 76 sztuk należących do 59 hodowców. Buhaje pełnej krwi zakupiono za 2.450 k 40 gr, obydwa zostały uratowane.

Przewodniczącym Związku hodowców wybrano ks. Dyonizego Węgrzynowieza z Krzeczowic.

II. Związek hodowców bydła nizinnego w Albigowej.

W czerwcu 1914 r. wpisano do ksiąg rodowodowych 30 sztuk bydła, należącego do 23 hodowców Przewodniczącym Związku wybrano ks. Edwarda Sandałowskiego.

III. Związek hodowców bydła simentalskiego w Tarnowicy polnej.

W lipcu 1914 r. wpisano do ksiąg rodowodowych:

1 buhaja Towarzystwa i 11 krów Towarzystwa, umieszczonych u 8 hodowców, oraz 46 sztuk bydła (4 pełnej krwi), będących własnością prywatną 43 hodowców.

Przewodniczącym Związku wybrano ks Franciszka Bętkowskiego.

IV. Związek hodowców bydła simentalskiego w Piadykach.

W lipcu 1914 r. wpisano do ksiąg rodowodowych 25 krów (1 pełnej krwi), będących własnością 14 hodowców. Przewodniczącym Związku wybrano Mikołaja Mełnyczuka.

Bydło nizinne zostało w większej części uratowane, simentalskie zaś uległo prawdopodobnie w lecie 1916 r. losowi bydła ewakuowanego.

Stacye buhaji subwencyjnych i subwencyonowanych.

Dnia 1. stycznia 1914 r było 687 stacyi, w pierwszem półroczu utworzono 1 stacyę bez subwencyi. Do 31. lipca 1914 r. sprzedano buhaji 115, zakupiono natomiast 156 sztuk po przeciętnej cenie wraz z kosztami dostawy 600 k (w 1913 r. — 532).

Dnia 31. lipca 1914 r. było na stacyach 570 buhaji, z których:

pozostało obecnie	14
sprzedano po inwazyi	24
w okupacyi	125
nie otrzymano relacyi o	28
padły, hodowcy sprzedali, zarekwirowano itp.	117
wojska rosyjskie zabrały	272

Stacye buhaji traktatowych.

Buhaje tu należące są własnością Wydziału krajowego, Towarzystwo zaś zarządza i opiekuje się nimi. Dnia 1. stycznia 1916

było stacyi	261
w pierwszym półroczu utworzono .	20
razem . .	281

Do 31. lipca 1914 r. sprzedano 34 buhaji, zakupiono natomiast 44 sztuk, po przeciętnej cenie wraz z kosztami dostawy 567 koron (w 1913 r. 524 koron).

Dnia 31. lipca 1914 roku było na stacyach 231 buhaji, z których:

pozostało obecnie . . .	4
sprzedano po inwazyi . .	11
w okupacyi	37
padły, hodowcy sprzedali i t. p. .	49
wojska rosyjskie zabrały . .	130

Stacye buhaji subwencyjnych, zakupywanych z specyalnych funduszów.

Z chwilą ustalenia się stosunków w r. 1915 w znacznej części obszaru, objętego zakresem działalności Towarzystwa, przeprowadzony przez odnośne czynniki spis zwierząt domowych, wykazał ogromny brak buhaji Stan taki groził wprost katastrofą, dlatego też zakupno rozpłodników było pierwszą najważniejszą akcyą hodowlaną. Sekcya hodowlana rozpoczęła czynność w tym kierunku we wrześniu 1915 r., klasyfikując wszystkie zgłoszone do sprzedaży buhajki i zakupując te, które wymaganiom hodowlanym odpowiadały. Ceny początkowe, wynoszące poniżej 2 k za 1 kg. ż. w. buhaja, wzrastały stale i doszły w ostatnich czasach do 5 k, a u importowanych sztuk do 7 k.

Do końca kwietnia b. r. zakupiono: 252 buhaje po przeciętnej cenie 1.362 k

koszta komisyjne wynosiły na jedną sztukę 17 k 52 gr.,
koszta przewozu 1 sztuki 52 k 67 gr.

Według ras zakupiono:

B u h a j i n i z i n n y c h 60 (z tych 7 w Czechach, resztę zaś w kraju) po przeciętnej cenie 1.623 k.,

najniższa cena, jaką za jednego buhaja płacono, wynosiła 600 k,

najwyższa zaś za buhaja pełnej krwi 2.500 k,

koszta komisyjne wynosiły na jedną sztukę 26 k 60 gr.,

koszta przewozu jednej sztuki 35 k 16 gr.

Buhaji simentalskich 123 sztuk (z tych 79 w Czechach, 54 w kraju), po przeciętnej cenie 1328 koron.

najniższa cena, jaką za jednego buhaja płacono, wynosiła 700 koron,

najwyższa zaś 2.640 k, nie wliczając jednej sztuki pełnej krwi po importowanych rodzicach, zakupionej za 3240 k,

koszta komisyjne wynosiły na jedną sztukę 15 k 54 gr.,

koszta przewozu jednej sztuki 64 k 49 gr.

Buhaji polskich czerwonych 66, po przeciętnej cenie 1.200 k,

najniższa cena, jaką za jednego buhaja płacono, wynosiła 650 k,

najwyższa zaś 2.500 k,

koszta komisyjne wynosiły na jedną sztukę 12 k 37 gr,

koszta przewozu jednej sztuki 48 k 94 gr.

Buhaji krajowych 3, po przeciętnej cenie 1.066 k. Koszta komisyje wynosiły na jedną sztukę 27 k.

Do działu tego należy również 29 stacyi buhaji, będących własnością hodowców, a które Komitet subwencyonuje.

Sprawy weterynaryjne.

Tak, jak lat poprzednich, udzielali lekarze weterynaryi Towarzystwa w pierwszem półroczu 1914 r. porad fachowych w oborach zarodowych, na stacyach i t. p.

W wielu wypadkach delegował Wydział krajowy na każde życzenie Komitetu dra Mieczysława Dalkiewicza. Dzięki Wydziałowi krajowemu akcya zwalczania gruźlicy u bydła szła, z powodu zwiększonych sił fachowych, w szybszem tempie, tak, że pomimo krótkiego okresu zdołano przeprowadzić znaczną ilość badań na kilku tysiącach sztuk w 36 oborach zarodowych Towarzystwa i w 22 oborach prywatnych.

W końcu 1916 r. wdrożył Wydział krajowy akcyę zwalczania gruźlicy w tych oborach, w ktorych właściciele potrzebę tej akcyi zgłosili.

Inspektorowie hodowlani okręgowi.

O ile z niedługiego okresu istnienia tej nowej instytucyi można wyciągnąć odpowiednie wnioski, to stanowczo można orzec, iż odpowiadała ona w zupełności stawianym wymaganiom.

Inspektorowie, przeprowadzając częste lustracye w powierzonych ich opiece zakładach hodowlanych, jeżdżąc przytem od gminy do gminy przy zbieraniu dat statycznych, oznajamiali się dokładnie z miejscową hodowlą, jej warunkami, wymaganiami hodowców i t. p. i udzielali przy tej sposobności porad hodowlanych.

Szczegółowe sprawozdania już to piśmienne, już to omawiane na zwoływanych *ad hoc* sesyach, dawały Sekcyi substrat do pracy w kierunku podniesienia hodowli krajowej.

Przy współudziale inspektorów odbywały się po okręgach wykłady z zakresu hodowli, połączone z wycieczkami do zakładów hodowlanych Towarzystwa Wzbudzały one między mniejszymi hodowcami wielkie zainteresowanie, a skutki wykładów i wycieczek były już widoczne w wielu miejscowościach.

B) Trzoda chlewna.

W pierwszem półroczu 1914 r. dostarczono do 34 chlewni zarodowych nowo założonych 72 prosiąt, do uzupełnienia zaś 25 chlewni dawniejszych 30 prosiąt, w końcu dla nowych stacyi 7 knurków.

Celem zbadania stanu hodowli trzody chlewnej w innych krajach wyjeżdżała w maju 1914 r, do Niemiec komisya złożona z właściciela dóbr Wołowe p. Alfreda Maly'ego i inspektora hodowli Władysława Rożena.

Sekcya chowu drobnego inwentarza zajmowała się na kilku posiedzeniach reformami, mającemi za cel poprawę i podniesienie hodowli.

Skutkiem wypadków wojennych uległa hodowla trzody chlewnej znacznemu zniszczeniu. Z chlewni Towarzystwa mało się utrzymało. W 7 chlewniach centralnych, posiadających w styczniu 1914 r. sztuk zarodowych 76 i młodzieży 408 sztuk, pozostało po inwazyi 26 sztuk starszych i 61 młodzieży.

Chlewni zarodowych Towarzystwa było w lipcu 1914 roku 653 (w zestawieniu przyjęto zakładane od r. 1911) o 1.407 sztukach trzody, z których: 64 chlewni o 133 sztukach znajduje się

w okupacyi, z 211 chlewni o 431 sztukach nie otrzymano sprawozdania. W 378 chlewniach o 843 sztukach trzody przed wojną, pozostało obecnie 34 sztuk.

We wrześniu 1916 r wdrożyła Sekcya hodowlana akcyę zakupna knurów na stacye. Ponieważ wszelkie starania w kierunku prowadzenia knurów z Niemiec lub z in nych krajów nie doprowadziły do pożądanego rezultatu, musiano się z konieczności ograniczyć do zakupna knurów w kraju. Z braku jednak odpowiedniego materyału, akcya ta idzie bardzo powoli. Cena wynosząca w 1915 r. 3 k za 1 kg. ż. w. knura, doszła do 7 k przy sztukach pełnej krwi. Do końca kwietnia zakupiono 33 knurów stacyjnych po przeciętnej cenie 476 k najniższa cena za jednego knura wynosiła 189 k, najwyższa zaś 851 k.

C) Kontrola dzielności użytkowej bydła i świń.

Zreformowana w 1913 r. akcya kontroli mleczności obór w obrębie działalności naszego Towarzystwa, weszła była w r. 1914 na nową drogę. ażeby się przyczynić (jak to głosił nowy regulamin) do:

1. osiągnięcia u krów jak największej mleczności o jak największej zawartości tłuszczu przy najlepszem zużytkowaniu karmy;

2. podniesienia hodowli bydła przez jego selekcyę, czyli wychowanie zwierząt o wielkiej zdolności produkcyjnej z uwzględnieniem ich zdrowotności i należytej budowy

Reformy tej, której głównymi punktami było:

1. zaprowadzenie jednego roku kontrolnego we wszystkich oborach,

2 obowiązkowa kontrola we wszystkich oborach zarodowych,

3. obliczanie zużytej paszy według szwedzkich jednostek karmowych — nie można było niestety, wskutek wojny, urzeczywistnieć należycie. Zaledwie przez jeden rok od 1. lipca 1913 do 30. czerwca 1914, prowadzono kontrolę według nowych postanowień. Ten pierwszy rok jednak, jak wszędzie przy wprowadzeniu w życie nowych sposobów, był okresem przejściowym przystosowania się tak, że wyniki jego miały stanowić rezultat próby.

Wyników tych nie ze wszyskich obór dało się obliczyć, gdyż księgi kontrolne niektórych obór wskutek wojny przepadły. Ta zaś, które zostały obliczone bedą ogłoszone w osobnej publikacyi, którą postanowiliśmy wydać z przedstawieniem jej wyni-

ków kontrolnych za szereg lat wstecz w ogólnych zestawieniach i poszczególnie według ras bydła i każdej obory. Wyniki te mają bowiem swą wartość doświadczalną jako przyczynek do hodowli bydła mlecznego w Galicyi wschodniej i będą mogły służyć po wojnie hodowcom jako wskazówki w gospodarstwie hodowlano-mlecznem, szczególnie pod względem wyboru ras bydła w poszczególnych strefach i w kierunku żywienia bydła mlecznego.

Akcyę kontrolną, zawieszoną wskutek wojny, zamierzamy po wojnie prowadzić dalej. Naturalnie, jak wszystko, trzeba i tu będzie zacząć od małych początków, a rozwijać się będzie kontrola w miarę przyrostu ilości bydła

W roku kontrolnym 1913/14 było pod kootrolą 155 obór z 3940 krowami i 4 chlewnie zarodowe; na rok 1914/15 objęto nadto 4 obory zarodowe włościańskie z przeszło 200 krowami.

W czasie wojny działalność biura kontroli mleczności ograniczyła się tylko do opracowania wyników kontrolnych za poprzednie lata. Skoro zaś tylko warunki pozwolą, rozpoczniemy na nowo kontrolę w oborach i chlewniach.

D) Owce i kozy.

Akcya w kierunku poprawy stosunków hodowlanych, zależna od wydatniejszej subwencyi, zamierzona na drugą połowę 1914 r., nie doszła ze znanych powodów do skutku.

Owczarnie, które wiele ucierpiały w ostatnich latach przed wojną, zostały zupełnie w czasie inwazyi zniszczone. Z powodu braku dokładnych sprawozdań, wysokości strat nie można oznaczyć.

Koziarń było przed wojną 18 o 217 sztukach Według otrzymanych relacyi w 5 koziarniach z 42 sztuk pozostało 9 sztuk.

Z powodu z jednej strony braku bydła i wzrastających na nie cen, z drugiej zaś wielkiego zapotrzebowania mleka, Sekcya hodowlana starała się kilkakrotnie w okresie po inwazyi wdrożyć akcyę, mającą na celu sprowadzenie do kraju kóz. Ponieważ przeszkody, jakie się za każdym razem wyłoniły, były nie do przezwyciężenia, odłożono akcyę z konieczności do chwili odpowiedniejszej.

C.

Sprawozdanie Sekcyi chowu drobiu.

a) Działalność bezpośrednia.

Fundusze jakimi Sekcya w okresie sprawozdawczym rozporządzała wynosiły:

1) Reszta kasowa z 1913 roku	403	k 37	gr
2) Subwencya państwowa za I. półrocze 1914 r. .	5.000	» —	»
3) Dywidenda za 1913 r. od zmniejszonego udziału 1.000 k w galicyjskiej spółce zbytu jaj i drobiu	50	» —	»
Razem .	5.453	k 37	gr

Funduszem tym rozporządziła Sekcya, jak następuje:

1) Krajowemu Towarzystwu chowu drobiu we Lwowie	2.350	k —	gr
2) Krajowemu Towarzystwu chowu drobiu we Lwowie tytułem zasiłku na koszta urządzenia, w jesieni 1914 r. we Lwowie, wystawy chowu drobiu	500	» —	»
3) Józefowi Victoriniemu, sekretarzowi lwowskiego Towarzystwa chowu drobiu, tytułem zasiłku na podróż naukową do Grabschitz i Erding	200	« —	»
4) Na stypendya, celem odbycia jednomiesięcznego kursu chowu drobiu w Zielonej, dla 4 kandydatek	480	» —	»
5) Tytułem udziału w ogólnych kosztach administracyjnych	273	» 50	»
Pozostałość dnia 30. czerwca 1915 r. . . .	1 649	k 97	gr.

b) Działalność instytucyi subwencyonowanych:

I). Krajowe Towarzystwo chowu drobiu, gołębi i królików we Lwowie.

Towarzystwo było czynne w roku 1914 do 1. września; do tego też czasu było redagowane czasopismo Towarzystwa »*Hodowca drobiu*«.

Ostatnie walne zebranie członków Towarzystwa odbyło się dnia 15. marca 1914 r.

W dniach 6. 7. i 8. września 1914 r. miała się odbyć we Lwowie »Wystawa krajowa drobiu, gołębi i królików«. Prace przygotowawcze były zupełnie ukończone, wystawa żapowiadała się pomyślnie, koszta znaczne poczyniono, z powodu jednak wojny nie przyszła do skutku.

W r. 1914 otrzymało Towarzystwo chowu drobiu subwencyę c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego w kwocie 2.850 k.

Kwotę tę zużyło Towarzystwo na następujące cele, pokrywając niedobór z innych dochodów.

		k	gr
I.	Zakupno i rozdanie członkom drobiu na rozpłód (kury 412 k, indyki 197·72 k, kaczki 117·22 k, gęsi 250·13 k, gołębie 20 k, króliki 172·74 k)	1.121 k	81 gr
II.	Zakupno i rozdanie jaj wylęgowych . .	393 »	08 »
III.	Koszta przesyłania drobiu rozpłodowego .	85 »	41 »
IV.	Żywienie drobiu rozpłodowego . . .	44 »	— »
V.	Koszta lustracyi filii	142 »	— »
VI.	Koszta wykładów w Bilce szlacheckiej .	63 »	29 »
VII.	Druk dyplomów wystawowych dla filii w Nowym Sączu	50 »	— »
VIII.	Kosze na drób	48 »	— »
IX.	Druk sprawozdania za rok 1913 i inne druki	112 »	— »
X.	Wydatki z powodu zamierzonej IV. wystawy drobiu	536 »	— »
	Razem	2.595 k	50 gr.

W ciągu roku 1914 do czasu wybuchu wojny, rozwijało się Towarzystwo wraz z 9 filiami pomyślnie. Gdy jednak już rok 1913 z powodu na Bałkanie rozstrzygających się wypadków wojennych oddziałał bardzo ujemnie na ekonomiczne podstawy na-

szego kraju, a temsamem i na działalność Towarzystwa chowu drobiu, to obecnie nastąpił zupełny zastój jego czynności; gospodarstwa drobiowe uległy zniszczeniu. Dotychczasowe wyniki dodatniej pracy pod tym względem obecnie znikły, a pracy należy się podjąć na nowo.

2. Pierwsze Galicyjskie Towarzystwo chowu drobiu w Jarosławiu.

Rozwój działalności Towarzystwa w r. 1914 rokował najlepsze nadzieje, bo zbliżał je do osiągnięcia upragnionego celu, do którego Towarzystwo od szeregu lat dążyło, t. j. do wybudowania własnego zakładu chowu drobiu. Fundusze na ten cel zwiększyły się o wypłaconą subwencyę Wydziału krajowego w wysokości 10.000 k i daru ś. p. Maryi ks. Jerzowej Czartoryskiej w kwocie 2.000 k. C. k. Ministerstwo rolnictwa wyznaczyło na 2. sierpnia komisyę, mającą z odnośnymi delegatami zbadać na miejscu potrzebę wybudowania zakładu i powziąć stanowcze postanowienie w sprawie udzielenia na ten cel przyrzeczonej subwencyi w wysokości udzielonej przez kraj, oraz dodatkowej w kwocie 10.000 k. Z powodu wybuchu wojny komisya została odroczona.

W 1914 roku Towarzystwo:

podjęło	z	18	stacyi	kur 45	nadało	na	27	stacyi	kur 54
»	»	8	»	gęsi 25	»	»	8	»	gęsi 25
»	»	16	»	kaczek 37	»	»	10	»	kaczek 21
»	»	2	»	indyków 6	»	»	4	»	indyków 8
»	»	3	»	pantarek 3	»	»	2	»	pantarek 2
»	»	6	»	królików 6	»	»	8	»	królików 13

razem podjęło: z 53 stacyi sztuk 122, nadało na 59 stacyi sztuk 123.

Jaj wylęgowych rozdzieliło: kurzych 1.598, gęsich 133, kaczych 397, indyczych 234 i pantarczych 266.

Z dniem 13. września 1914 r. musiano z powodu zbliżających się wojsk rosyjskich, czynności Wydziału zawiesić. Inwazya trwająca od 20. września 1914 r. (z przerwą 3-tygodniową w październiku) do 18. maja 1915 r., następnie zaś operacye wojenne, odbywajace się w najbliższych powiatach do końca czerwa 1915 r. uniemożliwiły reaktywowanie działalności Towarzystwa.

Po przeprowadzonem w drugiej połowie 1915 r. dochodzeniu, okazało się, że prawie cały inwentarz żywy i martwy Towarzystwa nie istnieje. Z początkiem 1916 r. uchwalił Wydział założenie w powiecie jarosławskim na razie 37 większych stacyi rozpłodowych drobiu i królików, z których to stacyi mógłby czerpać młodzież do rozpowszechniania w kraju i powolnego restytuowania utraconych kurników itp.

Akcya ta jednak nie dała się przeprowaezić. Oprócz braku funduszów (tylko Wydział krajowy wyasygnował 2.000 k subwencyi, z której część użyto na najkonieczniejsze wyrównanie zaległych zobowiązań Towarzystwa, resztę zaś zarezerwowano na wdrożenie najważniejszych akcyi, będących w toku), cały szereg przyczyn, jak brak materyału hodowlanego w kraju, trudności w sprowadzeniu z innych krajów lub państw, trudności przewozowe, brak karmy dla drobiu itp. złożyły się na powyższy rezultat zamierzonej akcyi.

Obecne warunki nie pozwoliły również przystąpić do postanowionej budowy zakładu chowu drobiu w Jarosławiu. Uzyskano tylko w r. 1916 z Rady miejskiej w Jarosławiu przedłużenie terminu ważności aktu darowizny gruntu pod budowę na dalsze 3 lata, t. j. do 1919 r. Przed zastrzeżonym więc terminem musi Towarzystwo zakład wybudować pod zagrożeniem utraty darowanego gruntu. Fundusz budowy zakładu wynosił z końcem 1916 r. 33.470 k 44 gr.

W okresie sprawozdawczym poniosło Towarzystwo bolesną stratę przez śmierć swojej Protektorki śp. Maryi ks. Jerzowej Czartoryskiej, która przy końcu czerwca 1916 r. w Wiedniu życie zakończyła. Zasługi Jej dla Towarzystwa były bezsprzecznie wielkie, bo nietylko, iż była inicyatorką jego założenia, ale przez ruchliwą działalność w dziedzinie hodowli drobiu i królików, w swojej siedzibie w Wiązownicy, jakoteż przez prawdziwie macierzyńską opiekę, roztaczaną ustawicznie nad Towarzystwem, przyczyniła się głównie do jego rozwoju. Dzięki i cześć wielka Jej pamięci.

II. W ZAKRESIE ROLNICTWA.

Sprawozdanie Sekcyi rolniczej.

A. W sprawach nauki rolniczej.

a) Kuratorya Akademii rolniczej w Dublanach.

Obowiązek Kuratora Akademii rolniczej w Dublanach spełniał Prezes Towarzystwa JE. Witołd Książę Czartoryski, zastępcy członek Komitetu Jerzy Turnau.

b) Szkoła chmielarska w Brodach.

(Folwarki małe).

Kuratoryę szkoły sprawowało jak dotychczas 3-ch członków, a mianowicie z ramienia Wydziału krajowego: Marszałek powiatu brodzkiego i poseł na Sejm krajowy, Oktaw Sala, zaś z ramienia Komitetu: Dyrektor Akademii rolniczej w Dublanach, Dr. Kazimierz Miczyński i właściciei dóbr brodzkich Fryderyk Wilhelm Schmidt.

Grono nauczycielskie składało się: z kierownika Adolfa Jasińskiego, będącego zarazem nauczycielem chmielarstwa i innych przedmiotów naukowych, katechety księdza Adama Pawlina, i nauczyciela nauk pomocniczych Józefa Woźniakowskiego.

Plan nauk teoretycznych nie uległ żadnej zmianie, obejmował zatem chmielarstwo, rolnictwo, warzywnictwo, sadownictwo, religię, język polski łącznie z historyą polską, rachunki i geometryę, przyrodoznawstwo i geografię. Kurs rozpoczął się z dniem 21. lutego 1914, przerwała go zaś mobilizacya 20. sierpnia tegoż roku. Skutkiem postępującej inwazyi nieprzyjacielskiej kierownik szkoły zmuszony był do opuszczenia Zakładu, który już przedtem opuścili uczniowie powołani do wojska, tak, że cała opieka budynków i ruchomości szkoły spoczęła w tym czasie i pozostała

przez cały czas inwazyi nieprzyjacielskiej w rękach gospodyni Zakładu. Po ustąpieniu inwazyi nieprzyjacielskiej, podczas której na ogół Zakład stosunkowo nie wiele ucierpiał, postarał się Komitet o zamianowanie kierownika szkoły p Adolfa Jasińskiego powiatowym referentem rolniczym, powierzając mu równocześnie dalszą opiekę nad Zakładem. Naturalnie w warunkach panujących ówcześnie, nie było mowy o uruchomieniu napowrót tejże szkoły. Stan taki trwał aż do nowej ofenzywy nieprzyjacielskiej w r. 1916, podczas której kierownik wraz z władzami musiał Brody opuścić, oddawszy piecze nad Zakładem swej żonie. Od czasu zajęcia Brodów, Komitet nie miał żadnej dokładnej wiadomości o stanie te goż Zakładu, o ile jednak można sądzić z dochodzących wieści, nie ucierpiał on również wiele.

c) Zakład rolniczo-hodowlany w Rudkach.

Instytucya ta spoczywała w r. 1914 pod kierownictwem p. Jana Zintla, mającego do pomocy instruktora w osobie p. Kazimierza Maziaka. Głownem zajęciem powyższego personalu w początkach roku 1914 było szerzenie wiedzy rolniczej na drodze wędrownych wykładów z zakresu różnych wiadomości gospodarskich i organizowauia doświadczeń polowych, nawozowych i porównawczych upraw odmian różnych roślin gcspodarczych. W ten sposób pragnął Komitet początkowo zaznajomić okoliczną ludność z celami Zakładu i zachęcić do korzystania z pomocy tegoż w sprawach gospodarczych, nie wątpiąc, że będzie to najlepszym środkiem do pozyskania odpowiedniej liczby uczni na najbliższy kurs naukowy, mający być otwarty w jesieni 1914 r. O właściwem wprowadzeniu w życie Zakładu, a więc o rozpoczęciu w nim kursów naukowych dla włościan, nie mogło być na razie mowy wobec nieukończenia budowy poszczególnych budynków tegoż, braku pól doświadczalnych, nieukończonego zakładania sadu i warzywnika i wreszcie braku najpotrzebniejszych sprzętów szkolnych. Uzupełnianie tychże braków, a więc przygotowywanie Zakładu do rozpoczęcia właściwej swej działalności w jesieni 1914, było dalszą czynnością tak wspomnianego personalu zakładowego, jak i inspektoratu rolniczego Komitetu, jak wreszcie i Kuratoryi Zakładu. Ostatnia spoczywała w ręku Aleksandra hr. Skarbka? Dra Jana Rozwadowskiego i Józefa Jarzymowskiego, jako przewodniczącego Oddziału rudeckiego. W obradach kuratoryi brał również udział inspektor rolniczy Komitetu Bronisław

Janowski i kierownik p. Jan Zintel. Całą tę działalność przygotowawczą około otwarcia Zakładu, a zarazem i działalność oświatową rolniczą personalu Zakładu przerwał wybuch wojny. Budynki Zakładowe początkowo zajęte przez wojska austryackie, po wkroczeniu wojsk nieprzyjacielskich, zostały zmienione na szpital epidemiczny i w tym charakterze pozostawały aż do chwili opuszczenia powiatu przez nieprzyjaciela. Prócz drobnych strat w inwentarzu martwym Zakładu, oraz pewnych uszkodzeń budynków, Zakład pozostał w całości. Naturalnie o jego uruchomieniu nie mogło być mowy w r. 1915, stąd też w celu z jednej strony przysłużenia się dobrej sprawie, z drugiej zaś w celu dania Zakładowi należytej opieki, którą dotychczas tylko okolicznościowo mógł spełniać dotychczacowy kierownik p. Jan Zintel, wynajęto tenże budynek zakładowy główny, miejscowej Radzie szkolnej w Rudkach dla pomieszczenia w nim na razie szkoły ludowej i kierownika tejże. W ten sposób był Zakład zajęty przez rok szkolny 1915/16, oraz do końca roku 1916, przyczem w jesieni r. 1916 niektóre ubikacye Zakładu, a później nawet niektóre budynki tegoż zajęły również i władze wojskowe dla pomieszczenia swego personalu. W międzyczasie został stosunek służbowy personalu z Zakładem rozwiązany, a cała działalność Komitetu ograniczać się z konieczności musiała do utrzymania budynków w należytym stanie i uzupełniania braków spowodowanych szkodami wojennemi. Komitet ma zamiar w najbliższym czasie, o ile na to tylko pozwolą stosunki, natychmiast przystąpić do wprowadzenia w życie tegoż Zakładu, jako pierwszej instytucyi powiatowej rolniczej.

d) Stypendya.

W okresie sprawozdawczym udzielił Komitet następujących stypendyów prócz zasiłków, o których mowa w sprawozdaniach Sekcyi hodowlanej, mleczarskiej, sadowniczo-ogrodniczej i kobiecego gospodarstwa wiejskiego:

a) pięciu uczniom szkoły chmielarskiej w Brodach po 400 koron;

b) słuchaczom Akademii rolniczej w Dublanach:

Z fundacyi ś. p. Jana Maciągi: w r. 1914 Czesławowi Kozłowskiemu 400 koron, Maryanowi Janickiemu 200 koron; w roku 1915 Maryanowi Stefanowowi 600 koron, Janowi Baszy 400 ko-

ron; w roku 1916 Stanisławowi Połowiczowi 600 koron, Janowi Wanicowi 400 koron.

Z fundacyi śp. Amalii hr. Stadnickiej: w r. 1914 Bolesławowi Wójcickiemu 157·50 koron, Zygmuntowi Radwińskiemu 315 koron, Bolesławowi Dąbrowskiemu 157·50 koron; w r. 1916 Bolesławowi Dąbrowskiemu 157·50 koron, Bolesławowi Wójcickiemu 157·50 koron.

Z fundacyi hr. Kazimierza Krasickiego: Tadeuszowi Zarembie 100 koron.

e) Wydawnictwa:

1. *»Rolnika«.*

Redakcya tego organu urzędowego naszego Towarzystwa pozostawała jak poprzednio w rękach inspektora rolniczego Bronisława Janowskiego. Wydawnictwo zaraz w początkach 1914 r. natrafiło na poważne trudności skutkiem strajku zecerów, który ciągnął się z górą przez dwa miesiące. Skutkiem tego wydawnictwo to zmuszone było początkowo zmniejszyć swe rozmiary, a to wydając po kilka numerów naraz. I tak wyszły jako zeszyty wspólne nr. 2, 3 i 4, dalej 5 i 6, wreszcie 7 i 8. Od nr. 9 rozpoczęło się już regularne wydawanie czasopisma, niestety jednak znowu tylko do nr. 33 i 34, który wyszedł wspólnie z datą 21. sierpnia 1914 jako ostatni zeszyt przed inwazyą nieprzyjacielską. Od tego czasu wydawnictwo »Rolnika« było zawieszone aż do 1. lipca 1916 r., od którego to czasu wychodzi regularnie w rozmiarach i formacie poprzednim, przy uwzględnieniu poprzednich kierunków.

2. *»Sylwana«.*

Z przyczyny ogólnie i powszechnie znanych wypadków wojennych zaszła w wydawnictwie »Sylwana« w sierpniu 1914 przerwa, trwająca do jesieni 1915, t. j. aż do odzyskania Lwowa przez wojska austryackie. Gdy tylko możliwą się stała praca wydawnicza, uzupełniono rocznik 1914 zeszytem $4^1/_2$-arkuszowym za miesiąc sierpień do grudnia 1914.

Jakkolwiek Towarzystwo leśne za wszelką cenę pragnęło i nadal utrzymać ciągłość w wydawnictwie »Sylwana«, to jednak

zmuszeni byliśmy do znacznych ograniczeń, zarówno pod względem objętości czasopisma, jakoteż i co do terminów wydawania.

Za rok 1915 wydaliśmy zatem jeden zeszyt zbiorowy jako rocznik w objętości 10 arkuszy, zaś w r. 1916 jeden zeszyt półroczny i dwa kwartalne, obejmujące razem 14 arkuszy druku. W r. 1917 i nadal, aż do powrotu stosunków normalnych, wydawać możemy »Sylwana« tylko w zeszytach kwartalnych, obejmujących 4 i $^1/_2$ do 5 arkuszy, co dawać będzie rocznik o 18—20 arkuszach. Będzie to zaledwie połowa tego, co wydawaliśmy w czasach przedwojennych, gdy »Sylwan« wychodził regularnie co miesiąc w zeszytach 3-ark, dawał więc roczniki o 36 ark. druku.

Ograniczenie to spowodowane zostało przedewszystkiem brakiem środków pieniężnych; wszelkie bowiem subwencye w latach wojny odpadły i fundusze bieżące Towarzystwa składają się wyłącznie z wkładek członków, a te ze zrozumiałych powodów napływają obecnie powoli.

Drugą przyczyną jest brak ludzi w drukarni, wskutek czego składanie każdego zeszytu trwa bardzo długo.

Trzecim powodem jest niesłychane wprost podniesienie cen papieru, które wzrosły do potrójnej wysokości, tak, że na przyszłość zmuszeni jesteśmy drukować »Sylwana« na papierze pośledniejszym, niż dotychczas.

Oto są najważniejsze przyczyny ograniczeń w wydawnictwie naszego organu. Niewątpliwie, że te przykre być muszą dla naszych Czytelników, niemniej jednak przykre są one i dla Towarzystwa leśnego, ponieważ nie może ono dać Członkom swym tego, co dawało przed wojną. Nie wolno nam jednak tracić otuchy, że braki te i niedomagania są tylko przejściowe i że gdy powrócą stosunki normalne, natenczas możliwem będzie powetować i na tem polu poniesione straty.

f) Wydawnictwo podręczników.

Działalność powyższą rozpoczął Komitet w r. 1914 wydaniem 3-ciem pracy Sochaniewicza p. t. »Pomocy przy porodach krów«. Rozejście stę szybkie dwu poprzednich wydań tego dziełka jest najlepszym dowodem jego poczytności. Drugiem z kolei wydawnictwem była praca inspektora rolniczego Benedykta Wygody p. t. »Jak uprawiać rolę«. Prócz tego Komitet przyczynił się do wydawnictwa dziełek następujących: Zakupno, ochrona i regula-

cya własności ziemskiej. Zbieranie i przygotowanie do handlu ziół lekarskich i Mała botanika, a to zakupując większą ich ilość od autorów, względnie wydawców. Działalność ta zawieszona skutkiem wypadków wojennych, nie została na nowo dotychczas podjęta, podobnie jak i działalność analogiczna, mająca na celu wydawnictwo tablic rolniczych.

g) Zakładanie bibliotek i czytelń rolniczych.

Podobnie, jak lat poprzednich, Komitet wspomagał w roku sprawozdawczym tak już istniejace czytelnie przy zakładach rolniczych, spoczywających pod opieką Towarzystwa gospodarskiego, jak i czytelnie przy Oddziałach naszego Towarzystwa. Równocześnie zasilał Komitet także i nowo powstałe biblioteki, czy czytelnie rolnicze ludowe, zwłaszcza powstające na kresach zachodnich. Do celów powyższych używał Komitet tak wydawnictw swoich, jak też i wydawnictw »Biblioteczki rolniczej«, którą w tym celu Komitet prenumerował w ilości 50 egzemplarzy.

Niestety owe czytelnie i biblioteki ucierpiały wiele skutkiem wypadków wojennych, tak, że akcya w kierunku ich uzupełnienia musi być w najbliższej przyszłości znacznie wzmożona.

h) Kursa i wykłady rolnicze.

W myśl poprzednich uchwał Komitetu co do organizacyi Inspektoratu rolniczego i od tego zależnej działalności w kierunku szerzenia oświaty rolniczej na drodze przedewszystkiem wędrownej nauki rolnictwa, rozwinął Komitet w roku 1914 szerszą działalność na powyższem polu, organizując wykłady rolnicze. Pierwszym takim kursem były wykłady rolnicze, które odbyły się we Lwowie w czasie od 9. do 14. lutego, w sali miejskiego Muzeum przemysłowego (ul. Hetmańska) z następującym programem:

M. Bukowiecki: »O deszczowniach« (2 godziny), prof. T. Chrząszcz: »Przeróbka buraków i melasy w gorzelni rolniczej« (1 godz.), prof. dr. S. Dąbrowski: »Przemiana białka u krów mlecznych, oraz jego racyonalne wyzyskanie dla produkcyi mleka« (2 godz.), dr. M. Dalkiewicz: »Zadania weterynaryi w obecnej dobie« (2 godz.), M. Dzierzkowski: »Demonstrowanie za pomocą obrazów świetlnych wyników doświadczeń nawozowych w kraju i za granicą« (1 godz), docent Bronisław Janowski: »Zakładanie i pielęgnowanie pastwisk trwałych« (4 godz), prof. dr. S. Krzemieniewski: »Kontrola nasion« (1 godz.), dr. M. Lisowiecki: »Gospodar-

stwo na pastwisku trwałem« (1 godz.), prof. dr. K. Malsburg: »O zagadnieniach hodowlanych w świetle teoryi histobiologicznych« (2 godz.), prof. dr. K. Miczyński: »Z hodowli roślin uprawnych« (2 godz.), prof. dr. Bronisław Niklewski: »Wyniki nowszych badań nad nawożeniem roślin uprawnych« (4 godz.), prof. dr. S. Pawlik: »Z administracyi gospodarczej« (2 godz.), inż. Przetocki: »Nowe kierunki w budownictwie wiejskiem« (2 godz.), insp S. Reichard: »Krowa mleczna w różnych okresach żywienia« (1 godz.), prof. dr. Rogoyski: »Zbiór i przechowywanie zbóż i roślin pastewnych« (2 godz.), Ł. Turnau: »Koszta produkcyi mleka w teoryi i praktyce« (1 godz.), prof. Stan. Sokołowski: »O gospodarstwie leśnem« (2 godz.).

Otwarcie kursu poprzedziło przemówienie Prezesa Towarzystwa JE. Witołda ks Czartoryskiego. Uczestnicy opłacali wpisowe po 20 koron od osoby za wszystkie wykłady, względnie po 1 kor. za poszczególną godzinę.

Wykłady cieszyły się liczną frekwencyą i ze wszech stron zadowoliły uczestników.

Podobne kursa odbyły się także w dniach 26., 27. i 28. stycznia 1914 w Żółkwi, pod kierownictwem inspektora rolniczo-hodowlanego Tadeusza Zawadzkiego i lekarza weterynaryi Ludwika Röhrenschefa, dalej 30. i 31. stycznia 1914 w Ihrowicy, pow. Tarnopol (insp. Tadeusz Zawadzki, dr. Piotr Lech), wreszcie od 4. do 9. maja 1914 włącznie w Warężu i Ostrowie: Jan Zintel, Ludwik Röhrenschef, Klemens Majewski, Jan Przybyła, Juliusz Holcer, Władysław Lichański, Wojciech Chłopiński. Prócz tego subwencyonował Komitet wydatniejszemi subwencyami analogiczną działalność Towarzystwa Kółek rolniczych i poszczególnych Rad Oddziałów. Działalność tę, której rozszerzenie było projektowane w najbliższej przyszłości, przerwały wypadki wojenne, po których wobec zmienionych warunków i zachodzących trudności, w szczególności zaś wobec braku personalu, któryby mógł się zająć organizacyą poszczególnych wykładów, działalność powyższa do końca r. 1916 nie została wznowiona.

B) W sprawie rolnictwa praktycznego.

a) Działalność Komitetu w zarządzie własnym.

I. Działalność doświadczalna.

Działalność tę prowadził Komitet tylko w roku 1914, a to w kierunku przyjętym w latach poprzednich, a zatem inicyował i subwencyonował doświadczenia rolnicze, przeprowadzane przez krajową Stacyę doświadczalną chemiczno - rolniczą i Zakład uprawy roślin w Dublanach, wreszcie fermy doświadczalne w Łopuszce i Zaborzu, z których pierwsza pozostawała pod zarządem Kółek Ziemian, druga zaś Kół zjazdów rolniczych. Sprawozdanie działalności tychże instytucyi podajemy w osobnym rozdziale. Wypadki wojenne zawiesiły tę czynność aż do końca okresu sprawozdawczego.

W zarządzie własnym przeprowadzał Komitet również tylko w r. 1914 doświadczenia z uprawą pastewnych traw nasiennych, oraz z uprawą pastwisk i łąk, wreszcie za pośrednictwem inspektoratów rolniczych urządzał Komitet pola demonstracyjne, mające na celu agitowanie w kierunku rozpowszechniania czy to jakiejś odmiany rośliny uprawnej, czy to użycia jakiegoś środka nawozowego, czy wreszcie wprowadzenia jakiegoś nowego sposobu uprawy roli i roślin. W ten zatem sposób w działalności doświadczalnej został wprowadzony pewien podział pracy, przyczem przeprowadzanie ścisłych doświadczeń polowych pozostawiono wyłącznie tylko krajowym instytucyom doświadczalnym, podczas gdy popularyzowanie między szerokiemi warstwami rolniczemi wyników tychże doświadczeń powierzono inspektorom rolniczym, względnie Zakładom rolniczo-hodowlanym.

Niestety, akcya ta tak dobrze rozpoczęta, przerwana została w lecie 1914 r., a o jej wznowieniu nie można było myśleć przedewszystkiem skutkiem braku sił urzędniczych, zajętych w biurze Komitetu naszego Towarzystwa, jak i sił pomocniczych odnośnych instytucyi doświadczalnych.

2. Popieranie produkcyi odmian szlachetnych roślin uprawnych.

Działalność Komitetu w kierunku powyższym polegała w r 1914 jak dawniej na popieraniu krajowej produkcyi zbóż uszlachetnionych, a to przez udzielanie pomocy fachowej w osobie zasłużonego badacza w rzeczach hodowli zbóż dr. Kazimierza Miczyńskiego, prof. Akademii rolniczej w Dublanach i kierownika krajowego Zakładu hodowli zbóż tamże. Pod tego rodzaju opieką i kontrolą Komitetu pozostawały: Hodowla rodowodowa zbóż Jerzego Turnaua w Mikulicach, Juliana barona Brunickiego w Podhorcach, koło Stryja, Hodowla zbóż nasiennych i ziemniaków w Zaborzu koło Zielonej Zygmunta Łączyńskiego, oraz Hodowla zbóż dr. Romana hr. Scipio w Łopuszce Wielkiej.

Do pośredniej niejako działalności Komitetu na polu popierania produkcyi odmian roślin uprawnych należy zaliczyć starania Komitetu o fundusze na utrzymanie krajowego Zakładu hodowli zbóż w Dublanach, dzięki którym c. k. Ministerstwo rolnictwa przyznało i wypłaciło temuż na nasze ręce 5000 koron.

Cała działalność powyższa została również jak i poprzednie przerwana w lecie 1914 r., a wypadki wojenne, skutkiem których uległo tak wiele majątków zupełnemu zniszczeniu, uszkodziły poważnie dorobek dotychczasowej hodowli nasion w kraju naszym, wiele bowiem cennych oryginalnych odmian zupełnie i prawie bezpowrotnie zaginęło. Tem większą też opieką należało otoczyć owe pozostałe resztki. Przyszło temu w pomoc rozporządzenie ministeryalne w r. 1915, określające zwyżki cen za nasiona oryginalne i t. zw. kwalifikowane. Sprawy te powierzył Komitet Komisyi nasiennej złożonej z pp. dr. Kazimierza Miczyńskiego, Karola Huppenthala, Bronisława Janowskiego i Józefa Rollego, która też swe funkcye spełniała do końca r. 1916, oznaczając na podstawie odpowiednich badań wartość nadsyłanych nasion zbóż i ziemniaków dla celów nasiennych.

3. Popieranie uprawy roślin pastewnych wśród włościan.

Akcya powyższa, polegająca na udzielaniu włościanom zniżek przy zakupnie nasion cenniejszych roślin pastewnych, prowadzona była we wiosennym sezonie nasiennym r. 1914 bardzo energicznie, tak za pośrednictwem Rad Oddziałów naszego Towarzy-

stwa, jak i Inspektoratów rolniczych. Niestety jednak działalności tej nie można było prowadzić w r. 1915 i 16, a to z przyczyny braku subwencyi, wyznaczonej poprzednio na ten cel przez c. k. Ministerstwo rolnictwa.

4. Popieranie racyonalnego zagospodarowania łąk i pastwisk.

Podobnie jak w latach ubiegłych, prowadził Komitet i w r. 1914 za pośrednictwem swego biura rolniczego działalność w kierunku udzielania fachowych porad w kierunku powyższym, jak i bezprocentowych pożyczek przy zakładaniu kultur trwałych. Na tej drodze założono większe gospodarstwa pastwiskowe w Ubrynowie górnym, w Zagwoździu, w Hawłowicach dolnych, w Suchowoli, w Szczercu i Lipowcach, prócz tego opracowano kilka projektów dla założenia innych pastwisk, mając na ten cel przyobiecaną subwencyę c. k. Ministerstwa rolnictwa. I ta akcya ucierpiała również bardzo silnie pod wpływem wojny, wiele objektów zagospodarowanych racyonalnie za inicyatywą, względnie pomocą Komitetu, zostało poważnie uszkodzonych, a o ich poprawie obecnie, jak i wogóle o wszczęciu w dalszym ciągu powyższej działalności nie można było myśleć do końca r. 1916 z przyczyn ogólnie znanych.

5. Popieranie produkcyi pastewnych traw nasiennych.

Sprawie powyższej przypisywał Komitet zawsze pierwszorzędne znaczenie z przyczyny wielkiego zapotrzebowania nasion traw pastewnych przy obsiewach łąk i pastwisk trwałych, wzmagających się z każdym rokiem. W r. 1914 działalność dotychczasową Komitet znacznie rozszerzył, poświęcając ku temu celowi stale jedną siłę urzędniczą w osobie adjunkta Inspektoratu rolniczego, który objeżdżając poszczególne majątki, udzielał na miejscu wskazówek, w jaki sposób mają być założone większe produkcye tychże nasion. Adjunkt ten w wielu wypadkach sam osobiście przeprowadzał badania wstępne i kierował odnośnemi czynnościami, kontrolując następnie przy późniejszych objazdach wyniki założonych plantacyi. Niestety działalność ta, jak i poprzednie, została przerwana wojną, założone produkcye po większej części również ucierpiały, niektóre z nich jednak przetrwały klęski wojny, i — o ile

nam wiadomo, już w r. 1915 i 1916 przyniosły pewne plony, zaspakajając tem samem przynajmniej w części tak znaczny popyt za nasionami traw pastewnych. Naturalnie jednak nie można było nowych plantacyi założyć ani w r. 1915 ani 1916, tak, iż akcyę tę z konieczności musieliśmy odłożyć do czasów spokojniejszych.

6. Organizacya biura rolniczego i pomocy fachowej rolniczej.

W myśl poprzednio powziętych uchwał, Komitet w r. 1914 przystąpił do właściwej organizacyi swego biura rolniczego, którego projekt zakrojony był na wielką skalę, miało bowiem ono tworzyć pewnego rodzaju Centralę dla instytucyi rolniczych powatowych, funkcyonujących w postaci Inspektoratów rolniczych, po Oddziałach naszego Towarzystwa i Zakładów rolniczo-hodowlanych. Celem tego biura rolniczego miało być zatem udzielanie jak najszerzej pojętych porad rolniczych w zakresie czy to techniki, czy ekonomiki gospodarczej, a zarazem czuwanie nad postępem rolniczym i popieranie wszystkich spraw z tymże związanych. W skład biura rolniczego wchodzili oprócz urzędników samego biura Komitetu, t. j. Inspektora (jako kierownika biura rolniczego), adjunkta, konsulenta budownictwa i instruktora uprawy lnu i konopii, także i Inspektoraty rolnicze we Lwowie, w Tarnopolu i Złoczowie, oraz personal Szkoły chmielarskiej w Brodach i Zakładu rolniczo-hodowlanego w Rudkach. Biuru rolniczemu przydzielona była również Redakcya »Rolnika«. Pozostawać ono miało poza tem w ścisłem kontakcie z instytucyami rolniczemi, a więc przedewszystkiem z Akademią rolniczą w Dublanach, Katedrą rolnictwa c. k. Politechniki, Stacyami rolniczemi doświadczalnemi, wreszcie szkołami rolniczemi. Program działalności i podział pracy tejże omawiany był wielokrotnie na posiedzeniach personalu biurowego przy współudziale Wiceprezesa dr. Jana Rozwadowskiego. Akcya sama rozpoczęta w r. 1914 tak w kierunku teoretycznym, a więc na drodze wykładów, kursów rolniczych i pouczeń drukowanych w »Rolniku«, jak i praktycznym, przez udzielanie porad fachowych, zakładanie pól doświadczalnych, pomoc przy budowie wzorowych budynków gospodarczych i t. d., miała być w przyszłości najbliższej znacznie rozszerzona, projektowane bowiem było założenie Instytucyi rolniczej w Tarnopolu, analogicznej do już istniejącego Zakładu rolniczo-hodowlanego w Rudkach, oraz

utworzenie kilku nowych inspektoratów rolniczych po Oddziałach, przy pomocy funduszów Rad powiatowych. Sprawę tę podcięła wojna — nie tylko bowiem nie można było ani w r. 1915, ani 1916 przystąpić do tworzenia nowych instytucyi rolniczych, lecz nawet dotychczasowe instytucye z braku personalu i środków musiały zawiesić swą działalność, względnie ograniczyć do minimum.

7. Popieranie uprawy lnu i konopi.

Początek czasokresu sprawozdawczego rozpoczęliśmy śladem lat poprzednich, sprowadzaniem dla członków Towarzystwa doborowych nasion lnu i konopi, które za pośrednictwem Towarzystwa Kółek rolniczych, Rad Oddziałów i Spółek handlowo-rolniczych rozdzielaliśmy po cenie zniżonej, nieprzekraczającej 60% ceny zakupna. Działalność powyższa ustalona tradycyą kilkudziesięciu lat, polega nie tylko na udogodnieniu w nabyciu tych nasion także i niezamożnym włościanom, lecz co ważniejsze, przyczynia się do zwiększenia plonu, a tem samem i podniesienia rentowności, co stanowi samo przez się najlepszą reklamę dla nasienia i zachętę do intensywniejszej uprawy.

To też w porównaniu z dawniejszymi okresami popyt za wspomnianemi nasionami znacznie się wzmógł, zwłaszcza za lnem, którego też sprowadziliśmy pełne 2 wagony, a mianowicie 150 beczek pernawskiego i 50 worów rygskiego.

Dalszą akcyę w tym dziale, zwłaszcza w kierunku zorganizowania handlu włókien, względnie zakładów do przeróbki lnu i konopi, w którym to celu zamierzaliśmy wejść w porozumienie i działać ręka w rękę ze Zjednoczeniem przemysłu tkackiego, przerwał wybuch wojny, która nie tylko zabrała nam siłę fachową, lecz i zniszczyła nasze dotychczasowe zabiegi. Obecnie przez zbieg okoliczności siła ta nadal u nas pozostaje, jednakowoż musimy na nowo całą akcyę od podstaw rozpoczynać.

8. Budowa gnojowni i stajni wzorowych.

Działalność powyższa, łącząca się ściśle z celami biura rolniczego, ograniczała się również wyłącznie tylko do pierwszej połowy roku 1914, w dalszym okresie sprawozdawczym z konieczności została zawieszona.

9 Wystawy i próby rolnicze.

Kilka wystaw rolniczych, między innemi t. zw. targ nasienny, dalej szereg prób z narzędziami, maszynami rolniczemi, w szczególnoćci z zakresu motorowej uprawy roli, projektowane było na jesień 1914 r., względnie na koniec zimy i wiosnę 1915. W celu zaznajomienia się z organizacyą podobnych instytucyi za granicą, Komitet wydelegował inżyniera Swieżawskiego na wystawę maszyn i narzędzi rolniczych do Wrocławia, a inspektora Bronisława Janowskiego na wystawy rolnicze do Düsseldorfu i Malmö. Zdobyte tamże doświadczenia posłużyły na razie tylko do organizacyi uprawy motorowej w ciągu lata 1914 r., co przy ówczesnym braku inwentarza roboczego, spowodowanego mobilizacyą, posiadało bardzo doniosłe znaczenie. Obecne warunki nie pozwalają na zrealizowanie poprzednio powziętych projektów w kierunku organizacyi wystaw, czy prób rolniczych, z konieczności zatem muszą być one odłożone do przyszłości.

10. Spółki maszynowe.

W poprzednim roku założona Spółka maszynowa w Turce pod Kołomyją, prosperowała bardzo korzystnie w roku 1914. W projekcie było założenie analogicznych dalszych paru Spółek, na co mieliśmy przyrzeczoną z c. k. Ministerstwa rolnictwa wydatną subwencyę. Organizacya ta jednakże nie przyszła do skutku w dalszym okresie sprawozdawczym.

11. Biuro techniczne.

Założone we wrześniu 1913 r. przez Komitet c k Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego dla użytku swych członków, biuro techniczne, rozpoczęło w r. 1914 coraz pomyślniej się rozwijać, mimo że zastój finansowy w ostatnich czasach przed wojną tworzył dla ziemian poważną przeszkodę we wszelkiego rodzaju inwestycyach, czy to budowlanych, czy to melioracyjnych. Biuro techniczne opracowywało projekty i kosztorysy wszelkiego rodzaju budynków gospodarskich, udzielało porad przy ich budowie, przeprowadzało oszacowanie budynków dla celów rachunkowości rolniczej i udzielało fachowych porad w sprawach melioracyi rolnych.

W okresie sprawozdawczym funkcyonowało biuro techniczne do końca lipca 1914 t. j. do wybuchu wojny. W czasie tej sie-

ďmiomiesięcznej działalności wykonało biuro 24 projektów i kosztorysów budowli gospodarczych, oraz melioracyi. Dla opracowania kilku projektów, zgłoszonych w miesiącu lipcu 1914 r. podjęto kroki wstępne, jak obejrzenie i pomiary terenu i przygotowania szkiców.

Ponadto wygłosił kierownik biura technicznego dwugodzinny wykład na urządzanych staraniem Komitetu w lutym 1914 kursach, rolniczych we Lwowie, na temat »Nowe kierunki w budownictwie wiejskiem«, oraz wykład o korzyściach drenowania, na Walnem Zgromadzeniu Oddziału jaworowskiego.

Powyższy wykaz czynności, podjętych w czasie tak krótkiej działalności biura technicznego, jest najwymowniejszym dowodem zapotrzebowania instytucyi, w którejby rolnik mógł znaleźć sumienną, fachową pomoc i poradę w tak często w gospodarstwie każdem zachodzących kwestyach technicznych. To też charakterystycznym objawem dla naszych stosunków jest, że dzisiaj, gdy dziesiątki tysięcy naszych budynków gospodarczych leży w gruzach, a szybka i racyonalna ich odbudowa jest najżywotniejszą sprawą dalszego rozwoju naszego rolnictwa, biuro techniczne Komitetu musiało być skutkiem zamknięcia subwencyi, zwinięte.

b) Działalność Instytucyi subwencyonowanych przez Komitet.

Doświadczenia nawozowe przeprowadzone przez krajową stacyę doświadczalną chemiczno-rolniczą w Dublanach.

Jesienią 1913 r. oraz wiosną 1914 r. założono ogółem 56 różnych doświadczeń nawozowych pod różne rośliny u większej własności rolnej, a mianowicie: w Orzechowcu (powiat Skałat), Ordynacyi Łańcuckiej (powiat Łańcut), Siemikowcach (pow. Podhajce), Podhorcach (pow. Stryj), Lackiej Woli (pow. Mościska), Hrankach (pow. Bobrka), Chłopówce (pow. Rohatyn), Klimkówce (pow. Sanok), Łowczycach (pow. Żydaczów), Honiatyczach (pow. Lwów), Leżajsku (pow. Łańcut), Wierzowicach (pow. Łańcut), Kuźminie (pow, Dobromil), Żurawnie (pow. Żydaczów), Olchowcach (pow. Sanok), Zaborzu (pow. Rawa Ruska), Zabawie (pow. Sokal), Średniech (pow. Kałusz), Mielnicy (pow. Borszczów), Pełkiniach (pow. Jarosław), Podlipcach (pow. Złoczów), Szówsku (pow. Jarosław), Chodorowie (pow. Bobrka), Biłce szlacheckiej (pow. Lwów), Jaćmierzu (pow. Sanok), Karlsdorfie (pow. Stryj), Wo-

łoszczyźnie (pow. Bobrka), Komorówce (pow. Brzczany), Czukwi (pow. Sambor), Hnizdyczowie (Żydaczów), Zboiskach (pow. Sokal), Rażniowie (pow. Śniatyn), Chłopach (pow. Rudki), Pałankach (pow. Strzyżów), Daszawie (pow. Stryj), Dubszczach (pow. Brzeżany), Humniskach (pow. Brzozów), Czerteży (pow. Żydaczów), Wronowie (pow. Gródek). Z powodu wybuchu wojny, wyników z wyżej podanych doświadczeń nie otrzymaliśmy. Działalność doświadczalna z tych samych przyczyn ograniczała się do końca r. 1916 do najniezbędniejszych badań, przeprowadzanych głównie na własnych polach doświadczalnych.

Doświadczenia porównawcze z odmianami roślin uprawnych, założone w r. 1913/14 przez Krajowy Zakład uprawy i hodowli roślin w Dublanach.

Podobnie jak w latach ubiegłych, założył Zakład dublański w r. 1914 w większych i mniejszych gospodarstwach Galicyi wschodniej szereg polowych prób z porównaniem rozmaitych odmian roślin zbożowych i okopowych. Niestety wypadki wojenne w lecie 1914 r. uniemożliwiły zebranie materyału doświadczalnego, a tem samem i zestawienie odnośnych rezultatów. Ograniczyć się więc musimy tylko do wymienienia pokrótce danych, w jakich miejscowościach i z jakiemi odmianami takie próby porównawcze założono zarówno w jesieni r. 1913, jak i na wiosnę 1914.

Doświadczenia jesienne w r. 1913: Do próby porównawczej wybrano 17 odmian pszenicy, oraz 5 odmian żyta. Próby z odmianami pszenic założono naogół w 23 miejscowościach, z tego w 20 gospodarstwaeh większych i 3 mniejszych (włościańskich), zaś z odmianami żyta w 13 miejscowościach (w 9 gospodarstwach większych i w 4 mniejszych).

Na wiosnę w r. 1914 założono próby porównawcze z odmianami zbóż jarych (pszenica jara, jęczmień i owies), okopowych (ziemniaki i buraki pastewne), motylkowych (bób i groch), kukurydzy i traw pastewnych. Ze zbóż jarych użyto 5 odmian pszenicy jarej, 18 odmian jęezmienia i 20 odmian owsa. Próby wykonano w 25 miejscowościach (w 16 gospodarstwach większych i 9 mniejszych).

Próby porównawcze z odmianami ziemniaków. Do porównania wybrano różne odmiany w łącznej ilości 38,7 odmian orygi-

nalnych hodowli Cimbala, 4 odmiany hodowli Neumana, 5 odmianami hodowli Veenhuitzen Sappemerr w Holandyi, 4 odm. hodowli Dołkowskiego, 1 odm. hodowli Merckla, 1 odm. hodowli W. Troga, 2 odm. hodowli Modrowa, 14 odm. reprod. z dóbr Zaborze. Próby porównawcze z odmianami powyższemi założono w 24 miejscowościach.

Doświadczenia z odmianami buraków pastewnych. Do porównania użyto 6 odmian. Próby przeprowadzono w 2 miejscowościach.

Doświadczenia z odmianami bobu i grochu Wybrano do porównania 6 odmian i 3 odm. grochu. Próby wykonano w 2 miejscowościach.

Doświadczenie z porównaniem odmian kukurydzy założono w jednej miejscowości. Do próby wybrano 8 odmian.

Doświadczenia z odmianami roślin pastewnych założono w Siemikowcach. Wybrano 5 roślin: koniczynę perską, kupkówkę, rajgras angielski, rajgras włoski, rajgras jednoroczny (holend.) Z doświadczeń tych nie można było jednakże zebrać rezultatów, skutkiem wypadków wojennych, które również przeszkodziły i prowadzeniu dalszej analogicznej działalności w latach 1915 i 1916.

Doświaczenia nad wartością produkcyjną koniczyny czerwonej rozmaitego pochodzenia, przeprowadzone przez krajową Stacyę botaniczno-rolniczą we Lwowie.

W celu powyższym sprowadziła Stacya z pewnych źródeł nasiona koniczyny czerwonej galicyjskiej, morawskiej, czeskiej, styryjskiej t. zw. »Bullenklee«, wschodnio-rosyjskiej, północno-rosyjskiej (perskiej), westfalską, zachodnio-południową, zachodnio-środkową, południowo i północno-francuską, angielską, włoską (z północy i południa Włoch), chilijską i północno-amerykańską Pochodzenie tych nasion zostało sprawdzone, a wartość użytkowa zbadana. W stosunku do tej wartości wysiano koniczynę na 104 poletkach po 25 metrów kwadr. na polu, użyczonem przez Zarząd folwarku Akademii rolniczej w Dublanach, na wiosnę r. 1914. Niestety z powodu wypadków wojennych nikt z personalu Stacyi we Lwowie nie został, a Zarząd folwarku nie był w możności dokonania zbioru i zwożenia pokosów z każdego poletka z osobna.

Ferma doświadczalna w Łopuszce wielkiej.

założona przez przeworsko-rzeszowskie i jarosławskie Kółko ziemian, przy pomocy subwencyi Towarzystwa Gospodarskiego.

Ferma doświadczalna w Łopuszce wielkiej była czynną w r. 1914 do jesieni przez czas pierwszej inwazyi wojsk rosyjskich. Asystent fermy p. Jan Jużkiewicz zebrał nawet cyfry plonów z pól doświadczalnych — jednak nie dostarczył ich mnie następnie mimo urgensów, tłumacząc się tem, że wezwany do służby wojskowej nie może ich zestawić. Wskutek następnych wypadków wojennych, ferma przestała istnieć, pola fermy głównej, stłoczone taborami i zdeptane, przestały mieć wogóle wartość, jako pola doświadczalne. Dla reaktywowania fermy należałoby wybrać nowy nieuszkodzony równy teren. Ponieważ jednak Przeworskie Kółko Ziemian nie funkcyonowało prawie wcale w latach 1915—1916, więc też żadnych dalszych kroków w tej sprawie nie zrobiono.

III. W ZAKRESIE GORZELNICTWA.

Sprawozdanie Sekcyi gorzelniczej
za rok 1914, 1915, 1916.

Sekcya gorzelnicza odbyła 2 posiedzenia, jedno 28. lutego 1914, oraz 19. października 1916, na których rozpatrywano sprawy opodatkowania spirytusu, użycie produktów w zastępstwie ziemniaków, oraz działalność Inspektoratu

Sprawozdanie Inspektoratu gorzelniczego
za rok 1914, 1915, 1916.

Inspektorat gorzelniczy rozwijał dalej skuteczną opiekę nad gorzelniami, rozszerzając swą działalność.

Akcyą tą kierował prof. T. Chrząszcz, dyr. Szkoły gorzelniczej i Stacyi fermentacyjnej w Dublanach przy pomocy Henryka Rosenberga jako starszego kontrolora, oraz dr. A. Joschta, jako asystenta.

Kontrola gorzelń.

W roku 1914 do 1. września interweniował, bądź też czuwał Inspektorat w 75 gorzelniach kraju. Jak na początek i stosunkowo mały personal Inspektoratu, była to ilość gorzelń bardzo znaczna.

Opiekę nad gorzelniami wykonywano w dwojaki sposób: przy pomocy raportów gorzelniczych, oraz lustracyi gorzelń, które wykonywano w każdej gorzelni zależnie od potrzeby 2—6 razy w kampanii. Wyjazdów na gorzelnie było przeszło 200 dni.

Na kursach gospodyń wiejskich, oprócz fachowych nauczycielek z dziedziny gospodarstwa kobiecego, wykładali inspektorowie rolniczy Towarzystwa Kółek rolniczych hodowlę, mleczarstwo, rolnictwo i sadownictwo, a to w Biłce szlacheckiej pow. lwowskiego, w Krośnie i Iwoniczu pow. krośnieńskiego, w Przeworsku i na kursie w Internacie dla małorolnych gospodyń w Białym Kamieniu.

D) Wykłady treści rolniczej, hodowlanej i sadowniczej wygłaszali inspektorowie rolniczy w Baryszu i Kowalówce pow. buczackiego, Oleszycach starych pow. cieszanowskiego, na zgromadzeniu powiatowem w Jaworowie, w Biłohorszczy, Dawidowie, Kuhajowie, Łanach, Ostrowie, Podborcach, Prusach, Pustomytach, Sichowie, Siemianówce, Sokolnikach, Sygniówce, Wołkowie, Zarudcach, Zaszkowie i Zimnej Wodzie pow. lwowskiego; w Grodzisku pow. łańcuckiego; w Balicach, Lackiej Woli, Pnikucie i Strzelczyskach pow. mościckiego, oraz w Mościskach na Zgromadzeniu powiatowem, w Chyrzynie, Drohobyczce, Kruhlu małym, Łanowicach, Krasiczynie, Miżyńcu i Ujkowicach pow. przemyskiego, oraz w Przemyślu na kursie ekonomiczno-społecznym, w Maćkówce i Siennowie pow. przeworskiego, w Tumirzu pow. stanisławowskiego, w Wicyniu pow. złoczowskiego i na Zgromadzeniu powiatowem w Żurawnie pow. żydaczowskiego.

E. Doświadczeń polowych urządzono:

1. z roślinami pastewnemi polek demonstracyjnych 433, z tego w rejonie Komitetu 229. Na to zużyto nasion 1521 kg., z tego na powiaty w rejonie Komitetu: buraków pół cukrowych 60 kg., marchwi pastewnej 8·5 kg, końskiego zębu 190 kg., lucerny francuskiej 268 kg., seradeli 144 kg.

2. Z nawozami sztucznymi urządzono prób 420, z tego w rejonie Komitetu 228.

3. Pól doświadczalnych ze zbożem i ziemniakami nie urządzano na wiosnę 1914, ponieważ po klęsce powodzi dostarczono do zasiewów zboże i ziemniaki sprowadzane, natomiast ogłoszono wezwanie do do zgłoszeń na pola doświadczalne z żytem i pszenicą ozimą, jednak wskutek wybuchu wojny doświadczenia te nie mogły być przeprowadzone.

F) Do zgłoszeń o nagrody za ulepszenia przeprowadzone na gnojowniach, względnie za wzorowe stajnie, wezwano członków Kółek rolniczych 18 powiatów. Na wezwanie to wpłynęło 84 zgłoszeń, wykonano jednak ulepszenia tylko 48 gnojowni i 2 stajen.

Z tego w rejonie Komitetu 25 gnojowni i 1 stajnię. Nagród przyznano ogółem 3835 koron, z tego na powiaty w rejonie Komitetu przypadło 2120 koron.

G) Subwencyonowanych drzew i krzewów owocowych dostarczono na wiosnę 1914 r. ogółem 6703 drzew, 946 krzewów, 36 winorośli, 2 brzoskwinie, 5 róż i 700 głogów. Z tego na powiaty w obrębie działalności Komitetu przypadło: 1216 jabłoni, 537 grusz, 233 śliw, 194 czereśni, 89 wiśni, 2 włoskie orzechy, 169 agrestów. 60 porzeczek, 11 winorośli.

H) Za prace konkursowe z dziedziny gospodarstwa przyznano 16 nagród na łączną kwotę 240 koron, z tego na powiaty w rejonie Komitetu 5 nagród na kwotę 84 koron.

W roku 1915 i przez pierwsze trzy kwartały 1916 działalność oświatowa Towarzystwa Kółek rolniczych była uniemożliwiona wypadkami spowodowanymi wojną.

Dopiero w ostatnim kwartale 1916 Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych zapoczątkował jednodniowe pogadanki w różnych miejscowościach kraju i zużył na powyższy cel z subwencyi Komitetu c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego 350 K.

Działalność rolnicza Towarz. Kółek rolniczych na tle zasiłków, udzielonych przez Komitet.

W r. 1914 wypłacił Komitet Zarządowi Głównemu Towarzystwa Kółek rolniczych we Lwowie, ze subwencyi państwowych przyznanych na cele rolnicze następujące kwoty:

1. Na kursa i wykłady w zakres gospodarstwa rolnego wchodzące	6.800 K.
2. Na kursa gospodarstwa kobiecego . . .	250 K
3. Na wzorowe gnojownie	650 K.
Razem .	7.000 K.

Wszystkie zasiłki wypłacone zostały za I. półrocze 1914 r.

Przy częściowej pomocy tych funduszów urządził Zarząd Główny Towarzystwa Kółek rolniczych:

A) Kursów gospodarczo-weterynaryjnych trzydniowych 20 i dwa kursa czterodniowe gospodarczo-weterynaryjno-sadownicze. Z tego w rejonie działalności Komitetu 9, a mianowicie:
1. Od 3-go do 6-go lutego w Antoniówce pow. żydaczowskiego,
2. Od 12-go do 14-go lutego w Złoczowie,
3. Od 16-go do 18-go lutego w Trościańcu pow. zborowskiego,
4. Od 26-go do 28-go lutego w Strachocinie pow. sanockiego.
5. Od 26-go do 28-go marca w Domaradzu pow. brzozowskiego,
6. Od 30-go marca do 1-go kwietnia w Dydni pow. brzozowskiego,
7. Od 18-go do 20-go maja w Monasterzyskach pow. buczackiego,
8. Od 26-go do 29-go maja w Trzcieńcu, pow. mościskiego,
9. Od 3-go do 5-go czerwca w Żołyni pow. łańcuckiego.

W kursach brało udział przeciętnie 50 osób.

B) Dwa kursa całomiesięczne dla rolników, z tego jeden w obrębie działalności Komitetu, w Markowej pow. łańcuckiego, od 19-go lutego do 21-go marca. Stałych uczestników kursu było 39.

C) Kursów gospodyń wiejskich urządzono cztery, wszystkie w obrębie działalności Komitetu. Uczestniczyło w nich 158 osób.

Interwencye Inspektoratu zmierzały przedewszystkiem do następujących szczegółów roboty:

1) ziemniaki dobrze rozgotować;

2) wprowadzić dobry, racyonalnie prowadzony słód;

3) dobrze i szybko rozgotować zboże;

4) wprowadzić czyste drożdże i bakterye;

5) wprowadzić kontrole robót przy pomocy jodu, termometru, kwasomierzy i t. p.

Obok powyższego interweniował Inspektorat przy remoncie, zdawaniu, oraz odbiorze gorzelń z dzierżaw.

Listów informacyjnych wysłano 397.

W r. 1914 od 1. września po koniec 1916 był Inspektorat nieczynny mimo zgłaszanych gorzelń z powodu braku środków.

Badania i ocena nowości gorzelniczych.

W roku 1914 personal Inspektoratu brał udział w badaniach:

1) środków zapobiegających pienieniu (próby wykonano z 4 smarami w dwóch gorzelniach);

2) środków odkażających (próbowano 4 antyseptyki w 6 gorzelniach);

3) przerobu melasy (badano w 3 gorzelniach);

4) wartości i znaczenia kadzi fermentacyjnych zamkniętych (badano w 2 gorzelniach).

Badania powyższe były subwencyonowane kwotą koron 5.000, którą zużyto na zakupno odnośnych środków, oraz rozjazdy z temi badaniami związane.

IV. W ZAKRESIE OGRODNICTWA, SADOWNICTWA I PSZCZELNICTWA

za czas od 1. stycznia 1914 do czerwca 1917.

Działalność Sekcyi sadowniczo-ogrodniczej, wzmagająca się z roku na rok coraz bardziej, doszła w ostatnim okresie sprawozdawczym przed wojną do tego stopnia, że jedna siła fachowa w postaci inspektora sadownictwa i ogrodnictwa okazała się niewystarczającą do należytego załatwiania wszystkich spraw. Wskutek tego trzeba było pomyśleć o drugiej sile fachowej w postaci pomocnika inspektora. Również zapotrzebowanie na drzewka subwencyonowane i podania o zakładanie sadów wzorowych, przybrały takie szerokie rozmiary, że okazało się koniecznem, ze względu na szczupłe ramy budżetu, wprowadzić możliwie daleko idące ograniczenia w tym kierunku.

Wybuch toczącej się jeszcze wojny, a także zgon inspektora sadownictwa śp. Władysława Lichańskiego, spowodowały na czas pewien przerwę w działalności Sekcyi i przeszkodziły wypełnieniu uchwalonych planów i projektów na przyszłość. Większa część wyników realnych długoletniej pracy i usiłowań Sekcyi, w postaci, sadów wzorowych, plantacyi malin, obsadzonych dróg, przeszczepionych drzew, założonych suszarń owoców itp., uległa wskutek wojny zniszczeniu.

Z chwilą jednak, gdy burza wojenna przesunęła się bardziej na wschód, Sekcya uważała za swój obowiązek podjąć na nowo pracę nad rozwojem sadownictwa i ogrodnictwa. Pracy na tem polu jest bardzo wiele, gdyż z jednej strony, zniszczone sady wymagają racyonalnej odbudowy, a z drugiej strony wojna wykazała społeczeństwu naszemu, jak wielkie znaczenie dla kraju może mieć wzorowo prowadzone sadownictwo

Po porozumieniu się z przewodniczącym Sekcyi sadowniczo-ogrodniczej p. Julianem Br. Brunickim, Komitet c. k. Galicyjskiego

Towarzystwa Gospodarskiego zamianował z początkiem czerwca 1916 inspektorem sadownictwa i ogrodnictwa p. Antoniego Wróblewskiego, powiatowego instruktora sadownictwa w Kołomyi, który z końcem tego samego miesiąca objął urzędowanie.

Pierwszem zadaniem nowego inspektora było przedewszystkiem zapoznanie się z dotychczasową działalnością Sekcyi, oraz zbadanie stanu założonych sadów wzorowych, dróg obsadzonych itp.

Ponieważ cały obszar działalności c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego był terenem licznych walk i ciągłych przemarszów wojsk, przypuszczać więc należało, że znaczna część założonych przez Komitet sadów wzorowych, plantacyi malin, dróg obsadzonych drzewami owocowemi, suszarń, uległa w mniejszym lub większym stopniu zniszczeniu. Z tego powodu koniecznem było przeprowadzenie lustracyi i przedsiębranie środków ratunkowych.

W ciągu lipca, sierpnia i września 1916 r. inspektor zlustrował 314 sadów wzorowych, włościańskich i przy szkołach w 53 miejscowościach, 3 sady większej własności, dwie drogi obsadzone drzewami owocowemi, oraz jedną suszarnię owoców. Blisko połowa widzianych sadów została zupełnie lub prawie zupełnie zniszczona, inne, z bardzo nielicznymi wyjątkami, nie zostały wprawdzie zniszczone, ale znajdują się w stanie ogromnego zaniedbania.

W okresie sprawozdawczym, który się dzieli na dwie części, t. j. od 1. stycznia 1914 r. do wybuchu wojny i od 1. czerwca 1916 r. zakres prac Sekcyi obejmował następujące działy:

1. *Zakładanie sadów wzorowych.*

Zakładanie sadów wzorowych dla rozwoju sadownictwa ma bardzo doniosłe znaczenie, gdyż wpływa na ujednostajnienie hodowli najodpowiedniejszych odmian, a przytem przez stworzenie w różnych częściach kraju — szczególniej tam, gdzie warunki są odpowiednie — większych ośrodków sadowniczych, daje się żywy wzór i zachętę szerszym masom do racyonalnej hodowli drzew owocowych. Biorąc to pod uwagę, dział ten staraliśmy się prowadzić dalej i w miarę możności coraz bardziej go rozwijać.

Uznając, że zakładanie sadów wzorowych nie powinno być ograniczonem tylko do małej własności i ilości tylko najwyżej

35 drzew (co było obowiązującem według przedwojennych postanowień Komitetu o zakładaniu sadów wzorowych), Sekcya sadowniczo-ogrodnicza, po porozumieniu się ze swym przewodniczącym p. Julianem Baronem Brunickim, uchwaliła na posiedzeniu dnia 19. grudnia 1916 r. zakłydać sady wzorowe także i u właścicieli większej własności, będących członkami Towarzystwa, bez ograniczenia ilości mających się posadzić drzewek, pozostawiając cenę 60 gr. za jedno drzewko.

W r. 1914 założono sadów wzorowych:
a) przy szkołach ludowych 52 sady złożone z 1.295 drzew
b) u członków Towarzystwa 25 » » z 1.223 » i z 500 krzewów owocowych.

W r. 1916/17:

a) przy szkołach ludowych 5 sadów złożonych z 237 drzew
b) u członków Towarzystwa 2 sady złożone z 761 » 110 krzewów i 400 malin.

Razem w całym okresie sprawozdawczym założono 84 sadów, złożonych z 3.516 drzew i 4.610 krzewów, w czem 4.000 malin.

2. *Dostarczenie drzewek po cenach zniżonych.*

Powyższa działalność, mająca również na celu ujednostajnienie hodowli odpowiednich odmian w danych miejscowościach. rozwijała się w bardzo szybkiem tempie.

W początkach okresu sprawozdawczego t j z wiosną 1914, dostarczono 125 osobom oraz instytucyom publicznym 8886 drzewek i 1432 krzewów owocowych W r. 1916/17 dostarczono 6 osobom i instytucyom 602 drzewka i 77 krzewów Razem w tym okresie dostarczono 131 osobom lub instytucyom 9.488 drzewek i 1509 krzewów. Znaczne zmniejszenie się zapotrzebowania drzewek jesienią 1916 i wiosną 1917 wynika z sytuacyi wojennej, która ciągle jeszcze wiele osób powstrzymuje od sadzenia drzew owocowych.

3. *Przeszczepianie drzew owocowych.*

Dział ten ma na celu przedewszystkiem przeszczepianie odmian drzew szlachetnych, nie nadających się do naszego klimatu lub małowartościowych, odmianami odpowiedniemi, a także przeszczepianie drzew dzikich, które potem stanowić mogą bardzo

poważne zródło dochodu. Akcya ta, odbywająca się tylko w przeciągu stosunkowo krótkiego czasu, bo zaledwie podczas 2—3 tygodni, wymaga dużo sił roboczych. Była ona prowadzona tylko wiosną 1914 roku, w którym to czasie w 16 miejscowościach zaszczepiono około 20 000 zrazów. W roku bieżącym, z powodu braku odpowiednich ludzi, przeszczepianie drzew nie było przeprowadzone.

4. Porady fachowe i pomoc techniczna.

Działalność ta od chwili jej zaprowadzenia rozwijała się coraz bardziej, a liczba zgłaszających się o porady i pomoc techniczną stale wzasta.

W jesieni i wiosną 1916/17 inspektor sadownictwa wyjeżdżał do 27 miejscowości w powyższych celach, poza tem udzielił wielu porad listownie lub osobiście w biurze.

5. Urządzanie kursów, odczytów i praktycznych pogadanek z zakresu sadownictwa i ogrodnictwa.

Ponieważ urządzanie krótkich kursów ma dla rozwoju sadownictwa doniosłe znaczenie, przeto działalność powyższa była przez Sekcyę również energicznie prowadzoną.

W ciągu zimy 1917 urządzono 8 krótkich (2-3-dniowych) kursów instrukcyjnych z zakresu sadownictwa i warzywnictwa, oraz 1 odczyt o znaczeniu suszenia śliwek. Kursa te odbyły się: w Medyce, Żurawicy, Szczercu k. Niemirowa, Pruchniku, Zagórzu, Lisku i Jodłówce. Kursa, mające się odbyć jeszcze w kilku innych miejscowościach, dla przyczyn od nas niezależnych, do skutku nie doszły.

Prócz tego Komitet udzielił 1000 K. na kurs sadownictwa w Seminaryum gospodarczem dla kobiet w Snopkowie.

6. Obsadzanie dróg publicznych drzewami owocowemi.

Jakkolwiek akcya ta ma dla kraju ogromne znaczenie, nie może być dotąd stosowana na większą skalę, dopóki nie zostaną wydane odpowiednie przymusowe ustawy ochronne, a oświata ludowa nie przygotuje w sposób odpowiedni szerokich mas naszego włościaństwa. Mimo jednak trudnych warunków, w jakich trzeba działać, Komitet, idąc za przykładem krajów zachodnich, obsadzanie dróg drzewami owocowemi w miarę możności przeprowadzał.

W okresie sprawozdawczym zostało dostaıczonych wiosną 1914 r 50 drzewek na drogę koleją Halicz—Stanisławów i 300 na drogę Sanok— Rymanów, gdzie już w poprzednim roku zaczęto drzewka sadzić. (O stanie drzewek przy drodze z Halicza nie posiadamy żadnej wiadomości, natomiast na drodze z Sanoka do Rymanowa pozostało tylko 8 drzewek, reszta została zniszczonych). W bieżącym roku dostarczyliśmy 200 drzewek na drogi z Nowego Miasta do Komarowic i Miżyńca, oraz 200 drzewek Sekcyi konserwacyi kolei w Zagórzu. Sekcya ta, będąca w składzie członków c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego, zapoczątkowała obsadzenie drzewami owocowemi linii kolejowej na przestrzeni Szczawne—Olszanica, początkowo przy stacyach i budkack drożników, a następnie na całej przestrzeni. W akcyi tej udzielił Komitet także pomocy fachowej. Razem do obsadzania dróg dostarczono 750 drzewek.

7. *Popieranie przeróbek owoców i jarzyn.*

Uznając ogrome znaczenie dla naszego kraju przerobów owoców i jarzyn, Sekcya starała się w miarę możności dział ten zorganizować i rozwijać.

Z powodu wypadków wojennych akcya w tym kierunku została przerwaną i dopiero w ostatnich czasach Sekcya uchwaliła założyć większą suszarnię śliwek w Jodłówco k. Pruchnika, na co Komitet uchwalił kwotę 1000 kor. Sekcya wzięła również udział fachowy w organizowaniu powstających fabryk marmelad owocowych w Jarosławskiem. Postanowiono tam założyć trzy takie fabryki w nieczynnych obecnie gorzelniach.

8. *Zwalczanie szkodników i chorób drzew owocowych.*

Działalność ta, z powodu trudności lub nawet zupełnej niemośliwości dostania aparatów i środków do zwalczania, stosowaną być nie mogła Jedynie w wypadkach, gdzie chodziło o zwalczanie szkodników bez uciekania się do specyalnych aparatów, inspektor sadownictwa udzielał odpowiednich wskazówek, pouczeń i porad, jak n. p. przy zwalczaniu nistrzępa głogowca, tarczówki przecinkowej, kwieciaka jabłkowca, przedzimka owocowca i t. p.

W okresie sprawozdawczym, z powodu trudności wynikłych z toczącej się wojny, odbyły się tylko trzy posiedzenia Sekcyi sadowniczo-ogrodniczej.

9. O organizowaniu handlu owocami i produktami ogrodniczymi.

W tym kierunku Sekcya starała się znaleść możliwie najwłaściwsze drogi przez organizowanie handlu owocami wewnątrz kraju, nie zajmując się wywozem do czego zresztą kraj nasz nie posiada w zupełności odpowiednich owoców.

W okresie sprawozdawczym, przy pomocy fachowej Sekcyi i przy pomocy subwencyi 300 kor. powstał przy przemyskiem Kółku Ziemianek, sklep sprzedaży owoców, który mimo trudności przy dostawie produktów ze wsi, wcale dobrze funkcyonował Taki sam sklep organizuje obecnie rawskie Kółko Ogrodnicze i tamtejsze Kółko Ziemianek.

10. Wydawanie »Miesięcznika sadowniczo-ogrodniczego«.

Na posiedzeniu dnia 19. grudnia 1916 r. Sekcya uchwaliła wydawnictwo pisma, poświęconego sprawom sadowniczo-ogrodniczym, gdyż brak pisma fachowego w chwili rozpoczęcia gospodarczej odbudowy kraju, bardzo dawał się uczuwać.

Pismo to, wychodzące od początku roku bieżącego, było pierwotnie zakrojone na skromne rozmiary (16 stron), lecz z powodu napływu artykułów trzeba je było znacznie rozszerzyć. Zainteresowanie się społeczeństwa »Miesięcznikiem« wzrosło do tego stopnia, że nakłady pierwszego i drugiego numeru, po 1000 egzemplarzy, zostały w zupełności wyczerpane.

Młode to pismo, którego wyszło już 5 zeszytów, posiada obecnie przeszło 400 prenumeratorów, a liczba ich stale wzrasta.

Sprawozdanie Zjednoczonego galicyjskiego Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa za rok 1914.

W czasie od 26. marca do 4. kwietnia urządziliśmy we Lwowie kurs pszczelniczo-ogrodniczy slöjdowy, na którym prócz wykładów z pszczelnictwa i ogrodnictwa, pobierali uczestnicy naukę wyrabiania uli i przyrządów pszczelarskich. Na kursie tym wykładali: dr. Teofil Ciesielski pszczelnictwo i przerabianie miodu i owoców na napoje, dr. Józef Tomkiewicz, sadownictwo i użytkowanie owoców, Jan Kotuski slöjd pszczelarski

W kursie wzięło udział bardzo pilny 20 nauczycieli, za których pokryła Rada Szkolna Krajowa koszta podróży i utrzymania we Lwowie, resztę kosztów za naukę jakoteż za materyał pokryło Zjednoczone Gal. Towarzystwo dla ogrodnictwa i pszczelnictwa z własnych funduszów. Uczestnicy otrzymali po ukończonym kursie w nagrodę po jednym ulu Towarzystwa i książki: »Bartnictwo«, »Miodosytnictwo« i »Ogrodnictwo«

W ciągu wiosny 1914 roku rozesłało Zjednoczone Gal. Towarzystwo dla ogrodnictwa i pszczelnictwa 758 członkom swoim cukier denaturowany dla pszczół, przyczem całą pracę wzięło Towarzystwo na siebie, a członkowie zamawiający cukier ponieśli koszta kupna i transportu.

W marcu rozdało Towarzystwo, jak poprzednich lat, 1150 wazonków z podchowanemi, młodemi roślinami pokojowemi dzieciom szkół ludowych lwowskich dla dalszej pieczy, aby tym sposobem rozbudzać w nich zamiłowanie do pracy, poczucie obowiązkowości, piękna przyrody i poszanowania własności. Projektowana wystawa jesienna tych przez dzieci wyhodowanych roślin z rozdaniem nagród — nie mogła przyjść do skutku.

Podobnie jak w poprzednich latach, rozesłało Zjednoczone Gal. Tow. dla ogrodnictwa i pszczelnictwa do 1135 szkół ludowych w Galicyi nasiona roślin pastewnych, miododajnych, wa-

rzywnych, lekarskich, trujących i ozdobowych do ogródków szkolnych, w których dana była możność dziatwie szkolnej zapoznania się bliższego z pożytecznością tych roślin, jakoteż z ich uprawą. Ogródki te szkolne cieszyły się wielką pieczołowitością nauczycielstwa i poparciem Rady Szkolnej Krajowej. Koszta tych przesyłek poniosło w roku 1914 wyłącznie samo Towarzystwo, w poprzednich zaś latach udzielała Rada Szkolna na ten cel Towarzystwu subwencyi, pokrywającej cenę zakupna nasion. Jeżeli się zważy, że każda z tych szkół otrzymywała paczkę, zawierającą 95 gatunków rozmaitych nasion do uprawy, to pojmie się, jak doniosłą była czynność Towarzystwa w tym kierunku.

Z wrześniem 1914 roku zaprzestał prezes dr. Teofil Ciesielski wydawać »Bartnika postępowego«, gdyż z powodu wybuchłej wojny uległy z jednej strony miejsca zamieszkania prenumeratorów ogromnej zmianie, z drugiej zaś przez zajęcie części Galicyi przez Rosyę rozsyłka pocztowa stała się niemożliwą.

W roku 1914 wychodził 40-ty rocznik »Bartnika«, który więc musiał być przerwanym.

Przy tej sposobności należy zaznaczyć, że w całej Galicyi uległy pasieki zniszczeniu przez wojska, ledwie tu i ówdzie zdołano uratować po kilka pni, tak, że pszczelnictwo na długie lata jest zniszczonem i potrzeba będzie wielkich wysiłków i pomocy Państwa i Kraju, aby je na dawną stopę rozwojową podnieść.

V. W ZAKRESIE GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO.

Sprawozdanie

Szkoły gospodyń wiejskich w Albigowej.

W roku 1914 ukończenie 8-mio miesięcznego kursu 1913/14.

Ukończyło go 1. czerwca uczenic 26. Kierowniczka: panna Aldona Kahane, prócz tego 2 nauczycielki: p. Madurowiczówna i p. Solarska, instruktorka p. Józefa Kielar.

W latach 1915—15/16 brak normalnego kursu, natomiast w tym czasie urządziła nauczycielka p. Solarska kurs kroju i szycia od 1/12 1915 do 1/3 1916 r.

W r. 1916 — 1. listopada rozpoczął się normalny kurs, grono nauczycielskie do 1/1 1917. Nauczycielki: p. M. Pelicówna i p. Zofia Solarska, instruktorka p. Józefa Kielarówna. Uczenic zapisanych było 19.

Sprawozdanie biura rachunkowości rolniczej.

Jak w latach poprzednich, tak i w r. 1914 zwróciło biuro główną uwagę na prowadzenie rachunkowości zgłoszonych majątków.

Korzyści jakie odnoszą uczestnicy biura rachunkowości rolniczej można ująć w sposób następujący:

umożliwienie szybkiego i niezawodnego stwierdzenia stanu majątkowego w całości i w poszczególnych częściach;

stałego nadzoru i kontroli bieżącej gospodarki;

dokładnego obliczenia czystego dochodu, czyli rentowności całego gospodarstwa i jego poszczególnych działów; a wreszcie

dostarczenie właścicielowi obrazu statystycznego danego majątku i co za tem idzie możliwości przeprowadzenia obliczeń i ulepszeń racyonalnych.

Prowadzenie książkowości przez biuro ma również pewną wartość wychowawczą, przedewszystkiem względem perso-administracyjnego gospodarstwa, co ma wielkie społeczne znaczenie, bo zmusza dane jednostki do nałamywania się do wymagań porządku i punktualności w ich własnym interesie.

W roku 1914 liczyło biuro 45 uczestników z 73 majątkami, a mianowicie:

Karol Bołoz Antoniewicz	Skomorochy
Julian bar. Brunicki	Podhorce
Jan Bylicki	Lackie Wielkie
Tadeusz Cieński	Markopol, Pieniaki, Reniów i Turczynów

J. E. Witołd Książę Czartoryski	Kostków, Leżachów, Ożańsk, Pełkinie, Piwoda, Ryszkowa wola, Szówsko, Wiązownica i Wierzbna.
Zbigniew Czaykowski	Hańkowce
Aleksander Dąmbski	Nosówka
Feliks Domański	Ubinie
Władysław hr. Dzieduszycki	Jezupol
Władysław Garapich	Tyśmieniczany
Feliks Gniewosz	Jasionów
Jan Gużkowski	Berezowica wielka
Henryk Gottleb Halaszkiewicz	Tehlów
Bogusław Horodyński	Piadyki
Zbigniew Horodyński	Krzywotuły nowe
Władysław Jankowski	Rosochowaciec
Ksawery Jaruzelski	Kaczanówka
Włodzimierz Jełowicki	Chocimierz, Igrzyska, Zalesie, i Zielona
Marya Korewicka	Dobrowody
Władysław Komorowski	Gwoździec stary .
Antoni Kraiński	Gdyczyna, Jabłonka, Niebocko, i Siedliska.
Roman Kraiński	Zabawa
Józef hr. Koziebrodzki	Semenów
Marcelina Małachowska	Borki janowskie
Władysław Lang	Siekiernia, Zaranie
Dr. Maryan Lisowiecki	Boratyn, Chłopice i Tuligłowy
Władysław Lisowski	Kozina
Zygmunt Lityński	Siemikowce
Konrad Łuszczewski	Kutkorz
Jan Madeyski	Parchacz
Wacław Małaczyński	Medyń, Pieńkowce
Alfred Mały	Wołowe
Franciszek Mysłowski	Zwiniacz
Aleksander Raciborski	Spasów
Wiktor Rozwadowski	Glinna
Oskar Schnell	Ożydów
Stanisław Słonecki	Jurowce
Jerzy Turnau	Mikulice, Niżatyce
Łucyan Turnau	Suchowola

Stanisław Ujejski	Zacisze
Hugo bar. Wattmann	Gorajec, Jezioro, Krupiec i Niemstów
Jan Wiktor	Zarszyn
Stanisław Zagórski	Karolówka, Kołodziejówka, Panasówka i Skała
Mieczysław Zajączkowski	Bolestraszyce
Roman Żurowski	Podłuże

Cyfra uczestników, jak i wielokrotne wyrażone życzenia w latach 1915 i 1916 dla podjęcia starań około wznowienia agend, świadczy dowodnie. że rolnicy nasi ocenili należycie korzyści połączone z uczestnictwa do biura. Również i c. k. Ministerstwo rolnictwa poparło działalność Towarzystwa w tym kierunku przez udzielenie subwencyi w latach 1914, 1915 i 1916 na koszta utrzymania biura.

Sprawozdanie Biura statystycznego.

A. Badania co do typowego zużytkowania roli.

Stosownie do życzenia c k. Ministerstwa rolnictwa, zakomunikowanego reskryptem z dnia 29. listopada 1913, L. 48.892, przeprowadziło biuro badania co do typowego zużytkowania roli na poszczególne rodzaje roślin uprawnych w pięciu strefach w Galicyi wschodniej, a mianowicie: w 96 Pogórze lesiste w południowym wschodzie, w 97 Prawe porzecze Dniestru i dopływów, w 98 Gliny między Kołomyją, Żydaczowem i Podhajcami, w 99 Stepy, obejmujące powiaty sądowe: Gwoździec, Horodenka, Kołomyja, Obertyn, Śniatyn, Tłumacz i Zabłotów, w 100 Południowe Podole z powiatami sądowymi: Borszczów, Buczacz, Czortków, Husiatyn, Kopyczyńce, Mielnica, Potok Złoty, Tłuste, Zaleszczyki.

W tych pięciu strefach rolniczych, obejmujących 41 powiatów sądowych, względnie części powiatów sądowych (niektóre bowiem powiaty sądowe należą w części do jednej, w części do innej strefy rolniczej), wybrało biuro statystyczne dla przeprowadzenia wymienionych badań następujące gminy:

W strefie:			Nazwa gminy:	Powiat sąd.:	Powiat polit.:
XII	(96)	1.	1. Jamna	Delatyn	Nadworna
		2.	2. Moskalówka	Kosów	Kosów
		3.	3. Uścierzyki	Kuty	Kosów
		4.	4. Jasionów Górny	Żabie	Kosów
XIII	(97)	5.	1 Balicze Podgórne	Żurawno	Żydaczów
		6.	2. Chocin	Kałusz	Kałusz
		7.	3. Chorostkow Polski	Halicz	Stanisławów

W strefie:			Nazwa gminy:	Powiat sąd:	Powiat polit.:
XIII	(97)	8.	4. Dobrowlany	Stanisławów	Stanisławów
		9.	5. Duba	Rożniatów	Dolina
		10.	6. Kalinów	Sambor	Sambor
		11.	7. Nadiatycze	Mikołajów	Żydaczów
		12.	8. Moszkowce	Wojniłów	Kałusz
		13.	9. Ozimina	Łąka	Sambor
		14	10. Pachówka	Bohorodczany	Bohorodczany
		15.	11. Podhorce	Stryj	Stryj
		16.	12 Podolce	Komarno	Rudki
		17	13. Słońsko	Medenice	Drohobycz
		18.	14. Tarnawica Leśna	Nadworna	Nadworna
		19.	15. Zurawków	Żydaczów	Żydaczów
XIV.	(98)	20.	1. Augustówka	Brzeżany	Brzeżany
		21.	2. Babianka	Ottynia	Tłumacz
		22.	3. Chomiakówka	Tyśmienica	Tłumacz
		23.	4. Chorobrów	Kozowa	Brzeżany
		24.	5. Komarówka	Monasterzyska	Buczacz
		25.	6. Tetetniki	Bursztyn	Rohatyn
		26.	7. Zagórze Konkolnickie	Bołszowce	Rohatyn
		27.	8 Zalipie	Rohatyn	Rohatyn
XV	(99)	28	1. Bukowna	Tłumacz	Tłumacz
		29.	2. Chmielowa	Horodenka	Horodenka
		30.	3. Chlebiczyn Polny	Zabłotów	Śniatyn
		31.	4. Kobylce	Gwoździec	Kołomyja
		32.	5. Uniż	Obertyn	Horodenka
XVI.	(100)	33.	1. Chmielowa	Tłuste	Zaleszczyki
		34.	2. Chudykowce	Mielnica	Borszczów
		35.	3. Hadyńkowce	Kopyczyńce	Husiatyn
		36.	4. Konstancya	Borszczów	Borszczów
		37.	5. Kośmierzyn	Potok Złoty	Buczacz
		38.	6. Krzyweńkie	Husiatyn	Husiatyn
		39.	7. Podzameczek	Buczacz	Buczacz
		40.	8. Szwajkowce	Czortków	Czortków
		41.	9. Zaleszczyki Stare	Zaleszczyki	Zaleszczyki

Jak w latach poprzednich, rozesłało biuro w miesiącu maju swych fachowych pracowników do wymienionych wyżej gmin, a ci na podstawie map katastralnych i protokołów

parcelowych, zestawili z całą dokładnością spis obszarów, zajętych pod uprawę poszczególnych ziemiopłodów. Badania powyższe wykazały następujący stosunek procentowy w przecięciu zużycia roli w wymienionych strefach rolniczych pod uprawę poszczególnych roślin, a mianowicie:

	W obszarach gminnych:	W obszarach dworskich
1. Zboża:		
Pszenica	16.78 %	20.32 %
Żyto	19.31 „	19.96 „
Jęczmień . . .	8.79 „	10.16 „
Owies	22.31 „	16.04 „
Kukurudza . . .	0.92 „	1.60 „
Hreczka	4.47 „	7.74 „
Proso	0.96 „	0.09 „
	73.54 %	75.91 %
2. Strączkowe:		
Bobik, bób, fasola, groch, wyka nasienna . . .	1.16 %	2.01 %
3. Okopowe:		
Ziemniaki . . .	13.37 %	11.55 %
Buraki cukrowe .	—·— „	2.30 „
Ogrodowizny . .	1.91 „	0.40 „
Kapusta	0.64 „	0.51 „
	15.92 %	14.76 %
4. Przemysłowe:		
Gorczyca, konopie, len, mak, rzepak, chmiel	1.24 %	0.92 %
5. Pastewne:		
Koniczyna, końskі ząb, łubin, mieszanka, seradella . . .	6.24 %	3.35 %
6. Ugory:	1.90 %	3.05 %
Razem . .	100·— %	100.— %

W roku 1915 i 1916 biuro statystyczne na wyraźne życzenie c. k. Ministerstwa rolnictwa zaniechało przeprowadzenia badań co do typowego zużytkowania roli.

B. Statystyka upraw i zbiorów w Galicyi wschodniej w r. 1914.

Czynności biura statystycznego w tym kierunku doznały w r. 1914 nowego rozszerzenia, a mianowicie: C. k. Ministerstwo rolnictwa zażądało, by na r. 1914 i następne przedstawić listę nowych sprawozdawców, względnie korespondentów statystycznych, o stanie i postępie robót polnych, urodzajów i zbiorów, tak, by w przyszłości poszczególni sprawozdawcy obejmowali swemi relacyami, nie jak dotychczas całe powiaty sądowe, lecz tylko stosunkowo małe części tychże przez podział każdego powiatu sądowego na 3—5 rejonów i przydzielenie każdego rejonu osobnemu sprawozdawcy.

To życzenie c. k. Ministerstwa rolnictwa wymagało z jednej strony przeprowadzenia w biurze podziału powiatów sądowych na rejony, z drugiej strony bardzo obszernej korespondencyi z przeszło 1 000 osób. Rezultat tej pracy był stosunkowo bardzo pomyślny, gdyż z bardzo nielicznemi wyjątkami udało się dla poszczególnych rejonów w liczbie 412 uzyskać odpowiednich sprawozdawców — to też niechaj wolno będzie wyrazić tą drogą serdeczne podziękowanie tym wszystkim, którzy się tej obywatelskiej pracy bezinteresownie podjęli. C. k. Ministerstwo rolnictwa przyjęło propozycyę biura bez zmiany i wyraziło żywą podziękę za skuteczne przeprowadzenie akcyi.

W obecnych czasach rolnictwo posługuje się wielu pomocniczemi środkami, a jednem z nich jest statystyka, bez niej nie może ono rozwiązać wielu zagadnień, jakie się w wyżej zorganizowanem społeczeństwie nasuwają. Ważność i wartość dobrze zorganizowanej statystyki dla rolnictwa jest zupełnie zrozumiała, dane zaś statystyczne posiadają tem większą wartość, im są dokładniejsze, a na ich dokładność wpływa w wielkim stopniu ilość materyału, jaki posłużył do ich zgro-

madzenia; im materyał większy, tem daty pewniejsze. Przy zbieraniu dat odnośnych do statystyki upraw i zbiorów opierało się głównie biuro na relacyach sprawozdawców, oraz na rezultatach badań typowych, w których ustosunkowanie różnych kultur mogło być uważane za typowe dla danej okolicy.

W sprawie zmiany dotychczasowego systemu zbierenia dat statystycznych o stanie zasiewów i zbiorów wypracowało biuro statystyczne memoryał do c. k. Ministerstwa rolnictwa, w którym zwróciło uwagę na następujące zasadnicze rzeczy dla ulepszenia statystyki na przyszłość, a mianowicie:

Galicya wschodnia podzielona była na 17 stref naturalnych, w których kolejno w okresie trzechletnim przeprowadzano badania co do typowego zużytkowania roli. Dwuletnia praktyka wykazała, że podział ten nie był dokładny; strefy okazały się zbyt obszerne, a kultury w gminach wybranych jako typowe nie mogły być uważane za niezmienne i jedyne w danej strefie. Po za tem trzechletni okres czasu, po którym wracano do tejże samej strefy, okazał się zbyt długim, gdyż w okresie tym na przestrzeni danej strefy może zajść tyle zmian, że rezultaty i opracowania lat poprzednich były już nie do zużytkowania. Aby więc owe badania co do typowego zużytkowania roli uczynić niezawodną podstawę dla statystyki upraw i zbiorów należy skrócić okres badań do lat dwóch, a cały teren Galicyi wschodniej podzielić na przynajmniej 38 stref rolniczych, zamiasr 17 dotychczasowych.

W ten sposób cały teren Galicyi wschodniej miałby być wedle propozycyi memoryału podzielony na dwie główne części: jedną na wschód, drugą na zachód od Lwowa. i w każdej z tych części miałyby być przeprowadzane kolejno, corocznie badania co do typowego zużytkowania przestrzeni dla roślin uprawnych. Badania te dałyby dokładne pojęcie o ustosunkowaniu obszaru różnych kultur i łącznie z danemi ze sprawozdań o zbiorach z jednostki przestrzeni posłużyłyby za podstawę do obliczeń ogólnych plonów zbóż i płodów rolniczych.

Dalszym szczegółem proponowanych zmian jest wyrażone w memoryale do c. k. Ministerstwa rolnictwa żądanie, by okres sprawozdawczy statystyki upraw i zbiorów odpowiadał rokowi gospodarskiemu, a nie kalendarzowemu. Ma to znaczenie dla uwartościowienia zbiorów, a więc dla statystyki cen zboża, które, jak wiadomo, na przednowku są wyższe, a po zbiorach

niższe. Gdy więc w rok sprawozdawczy włączy się części dwóch różnych okresów produkcyi, tedy cyfry średnie cen zboża za dany okres sprawozdawczy mogą dać fałszywe pojęcie o spieniężeniu zbiorów danego okresu produkcyi, zwłaszcza jeśli jeden ze sąsiadujących ze sobą okresów produkcyi był klęskowy, a zboże liche. W związku z tą zależnością cen zboża od jego jakości, biuro statystyczne proponowało też podjęcie badań cen miejscowych zboża, na podstawie których by można było przeprowadzić należyte szacowanie w produkcyi danej części kraju, który jak wiadomo, pod względem jakości produkowanego zboża przedstawia bardzo wielką rozmaitość. Ze względu na doniosłe znaczenie statystyki produkcyi rolnej dla Austryi wogóle jako państwa agrarnego, a Galicyi w szczególności, życzyć należało, by usiłowania te odniosły pożądany skutek, który zresztą w znacznej mierze zależy od zrozumienia ważności sprawy u tych, którzy dane statystyczne zbierają lub do zbierania ich w jakikolwiek sposób dopomagają. Należy też podnieść, że projekt opisanej reformy, spotkał się z całkowitem uznaniem c. k. Ministerstwa rolnictwa.

Na specyalne życzenie c. k. Ministerstwa rolnictwa, zakomunikowane reskryptem z dnia 24 maja 1916, l. 24.291, podjęło się biuro statystyczne w r. 1916 przeprowadzenia statystyki upraw i zbiorów w 48 powiatach sądowych Galicyi wschodniej, a mianowicie: Brzozowie, Dynowie, Cieszanowie, Lubaczowie, Birczy, Dobromilu, Drohobyczu, Medenicach, Podbużu, Gródku, Janowie, Jarosławiu, Pruchniku, Radymnie, Sieniawie, Jaworowie, Krakowcu, Lwowie, Szczercu, Winnikach, Baligrodzie, Lisku, Lutowiskach, Ustrzykach dolnych, Mościskach, Sądowej Wiszni, Dubiecku, Niżankowicach, Przemyślu, Niemirowie, Rawie ruskiej, Uhnowie, Komarnie, Rudkach, Łące, Samborze, Bukowsku, Rymanowie, Sanoku, Bełzie, Sokalu, Starej Soli, Starym Samborze, Boryni, Turce, Kulikowie, Mostach wielkich i Żółkwi.

Zbiory we wschodniej części kraju w roku 1914.

I. Powierzchnia roli ogółem 2,604.044 ha.

L. p.	Rodzaj rośliny uprawnej	Przestrzeń obsiana w *ha*	Zbiór pro *ha* *q*	Zbiór w całości *q*
1	Pszenica ozima	366 533	16 04	5.879.465
2	Pszenica jara	40 940	16.27	666 054
3	Żyto ozime	412 450	14 48	5,970 903
4	Żyto jare	4 765	13 07	62 296
5	Jęczmień	220.995	15.30	3,380.334
6	Orkisz	625	12 06	7 539
7	Owies	472.100	16 21	7 652.750
8	Kukurudza	61 510	12.41	763 448
9	Mieszanka na ziarno . .	1.259	14.77	18.599
10	Hreczka	55.621	13.99	778 059
11	Proso	12.101	11 34	137.209
12	Groch	37.413	12 69	474.707
13	Soczewica	1.406	10.63	14.945
14	Wyka	23.940	12 31	294 583
15	Bobik	4.934	12 30	60 697
16	Fasola	2 828	8,98	25 395
17	Łubin	6.435	13 48	86.737
18	Koński ząb	27.950	13 83	386 603
9	Rzepak i rzepik	4.540	15·75	71.492
20	Lnianka	110	11.10	1.221
21	Mak	484	10·45	5 057
22	Anyż	27	10 41	281
23	Len: nasienie	7 232	5.61	40 555
	włókno	—	6.73	48 702
24	Konopie: nasienie . . .	14 970	7 66	114.622
	włókno . . .	--	8 72	131.469
25	Tytoń	1.577	16.71	26 355
26	Chmiel	1 822	6 11	11.128
27	Cykorya	57	128.16	7 305
28	Ziemniaki	343 010	146.24	50,160 170
29	Buraki cukrowe . . .	8 851	199 31	1,764 077
30	Buraki pastewne	17.947	273 90	4,915.651
31	Marchew	1.517	242,60	368.020
32	Kapusta	10·846	134·14	1,454.851
33	Ogrodowizna	9.469	—	—
34	Koniczyna na paszę . .	229 890	33 83	7,777.315
35	Koniczyna na ziarno . .	23.880	1.57	37 458
36	Mieszanka na paszę . .	51.000	31.49	1,605.880
37	Winograd	28	—	—
38	Ugor	146.890	—	—
	Razem . .	2,604.044	—	—
39	Łąki	698.248	21.97	15,338 394

Zbiory we wschodniej części kraju w roku 1916.

II. Powierzchnia roli 48 powiatów 1,009.060 ha.

L. p.	Rodzaj rośliny uprawnej	Przestrzeń obsiana w *ha*	Zbiór pro *ha* *q*	Zbiór w całości *q*
1	Pszenica ozima . . .	68.600	10.27	704.412
2	Pszenica jara	3 620	8.97	32 456
3	Żyto ozime	112 000	8.11	907 833
4	Żyto jare	580	7.23	4 195
5	Jęczmień	97 740	7.46	728.980
6	Orkisz	330	8 32	2 744
7	Owies	223.200	6 57	1,465.946
8	Kukurudza	3.020	4.12	12.438
9	Mieszanka na ziarno . .	693	10.57	7.327
10	Hreczka	5.720	7.64	43 692
11	Proso	1.587	7.35	11.666
12	Groch	3.764	9.99	37.589
13	Soczewica	156	9.56	1 492
14	Wyka	5 218	8.26	43 111
15	Bobik	1.106	7.85	8 677
16	Fasola	292	8.81	2 572
17	Łubin	977	7.44	7.273
18	Koński ząb	2.414	7.66	18.480
19	Rzepak i rzepik	679	9 10	6.180
20	Lnianka	3	7.00	21
21	Mak	125	7.81	976
22	Len: nasienie . . .	1 148	4.66	5 348
	Len: włókno	—	6.75	7.754
23	Konopie. nasienie . . .	1.280	6.46	8.273
	Konopie. włókno	—	7.31	9.352
24	Ziemniaki	155 130	69.25	10,742.265
25	Buraki pastewne. . .	3 488	92·55	322.818
26	Marchew	401	79.70	31.961
27	Kapusta	2 177	85 90	187.005
28	Ogrodowizna	1 862	—	—
29	Koniczyna na paszę . .	44.090	28 22	1,244 078
30	Koniczyna na ziarno . .	3 733	1.03	3.846
31	Mieszanka na paszę . .	7.198	24.63	177.258
32	Ugor	260.462	—	—
	Razem . .	1,009.060	—	—
33	Łąki	265.225	18.95	5,025 562

C. Statystyka większej własności.

Drugim niezmiernie ważnym zadaniem, którego podjęło się biuro statystyczne jest akcya w kierunku zebrania danych do wydania katastru większej własności. czyli zebrania danych co do obszaru, podziału kultur, obszarów dworskich, ras i stanu bydła, trzody chlewnej, produkcyi zużytkowania mleka nabiału, wyświetlenia stosunków gospodarczych itd. Pracę w tym kierunku rozpoczęło biuro przy pomocy inspektorów hodowlanych, szeregu innych ludzi dobrej woli i obywatelskiego poczucia. którzy zdołali je w wielkiej części przeprowadzić; materyał zaś nagromadzony opracowuje biuro statystyczne w dalszym ciągu i ma nadzieję wydania drukiem rezultatów pracy w roku bieżącym. Zbytecznem dodawać, jak wielkie znaczenie może mieć takie dzieło w czasach dzisiejszych, które ilustruje cyfrowo, jak wielką szczerbę w rolnictwie wyrządziły dotychczas wypadki wojenne.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

C. K. GALICYJSKIEGO

TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO

ZA OKRES ADMINISTRACYJNY

OD 1. STYCZNIA 1914 DO 30. CZERWCA 1915.

do l. 1747/17.

Prześwietna Rado Ogólna!

Komitet c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego przedkłada niniejszem zamknięcie rachunków za okres administracyjny **od 1. stycznia 1914 do 30. czerwca 1915**, zestawione w dołączonych wykazach:

I. Bilans z końcem czerwca 1915.
II. Zestawienie ruchu kasowego.
III. Zamknięcie rachunków Zarządu centralnego.
IV. Zamknięcie rachunków różnych i ruchu pieniężnego.
V. Zamknięcie rachunków fundacyi stypendyjnych.
VI. Zamknięcie rachunków subwencyjnych.

Wynik bilansu przedstawia, że **z końcem czerwca 1915** czysty stan czynny majątku Towarzystwa wynosi

sumę K 208.116·28.

Wykazane w bilansie wynikłości pojedynczych działów przeniesiono do ksiąg rachunkowych jako wstępne podstawy obrotów roku następnego 1915/16.

Komitet uprasza zatem:

„Prześwietna Rada Ogólna raczy przyjąć niniejsze zamknięcie rachunków do wiadomości i udzielić Komitetowi absolutoryum z obrotu funduszów **za okres administracyjny od 1. stycznia 1914 do 30. czerwca 1915**".

Z Komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

We Lwowie, dnia 20. kwietnia 1917.

Prezes:
Witołd książe Czartoryski m. p.

Sekretarz:
Henryk Pawlikowski m. p.

Buchalter:
Eugeniusz Grużewski m. p.

I. Bilans z końcem czerwca 1915.

		Stan czynny K	Stan czynny h	Stan bierny K	Stan bierny h
1. **Ruch kasowy:**					
a) Reszta kasowa w gotówce		12.992	35	—	—
2. **Zarząd centralny:**					
a) Fundusz administracyjny .	K 15 317·72				
b) » zapasowy .	» 112.598·56	127.916	28	15.317	72
3. **Rachunki różne:**					
a) Zaliczki zwrotne . .	K 12.657·47				
b) Bank rolniczy	» — —				
c) Związek Ziemian . .	» 7.305·12	19.962	59	—	—
d) Depozyta obce . .	» 15.030 98				
e) Fundusz zapomogowy . .	» 1.148 47				
f) Fundusze różne . .	» 10.793·84	3.933	35	26.973	29
4. **Rachunki przenośne:**					
a) Na rachunek roku 1915/16		13.925	51	—	—
5. **Rachunek pieniężny:**					
a) Z obrotu kapitałów .		40.379	24	—	—
6. **Fundusze pod zarządem Towarzystwa zostające:**					
a) Fundacye stypendyjne		188.413	11	188.413	11
b) Fundusze subwencyjne	K 34.297 03				
c) Dotacye traktatowe .	» 20.685·—	—	—	54.982	03
		407.522	43	285.686	15
7. **Zarząd centralny:**					
a) Kapitał zabezpieczony 4% rentą roczną przy oddaniu folwarku Dublany na własność kraju		80.000	—	—	—
b Wartość biblioteki z urządzeniem	K 2.300 —				
» sprzętów kancelalaryjnych	» 3.180 —				
» kasy ogniotrwałej .	» 800 —	6.280	-	—	—
Suma		493.802	43	285.686	15
Dopełnienie: czysty stan czynny		—	—	208.116	28
Suma ogólna		493 302	43	493.802	43

II. Zestawienie ruchu kasowego.

za okres od 1. stycznia 1914 do 30. czerwca 1915

Wyszczególnienie	PRZYCHÓD			
	w gotówce		w efektach	
	K	h	K	h
I. Zarząd centralny:				
1. Fundusz administracyjny	140.176	73	—	—
2. » zapasowy	6.229	80	2.271	38
I. Suma	146.406	53	2.271	38
II. Rachunki różne:				
1. Zaliczki zwrotne	49.452	16	—	—
2. Bank rolniczy	10.000	—	—	—
3. Związek Ziemian	48.078	45	—	—
4. Depozyta obce	18.544	62	1.633	64
5. Fundusz zapomogowy	42.181	06	3.486	84
6. Fundusze różne	43.505	92	999	42
II. Suma	211.762	21	6.119	90
III. Rachunki przenośne:				
1. Wyrównane w roku 1914/15	17.529	79	—	—
2. Na rachunek roku 1915/16	—	—	—	—
III. Suma	17.529	79	—	—
IV. Ruch pieniężny:				
1. Obrót kapitałów	231.836	14	271.173	38
IV. Suma	231.836	14	271.173	38
V. Fundusze pod zarządem Towarzystwa zostające:				
1. Fundacye stypendyjne	10.173	—	4.684	41
2. Fundusze subwencyjne	630.008	86	—	—
3. Dotacye traktatowe	186.039	54	—	—
V. Suma	826.221	40	4.684	41
Sumy razem	1,433.756	07	284.249	07
Reszta z dniem 1. stycznia 1914	22.626	91	300.363	87
Suma ogólna	1,456.382	98	584.612	94

Zestawienie ogólne sum:

a) pobory i wypłaty kasowe K 2,877 146·70
b) rachunki przebieżne . » 641.708·38

Ogolny obrót . K 3,518.855 08

Wyszczególnienie	ROZCHÓD			
	w gotówce		w efektach	
	K	h	K	h
I. Zarząd centralny:				
1. Fundusz administracyjny	140.176	73	—	—
2. » zapasowy	2.098	40	—	—
I. Suma	142 275	13	—	—
II. Rachunki różne:				
1. Zaliczki zwrotne	51.260	27	—	—
2. Bank rolniczy	—	—	—	—
3 Związek Ziemian	129 000	—	—	—
4. Depozyta obce	20.807	81	30	60
5. Fundusz zapomogowy	41.032	59	13.808	70
6. Fundusze różne	39.326	29	1.055	80
II. Suma	281.426	96	14.895	10
III. Rachunki przenośne:				
1. Wyrównanie w roku 1914/15	8 277	03	—	—
2 Na rachunek roku 1915/16	13.925	51	—	—
III. Suma	22 202	54	—	—
IV. Ruch pieniężny:				
1. Obrót kapitałów	271.173	38	231.836	14
IV. Suma	271.173	38	231.836	14
V. Fundusze pod zarządem Towarzystwa zostające:				
1. Fundacye stypendyjne	6.857	34	4	50
2. Fundusze subwencyjne	561 827	74	—	—
3. Dotacye traktatowe	157.627	54	—	—
V. Suma	726.312	62	4	50
Sumy razem	1.443 390	63	246.735	74
Reszta z dniem 30. czerwca 1915	12.992	35	337.877	20
Suma ogólna	1.456 382	98	584.612	94

III./a Zamknięcie rachunków Zarządu centralnego

za okres od 1. stycznia 1914 do 30. czerwca 1915.

	Według budżetu K	h	A. Fundusz administracyjny:	Ilość członków wogóle	Przychód K	h	Stan czynny K	h
1.	—	—	Cześć obowiązkowa Oddziałów 35% według wykazu z roku 1913.					
	802	09	1. Oddział Bełz-Sokal	143	266	—	536	09
	315	—	2. » Borszczów	46	—	—	315	—
	378	—	3. » Bóbrka	56	—	—	378	—
	438	38	4. » Brody Złoczów	98	—	—	438	38
	474	60	5. » Brzeżany-Podhajce . . .	113	—	—	474	60
	527	10	6. » Busk-Kamionka str. . . .	214	—	—	527	10
	352	27	7. » Cieszanów	90	352	27	—	—
	526	05	8. » Dolina	146	—		526	05
	310	28	9. » Drohodycz	163	—	—	310	28
	132	82	10. » Dynów	50	—	—	132	82
	611	63	11. » Gródek-Janów	160	305	80	305	83
	1.069	95	12. » Jarosław-Łańcut	186	—	—	1.069	95
	529	72	13. » Jaworów	131	—	—	529	72
	291	90	14. » Kałusz	452	—	—	291	90
	489	83	15. » Lisko	267	—	—	489	83
	1.437	45	16. » Lwów	310	958	30	479	15
	402	67	17. » Mościska	137	—	—	402	67
	262	50	18. » Nadworna	60	—	—	262	50
	993	83	19. » Podolski	153	—	—	993	83
	604	80	20. » Pokucki	135	—	—	604	80
	1.122	45	21. » Przemyśl	307	—	—	1.122	45
	261	45	22. » Przemyślany	152	—	—	261	45
	462	—	23. » Rawa	80	—	—	462	—
	488	78	24. » Rohatyn	133	—	—	488	78
	357	—	25. » Rudki	122	—	—	357	—
	417	90	26. » Sambor	90	—	—	417	90
	486	67	27. » Sanok	110	—	—	486	67
	462	53	28. » Stanisławów	140	364	—	98	53
	1.421	17	29. » Stryj-Żydaczów	627	895	—	526	17
	1.076	88	30. » Tarnopol	632	—	—	1.076	88
	474	60	31. » Tłumacz	175	—	—	474	60
	383	25	32. » Żółkiew	95	—	—	383	25
	18.365	55	Razem . .	5.773	3.141	37	15.224	18
2.	290	68	Zaległa część obowiązkowa z roku 1913.					
	—	—	1. Oddział Dynów		68	25	—	—
	—	—	2. » Mościska		—	—	93	54
	—	—	3. » Rawa		128	89	—	—
	18.656	23			3.338	51	15.317	72
3.	6.400	—	Renta roczna z folwarku Dublany					
	—	—	płatna 1. czerwca 1914 i 1915		6.400	—	—	—
4.	58.000	—	Subwencye na cele ogólne i administr.:					
	—	—	*a)* z funduszów państwowych:					
	—	—	za I. półrocze 1914 . . . . K 7.200					
	—	—	» rok 1915 . . . . » 14.400		21.600	—	—	—
	83.056	23	Do przeniesienia		31.338	51	15.317	72

	Według budżetu K	h	A. Fundusz administracyjny.	Rozchód K	h	Stan bierny K	h
1.	56.220	—	Płace etatowe, dodatki i dyurna	49.431	16	—	—
2.	11.550	—	Czynsz za wynajęty lokal	9.695	—	—	—
3.	1.070	—	Podatek gminny i wodociągowy	1.059	40	—	—
4.	990	—	Należytość ekwiwalentowa	658	96	—	—
5.	1.380	—	Opał i oświetlenie	1.571	26	—	—
6.	1.800	—	Druki i przybory kancelaryjne	1.217	45	—	—
7.	1.460	—	Opłaty pocztowe i telegramy	764	65	—	—
8.	380	—	Użytkowanie telefonu	190	—	—	—
9.	990	—	Biblioteka i czasopisma	398	34	—	—
10.	450	—	Remuneracya bibliotekarza	150	—	—	—
11.	600	—	Sprzęty kancelaryjne	495	50	—	—
12.	120	—	Ubezpieczenie kas od włamania	—	—	—	—
13.	1.250	—	Wydatki na Radę Ogólną	837	28	—	—
14.	680	—	Wydatki różne pomniejsze	355	12	—	—
	78.940	—	Razem . .	66.824	12	—	—
15.	6.000	—	Pensya emerytalna p. Skrochowskiego				
	—	—	Feliksa byłego kasyera	6.000	—	—	—
16.	2.700	—	Pensje emerytalne wdów po urzędnikach:				
	—	—	*a)* po śp. Zakrzewskim Janie K 2.250·—				
	—	—	*b)* » » Pleusie Janie » 450·—	2.700	—	—	—
17.	19.200	—	Premie na ubezpieczenie emerytalne urzędników i funkcjonarjuszów	15.060	—	—	—
18.	57.750	—	Koszta wydawnictwa czasopisma »Rolnik« organu urzędowego Towarzystwa . . .	27.754	56	—	—
19.	3.750	—	Wydatki i koszta podróży w sprawach ekonomicznych i administracyjnych . . .	1.983	80	—	—
20.	3.850	—	Koszta druku i rozsyłka sprawozdania Komitetu i obrad Rady Ogólnej	4.413	70	—	—
21.	4.640	—	Zrefundowany udział w ogólnych kosztach administracyjnych, z dotacyi na stacje buhaji traktatowych, zarachowany w roku administracyjnym 1913	4.640	—	—	—
22.	2.250	—	Należytości stemplowe od pobranych subwencyi z Funduszów państwowych . . .	1.162	40	—	—
23.	1.500	—	Wydano na rach. dotacji do rozporządzenia Komitetu i Prezydjum:				
	—	—	*a)* remuneracje i zapomogi K 609·—				
	—	—	*b)* datki zwyczajne i noworoczne » 309·—				
	—	—	*c)* datki i składki na różne cele » 67·50				
	—	—	*d)* wkładki do Obcych Towarzystw » 170·—				
	—	—	*e)* koszta reorganizacji biura » 170·92				
	—	—	*f)* odpisane zaliczki na płace » 140·—	1.466	42	—	—
24.	—	—	Komitetowi centr. Wydziału Towarzystw rolniczych w Wiedniu na koszta administracyjne 2.600 + 300 =	2.900	—	—	—
	180580	—	Do przeniesienia	134.905	—	—	—

III./b Zamknięcie rachunków Zarządu centralnego

za okres od 1. stycznia 1914 do 30. czerwca 1915.

Nr	Według budżetu K	h	A. Fundusz administracyjny:		Przychód K	h	Stan czynny K	h
	83.056	23	Z przeniesienia		31.338	51	15.317	72
	—	—	[illegible] funduszów krajowych:					
	—	—	z roku 1913	K 12.000·—				
	—	—	za rok 1914	» 20.000·—	32.000	—	—	—
5.	10.500	—	Subwencja dla referenta roln.:					
	—	—	*a)* z funduszów krajowych:					
	—	—	z roku 1913	K 3.000·—				
	—	—	za I. półr. 1914	» 2.500·—	5.500	—	—	—
6.	13.900	—	Subwencja na czasopismo »Rolnik«:					
	—	—	*a)* z funduszów krajowych:					
	—	—	z roku 1913	K 2.400·—				
	—	—	na rok 1914	» 2.000·—	4.400	—	—	—
7.	31.500	—	Dochody własne wydawnictwa *Rolnik*:					
	—	—	*a)* za prenumeratę czasopisma	K 5.287·40				
	—	—	*b)* opłaty za ogłoszenia	» 5.424·29	10.711	69	—	—
8.	20.530	—	Udziały w ogólnych kosztach administr.:					
	—	—	*a)* Banku rolniczego		9.700	—		—
	—	—	*b)* Funduszów subwencyjnych	K 22.357·96				
	—	—	*c)* Dotacyi traktatowych	» 9.529·80	31.887	76	—	—
9.	2.250	—	Uzyskane odsetki z lokacyi gotówki ogólnego Funduszu obrotowego		1.019	73	—	—
10	17.600	—	Wpływy i zwroty z różnych źródeł:					
	—	—	*a)* za ubezpieczenie emerytalne	K 13.326·—				
	—	—	*b)* zwrot różnych należytości	» 77·01	13.403	01	—	—
	179.336	23	Razem		139.960	70	15.317	72
11.	216	03	Nadwyżka w przychodach w roku 1913		216	03	—	—
	179.552	26	Suma		140.176	73	15.317	72
12.			Kapitał zabezpieczony 4% rentą roczną przy oddaniu folwarku Dublany na własność kraju		—	—	80.000	—
13.			Wartość biblioteki z urządzeniem	K 2.300·—				
			» sprzętów kancelaryjnych	» 3.180·—				
			» kasy ogniotrwałej	» 800·—	—	—	6.280	—
			Suma ogólna		140.176	73	101.597	72

B. Fundusz zapasowy.

Nr		Przychód w gotówce K	h	Przychód w efektach K	h
1.	Z obrotu kapitału	—	—	2.065	70
2.	Uzyskane odsetki bieżące	6.229	80	205	68
	Suma	6.229	80	2.271	38
	Do przychodu: stan z dniem 1. stycznia 1914	—	—	106.195	78
	Suma ogólna	6.229	80	108.467	16

Nr	Według budżetu K	h	A. Fundusz administracyjny:		Rozchód K	h	Stan bierny K	h
			Z przeniesienia		134.905	—	—	—
25.	180.580	—						
	5.222	26	Wydatki nadzwyczajne i nieprzewidziane:					
	—	—	*a)* konorarynm Syndyka i zwrot wydatków z tytułu zastępstwa Towarzystwa	K 413·70				
	—	—	*b)* wydano na dalsze przeprowadzenie akcyi ratunkowej z powodu klęski elementarnej **w roku 1913**	» 806·08				
	—	—	*c)* koszta organizacji biura i przeprowadzenia akcji dostarczania robotnika do prac rolnych	» 544·32				
	—	—	*d)* czynsz za donajęty lokal na pomieszczenie biura ekonomicznego	» 550·—				
	—	—	*e)* dokupno i sprawienie sprzętów do uzupełnienia urządzenia biura	» 762·—				
	—	—	*f)* udział w kosztach wybiciu medalu pamiątkowego dla Prezesa Centrali agrarnej w Wiedniu	» 200·—				
	—	—	*g)* wyrównanie różnicę kursu rubla dla uregulowania obrotu kasowego	» 1.995·63	5.271	73	—	—
	185.302	26	Razem		140.176	73	—	—
26.			Przeniesiono zaległą część obowiązkową Oddziałów Tow. **z końcem czerwca 1915** stanowiącą pozycję budżetową na rachunek roku administracyjnego 1915/16		—	—	15.317	72
			Suma		140.176	73	15.317	72
			Dopełnienie: stan czynny		—	—	—	—
			Suma ogólna		140.176	73	101.597	72

B. Fundusz zapasowy:

Nr		Rozchód w gotówce K	h	Rozchód w efektach K	h
1.	Z obrotu kapitału	2.065	70	—	—
2.	Należytość depozytowa	32	70	—	—
	Suma	2.098	40	—	—
	Do rozchodu: stan z dniem 30. czerwca 1915	4.131	40	103.467	16
	Suma ogólna	6.229	80	108.467	16

IV. Zamknięcie rachunków różnych i ruchu pieniężnego

za okres od 1. stycznia 1914 do 30. czerwca 1915.

Wyszczególnienie	PRZYCHOD											
	z począt. r. 1914				do 30. czerwca 1915				Razem			
	w gotówce		w efektach		w gotówce		w efektach		w gotówce		w efektach	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
I. Rachunki różne:												
1. Zaliczki zwrotne	—	—	—	—	49.452	16	—	—	49.452	16	—	—
2. Bank rolniczy	—	—	—	—	10.000	—	—	—	10.000	—	—	—
3. Związek Ziemian	73.616	43	—	—	48.078	45	—	—	121.694	88	—	—
4. Depozyta obce	14.160	53	1.530	60	18.544	62	1.633	64	32.705	15	3.164	24
5. Fundusz zapomogowy	—	—	10.321	86	42.181	06	3.486	84	42.181	06	13.808	70
6. Fundusze różne	5.814	50	856	09	43.505	92	999	42	49 320	42	1.855	51
I. Suma	93.591	46	12.708	55	211.762	21	6.119	90	305.353	67	18.828	45
II. Rachunki przenośne:												
1. Wyrównane w roku 1914/15	—	—	—	—	17.529	79	—	—	17.529	79	—	—
2. Na rachunek roku 1915 16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Suma	—	—	—	—	17 529	79	—	—	17.529	79	—	—
III. Ruch pieniężny:												
1. Obrót kapitału	—	—	1.042	—	231.836	14	271.173	38	231.836	14	272.215	38
III. Suma	—	—	1.042	—	231.836	14	271.173	38	231.836	14	272.215	38

Wyszczególnienie	ROZCHÓD												Z końcem czerwca 1915							
	z początk. r. 1914				do czerwca 1915				Razem				Stan czynny				stan bierny			
	w gotówce		w efekt.		w gotówce		w efektach		w gotówce		w efektach		w gotówce		w efekt.		w gotówce		w efektach	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
I. Rachunki różne:																				
1. Zaliczki zwrotne	10.849	36	—	—	51.260	27	—	—	62.109	63	—		12.657	47	—		—	—	—	—
2. Bank rolniczy	10.000	—	—	—	—	—	—	—	10.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Związek Ziemian	—	—	—	—	129.000	—	—	—	129.000	—	—	—	7.305	12	—	—	—	—	—	—
4. Depozyta obce	—	—	—	—	20.807	81	30	60	20 807	81	30	60	—	—	—	—	11.897	34	3.133	64
5. Fundusz zapomogowy	—	—	—	-	41.032	59	13.808	70	41.032	59	13.808	70	—	—	—	—	1.148	47	—	—
6. Fundusze różne	—	—	—	—	39.326	29	1.055	80	39.326	29	1.055	80	—	—	—		9 994	13	799	71
I. Suma	20.849	36	—	—	281.426	96	14.895	10	302.276	32	14.895	10	19.962	59	—	—	23.039	94	3.933	35
II. Rachunki przenośne:																				
1. Wyrównane w roku 1914/15	9.252	76	—	-	8.277	03	—	—	17.529	79	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Na rachunek roku 1915 16	—	—	—	—	13.925	51		—	13 925	51	—	—	13.925	51	—		—		—	—
II. Suma	9.252	76	—	—	22.202	54	—	—	31.455	30	—	—	13.925	51	—	—	—	—	—	—
III. Ruch pieniężny:																				
1. Obrót kapitału	—	—	—	—	271.173	38	231.836	14	271.173	38	231.836	14	—	—	40.379	24	—	—	—	—
III. Suma	—	—	—	—	271.173	38	231.836	14	271.173	38	231.836	14	—	—	40.379	24	—	—	—	—

V. Zamknięcie rachunków Fundacji stypendyjnych

za okres od 1. stycznia 1914 do 30. czerwca 1915.

Wyszczególnienie	PRZYCHÓD							
	z początk. r. 1914				do 30. czerwca 1915			
	w gotówce		w efektach		w gotówce		w efektach	
	K	h	K	h	K	h	K	h
1. Fundacja śp. Maciągi Jana »*Dublany*«	—	—	40.293	51	2 316	—	1.038	85
2. » » Maciągi Jana »*Czernichów*«	—	—	35.803	54	2.148	—	—	18
3. » » hr. Stadnickiej Amalii	—	—	41.488	91	2.316	—	1.087	80
4. » » hr. Borkowskiego Stanisława	—	—	18.912	77	1.008	—	806	07
5. » im. śp. Jabłonowskiego Antoniego	—	—	18.121	48	996	—	761	68
6. » » » hr. Krasickiego Kazimierza	—	—	11.253	71	600	—	375	47
7. » » » Janki Henryka	—	—	7.928	56	444	—	330	03
8. » śp. ks. Zmigrodzkiego Kajetana	—	—	6 615	06	345	—	284	33
Suma	—	—	180.417	54	10.173	—	4.684	41
Dopełnienie: stan z końcem czerwca 1915	—	—	—	—	—	—	—	—
Suma ogólna	—	—	—	—	—	—	—	—

Wyszczególnienie	PRZYCHÓD				ROZCHÓD				STAN				Zaległe stypendja		UWAGI
	Razem				do 30. czerwca 1915				z końcem czerwca 1915						
	w gotówce		w efektach		w gotówce		w efektach		w gotówce		w efektach				
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	
1. Fundacja śp. Maciągi Jana »*Dublany*«	2.316	—	41.332	36	1.560	36	—	—	755	64	41.332	36	1.000	—	
2. » » Maciągi Jana »*Czernichów*«	2.148	—	35 803	72	1.447	18	—	—	700	82	35.803	72	700	82	
3. » » hr. Stadnickiej Amalii	2.316	—	42.576	71	1.560	36	—	—	755	64	42.576	71	1.260	—	
4. » » hr. Borkowskiego Stanisława	1.008	—	19.718	84	679	18	—	—	328	82	19.718	84	—	—	
5. » im. śp. Jabłonowskiego Antoniego	996	—	18 883	16	671	16	—	—	324	84	18.883	16	—	—	
6. » » » hr. Krasickiego Kazimierza	600	—	11.629	18	404	20	—	—	195	80	11,629	18	100	—	
7. » » » Janki Henryka	444	—	8.258	59	299	34	—	—	144	66	8.258	59	120	—	
8. » śp. ks. Zmigrodzkiego Kajetana	345	—	6.899	39	235	56	4	50	109	44	6.894	89	100	—	
Suma	10.173	—	185.101	95	6.857	34	4	50	3.315	66	185.097	45	3.280	82	
Dopełnienie: stan z końcem czerwca 1915	—	—	—	—	3.315	66	185.097	45							
Suma ogólna	10.173	—	185.101	95	10.173	—	185.101	95							

VI. a Zamknięcie rachunków subwencji państwowych i krajowych

za okres od 1. stycznia 1914 do 30. czerwca 1915.

Wyszczególnienie	Przychód: Reszta kasowa z początk. r. 1914 K	h	W czasie do 30. czerwca 1915. Subwencje państwowe z r. 1913 K	h	państwowe za r. 1914/15 K	h	krajowe z r. 1913 K	h	krajowe za r. 1914 K	h
Dział I.										
I. Nauka gospodarstwa wiejskiego:										
1. Na szkołę chmielarską w Brodach	—	—	—	—	2.000	—	—	—	1.450	—
2. » kursa weterynarji i kucia koni	—	—	625	40	—	—	—	—	500	—
3. » nauke roln. i gosp. domowego	2.820	13	—	—	5.250	—	—	—	—	—
4. » wędrowne odczyty rolnicze	1.637	40	—	—	10.000	—	—	—	—	—
5. » wydawnictwo czasopisma *Rolnik*	—		—	—	—	—	2.400	—	2.000	—
6. » wydawn. podreczników gospod.	2 617	53	—	—	1.000	—	—	—	—	—
7. » zakupno dzieł popularnych	—	—	—	-	400	—	—	—	—	—
II Statystyka rolnicza:										
8. Na statystykę upraw i zbiorów	—	-	5.000	—	10.500	—	—	—	—	—
9. » badanie typowych gospodarstw	—	—	—	—	6.000	—	—	—	—	—
Suma działu I.	7 075	06	5 625	40	35.150	-	2.400	—	3.950	—
Dział II.										
III. Wystawy wogóle:										
10. Na wystawy okręgowe rolnicze	4.588	66	—		—	—	—	—	—	—
11. » wystawy maszyn i narzędzi roln.	—	-	—		—	—	1.667	—	—	—
12. » wystawe targową bydła rozplodow.	20.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. Uprawa roślin:										
13. Na ogrodnictwo i sadownictwo	4.034	23	—	—	25.000		—	—	—	—
14. » podn. uprawy lnu i konopii	—	—	—	—	4.000	—	1.000	-	500	—
15. » zakład hodowli zbóż w Dublanach	—	—	—	—	2.500	—	—		—	—
16. » próbne uprawy nasion i zbóż	—	—	—		5.000	—	—		—	
17. » produkcję roślin pastewnych	2 222	64	—	—	7.000	—	—	—	—	—
18. » poprawę połonin i pastwisk	—	—	3.000	—	—	—	—	—	—	—
19. » budowę wzorowych gnojarń	1.422	28	—	—	650	—	—	—	—	—
V. Mleczarstwo:										
20. Na podn. gosp. mleczarskiego	1.821	84	—	—	—	—	—	—	—	—
Do przeniesienia	34.089	65	3.000	—	44.150		2.667	—	500	—

Wyszczególnienie	Przychód: Inne dochody K	h	Razem K	h	Rozchód: Niedobór kasowy z początk. r. 1914 K	h	W czasie do 30. czerwca 1915 K	h	Razem K	h	Z końcem czerwca 1915: Reszta kasowa K	h	Niedobór kasowy K	h	Uwagi
Dział I.															
I. Nauka gospodarstwa wiejskiego:															
1.	—	—	3.450		—	—	8.231	89	8.231	89	—	—	4.781	89	
2.	—	—	1.125	40	625	40	—	—	625	40	500	-	—		
3.	—	—	8.070	13	—	-	7.468	56	7.468	56	601	57	—	—	
4.	—	—	11.637	40	—	—	8.502	28	8.502	28	3.135	12	—		
5.	—	—	4.400	—	—	—	4.400	—	4.400	—	—	—	—		
6.	58	50	3.676	03	—	—	4.026	46	4.026	46	—	—	350	43	
7.	—	—	400	—	—	—	672	70	672	70	—	—	272	70	
II Statystyka rolnicza:															
8.	—	—	15.500	—	4.756	16	11.975	82	16.732	28	—	—	1.232	28	
9.	—	—	6.000	—	—	—	6.176	76	6.176	76	—	—	176	76	
Suma działu I.	58	50	54.258	96	5.381	86	51.454	47	56.836	33	4.236	69	6.814	06	
Dział II.															
III. Wystawy wogóle:															
10.	—	—	4 588	66	—	-	7.535	39	7.535	39	—	—	2 946	73	ad III 11. pobrano w kwocie 1667 koron za rok 1912.
11.	—	—	1 667	—	—	—	710	57	710	57	956	43	—	—	
12.	—	—	20 000	—	—	—	—	—	—	—	20 000	—	-	—	
IV. Uprawa roślin:															
13.	4 075	71	33.109	94	—	—	18.349	76	18.349	76	14.760	18	—	-	
14.	5.086	67	10.586	67	—	—	14.585	59	14 585	59	—	—	3.998	92	
15.	3 481	48	5.981	48	—	—	3.617	28	3.617	28	2 364	20	—	—	
16.	4 402	49	9 402	49	—	—	2.602	—	2 602		6.800	49	—	—	
17.	328	01	9.550	65	—	—	13.427	05	13.427	05	—	—	3.876	40	
18.	—	—	3.000	—	-	—	3.000	—	3 000	—	—	—	—	-	
19.	—	—	2.072	28	—	—	685	30	685	30	1.386	98	—	—	
V. Mleczarstwo:															
20.	—	—	1.821	84	—	—	6.821	96	6 821	96	—	—	5.000	12	
Do przeniesienia	17.374	36	101.781	01	—	—	71.334	90	71.334	90	46.268	28	15.822	17	

VI./b Zamknięcie rachunków subwencji państwowych i krajowych

za okres od 1. stycznia 1914 do 30. czerwca 1915.

Wyszczególnienie	Przychód									
	Reszta kasowa z początk. r. 1914		W czasie do 30. czerwca 1915.							
			Subwencje							
			państwowe				krajowe			
			z r. 1913		za r. 1914/15		z r. 1913		za r. 1914	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Z przeniesienia	34.089	65	3.000	—	44.150	—	2.667	—	500	—
VI. Produkcya zwierzęca:										
21. Na podniesienie chowu koni . .	—	—	—	—	7.666	67	16.666	66	8.333	33
22. » podniesienie chowu bydła .	—	—	—	—	96.560	—	55.733	34	68 149	33
23. » podniesienie chowu trzody chlew. .	1.155	53	—	—	34 300	—	23.000	—	17.500	—
24. » podniesienie chowu owiec .	1.284	24	—	—	1.600	—	—	—	375	—
25. » podniesienie chowu kóz . .	2.602	18	—	—	1.000	—	—	—	375	—
26. » kontr. dzielności użytkowej bydła .	—	—	—	—	6.125	—	4.000	—	2.000	—
27. » podniesienie hodowli drobiu . .	403	37	—	—	5.000	—	—	—	—	—
28. » podniesienie pszczelnictwa .	—	—	—	—	500	—	—	—	—	—
29. » zakład chowu ryb w Oparach .	3.838	28	—	—	—	—	3.000	—	—	—
Suma działu II. .	43.373	25	3.000	—	196 901	67	105067	—	97.232	66
VII. Na cele ogólne:										
30. Na ogólne cele Towarzystwa . .	—	—	—	—	21.600	—	12.000	—	20.000	
31. » zasiłki dla Oddziałów Tow. . .	13.919	19	—	—	—	—	13.600	—	9 000	—
32. » biuro rachunkowe rolnicze . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33. » inspektorat kontroli gorzelń . .	—	—	—	—	—	—	—	—	575	—
34. » spółki handlowo-rolnicze . . .	—	—	—	—	—	—	2.000	—	1.000	—
35. » premiowanie służby gosp. . .	1.325	—	—	—	500	—	500	—	250	—
36. Dla inspektora rolniczego . .	—	—	—	—	—	—	3.000	—	2.500	—
Suma ad VII. .	15.244	19	1.500	—	22.100	—	31.100	—	33.325	—
VIII. Dotacje traktatowe:										
37. Na stacye buhajów traktatowych .	23 381	66	—	—	—	—	—	—	78.000	—
38. » cele rolnicze i hodowlane	—	—	70.653	01	—	—	—	—	—	—
39. » bezprocentowe pożyczki .	3.753	—	—	—	20.100	—	—	—	—	—
Suma ad VII.	27.134	66	70.653	01	20.100	—	—	—	78.000	—
Suma razem	92.827	16	80.778	41	274.251	67	138567	—	212.507	66
Reszta kasowa z końcem czerwca 1915 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Suma ogólna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Wyszczególnienie	Przychód				Rozchód						Z końcem czerwca 1915				Uwagi
	Inne dochody		Razem		Niedobór kasowy z początk. r. 1914		W czasie do 30. czerwca 1915		Razem		Reszta kasowa		Niedobór kasowy		
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	
Z przeniesienia	17.374	36	101.781	01	—	—	71.334	90	71.331	90	46.268	28	15.822	17	
VI. Produkcya zwierzęca:															
21.	—		32.666	66	10.846	22	26.252	59	37.098	81	—	—	4.432	15	
22.	59.061	04	279.503	71	41.742	79	234.650	32	276.393	11	3.110	60	—	—	
23.	9.449	34	85.404	87	—	—	22.993	36	22.993	36	62.411	51	—	—	
24.	112	—	3.371	24	—	—	1 350	30	1.350	30	2.020	94	—	—	
25.	81	—	4.058	18	—	—	523	88	523	88	3.534	30	—	—	
26.	1.519	82	13.644	82	15.100	53	33.991	06	49.091	59	—	—	35.446	77	
27.	50	—	5.453	37	—	—	3.803	50	3.803	50	1.649	87	—	—	
28.	—	—	500	—	—	—	500	—	500	—	—	—	—	—	
29.	1.416	61	8.254	89	—	—	4.340	61	4.340	61	3 914	28	—	—	
Suma działu II.	89 064	17	534.638	75	67.689	54	399.740	52	467.430	06	122.909	78	55.701	09	
VII. Na cele ogólne:															
30.	—	—	53.600	—	—	—	53.600	—	53.600	—	—	—	—	—	
31.	—	—	36.519	19	—	—	8.981	85	8.981	85	27.537	34			
32.	2.616	38	4.116	38	23.734	—	33.596	92	57.330	92	—	—	53.214	54	
33.	918	08	1.493	08	228	26	7.064	59	7.292	85	—	—	5.799	77	
34.	—	—	3.000	—	2.542	93	1.189	39	3.732	32	—	—	732	32	
35.	—	—	2.575	—	—	—	700	—	700	—	1.875	—	—	—	
36.	—	—	5.500	—	—	—	5 500	—	5 500	—	—	—	—	—	
Suma ad VII.	3 534	46	106.803	65	26.505	19	110.632	75	137.137	94	29.412	34	59.746	63	
VIII. Dotacje traktatowe:															
37.	17.286	53	118.668	19	—	—	31.007	41	31.007	41	87.660	78			
38.	—	—	70.653	01	34.861	66	123.097	13	157.953	79	—	—	87.305	78	ad VIII/38. w sumie 70653 01 objeta jest subw. w kwocie K 653 01 za r. 1912
39.	—	—	23.853	—	—		3.523	—	3.523	—	20.330	—	—	—	
Suma ad VII.	17.286	53	213.174	20	34.861	66	157.627	54	192.489	20	107.990	78	87.305	78	
Suma razem	109.943	66	908.875	56	134.433	25	719.455	28	853 893	53	264.549	59	209.567	56	
Reszta kasowa z końcem czerwca 1915	—	—	—	—	—	—	—	—	54.982	03					
Suma ogólna	—	—	908.875	56	—	—	—	—	908.875	56					

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

C. K. GALICYJSKIEGO

TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO

ZA ROK ADMINISTRACYJNY

ZA ROK OD 1. LIPCA 1915 DO 30. CZERWCA 1916.

do l. 1.747/14.

Prześwietna Rado Ogólna!

Komitet c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego przedkłada niniejszem zamknięcie rachunków **za rok administracyjny od 1. lipca 1915 do 30. czerwca 1916,** zestawione w dołączonych wykazach:

I. Bilans z końcem czerwca 1916.
II. Zestawienie ruchu kasowego.
III. Zamknięcie rachunków Zarządu centralnego.
IV. Zamknięcie rachunków różnych i ruchu pieniężnego.
V. Zamknięcie rachunków fundacyi stypendyjnych.
VI. Zamknięcie rachunków subwencyjnych tudzież dotacyi traktatowych i na reaktywowanie hodowli.

Wynik bilansu przedstawia, iż z końcem czewrca 1916 czysty stan majątku Towarzystwa **wynosi K 203.503·12.**

Wykazane w bilansie wynikłości pojedyńczych działów przeniesiono do ksiąg rachunkowych, jako wstępne podstawy obrotów **roku następnego 1916/17.**

Nadwyżkę w przychodach Zarządu centralnego **w kwocie K 7.124·84** przeniesiono na rachunek roku następnego i wstawiono takową w budżecie na rok 1916/17 w rubrykę dochodów.

Komitet uprasza zatem :

„Prześwietna Rada Ogólna raczy przyjąć niniejsze zamknięcie rachunków do wiadomości i udzielić Komitetowi absolutoryum z obrotu funduszów **za rok administracyjny od 1. lipca 1915 od 30. czerwca 1916**“.

Z Komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

We Lwowie, dnia 20. kwietnia 1917.

Prezes:
Witołd książe Czartoryski m. p.

Sekretarz:
Henryk Pawlikowski m. p.

Buchalter:
Eugeniusz Grużewski m. p.

I. Bilans z końcem czerwca 1916.

		Stan czynny		Stan bierny	
		K	h	K	h
1. **Ruch kasowy:**					
a) Reszta kasowa w gotówce		6.908	79	—	—
2. **Zarząd centralny:**					
a) Fundusz administracyjny .	K 7.124·84				
b) » zapasowy . .	» 108.647·62	115.772	46	—	—
3. **Rachunki różne:**					
a) Zaliczki zwrotne . . .	K 3.488·20				
b) Związek Ziemian . . .	» 7.305·12	10.793	32	—	—
c) Depozyta obce	K 24.251·36				
d) Fundusz zapomogowy .	» 1.148·47				
e) Fundusze różne . . .	» 8·463·95	3.933	35	33.863	78
4. **Rachunki przenośne:**					
a) Na rachunek roku 1916/17		6.052	73	—	—
5. **Ruch pieniężny:**					
a) Z obrotu kapitałów . . .		240.290	19	—	—
6. **Fundusze pod zarządem Towarzystwa zostające**					
a) Fundacye stypendyjne		190.933	39	190.933	39
b) Fundusze subwencyjne . .	K 218.505·09				
c) Dotacye traktatowe . . .	» 13.107·91				
d) Reaktywowanie hodowli . .	» 710·94	—	—	232.323	94
		574.684	23	457.121	11
7. **Zarząd centralny:**					
a) Kapitał zabezpieczony 4% rentą roczną przy oddaniu folwarku Dublany na własność kraju		80.000	—	—	—
b) Wartość biblioteki z urządzeniem	K 2.340·—				
» sprzętów kancelaryjnych	» 2.800·—				
» kasy ogniotrwałej .	» 800·—	5.940	—	—	—
Suma . .		660.624	23	457.121	11
Dopełnienie: czysty stan czynny . . .		—	—	203.503	12
Suma ogólna . .		660.624	23	660.624	23

II. Zestawienie ruchu kasowego

w roku od 1. lipca 1915 do 30. czerwca 1916.

Wyszczególnienie	PRZYCHÓD w gotówce K	h	PRZYCHÓD w efektach K	h
I. Zarząd centralny:				
1. Fundusz administracyjny	76 770	68	—	—
2. » zapasowy	680	—	180	46
I. Suma	77.450	68	180	46
II. Rachunki różne:				
1. Zaliczki zwrotne	16.720	59	—	—
2. Związek Ziemian	—	—	—	—
3. Depozyta obce	15.034	58	—	—
4. Fundusz zapomogowy	—	—	—	—
5. Fundusze różne	13.883	58		—
II. Suma	45 638	75	—	—
III. Rachunki przenośne:				
1. Wyrównanie w roku 1915/16	13.925	51	—	—
2. Na rachunek roku 1916/17	7.124	84	—	—
III. Suma	21.050	35	—	—
III. Ruch pieniężny:				
1. Obrót kapitałów	63.297	60	263.208	55
IV. Suma	63.297	60	263.208	55
V. Fundusze pod zarządem Towarzystwa zostające:				
1. Fundacje stypendyjne	3.401	50	5.835	94
2. Fundusze subwencyjne	401.269	98	—	—
3. Dotacye traktatowe	20.742	90	—	—
4. Reaktywowanie hodowli	223.719	20	—	—
V. Suma	649.133	58	5.835	94
Sumy razem	856.570	96	269 224	95
Reszta z 1. lipca 1915	12.992	35	337.877	20
Suma ogólna	869.563	31	607.102	15

Zestawienie sum:

a) pobory i wypłaty kasowe	K 1.719.225·48
b) rachunki przebieżne	» 556.969.68
Ogólny obrót	K 2.276.195 16

Wyszczególnienie	ROZCHÓD w gotówce K	h	ROZCHÓD w efektach K	h
I. Zarząd centralny:				
1. Fundusz administracyjny	76.770	68	—	—
2. » zapasowy	4.811	40	-	—
I. Suma	81·582	08		--
II. Rachunki różne:				
1. Zaliczki zwrotne	7.551	32		--
2. Związek Zinmian	—	—	-	—
3. Depozyta obce	5 814	20	—	--
4. Fundusz zapomogowy	-		—	—
5. Fundusze różne	16.213	47	—	—
II. Suma	29.578	99	—	
III. Rachunki przenośne:				
1. Wyrównane w roku 1915/16	—	—	—	—
2. Na rachunek roku 1916/17	13.177	57	—	—
III. Suma	13 177	57	--	—
IV. Ruch pieniężny:				
1. Obrót kapitałów	263.208	55	63.297	60
IV. Suma	263.208	55	63.297	60
V. Fundusze pod zarządem Towarzystwa zostające:				
1. Fundacje stypendyjne	6 717	16	—	—
2. Fundusze subwencyjne	217.061	92	—	
3. Dotacje traktatowe	28 319	99	—	—
4. Reaktywowanie hodowli	223 008	26		—
V. Suma	475.107	33	—	—
Sumy razem	862 654	52	63.297	60
Reszta z 30. czerwca 1916	6.908	79	543 804	55
Suma ogólna	869 563	31	607.102	15

III./a Zamknięcie rachunków Zarządu centralnego

za rok od 1. lipca 1915 do 30. czerwca 1916.

	Według budżetu K	h	A. Fundusz administracyjny	Przychód K	h	Stan czynny K	h
1.	15.317	72	Wyrównana zaległa część obowiązkowa z funduszu specjalnego dla Oddziałów **z końcem czerwca 1915**	15.317	72	—	—
2.	3 200	—	Renta roczna od kapitału zabezpieczonego na folwarku Dublany	3.200	—	—	—
3.	—	—	Odsetki funduszu zapasowego:				
			a) od K 34.000 do 31/XII 1915 . K 1 985 90				
	—	—	*b)* » « 70.000 » 30/VI. » . » 2.800·—	4.785	90	—	
4.	14.400	—	Subwencje na cele ogólne i administr.:				
	—	—	*a)* z funduszów państwowych: za rok 1915/16 . K 14 400 —				
	—	—	*b)* z funduszów krajowych: za rok 1915 . » 20.000·—	34.400	—	—	
5.	6.666	67	Subwencje dla referenta rolniczego:				
	—	—	*a)* z funduszów krajowych: od 1/IX do 31/XII 1914 . K 1.666 67				
	—	—	za rok 1915 . » 5.000·—	6.666	67	—	
6.	5.500	—	Subwencja z funduszów państwowych na pokrycie kosztów wydawnictwa czasopisma »Rolnik«:				
	—	—	*a)* z roku 1913 . K 2.500·—				
	—	—	*b)* za I. półr: 1914 . » 2·250·—				
	—	—	*c)* od 1/VII. do 31/VIII. 1914 . » 750·—	5.500	—	—	
7.	2.700	—	Uzyskane odsetki z lokacji gotówki ogólnego funduszu obrotowego	2 720	59	—	
8.	11.750	—	Wpływy i zwroty z różnych źródeł:				
	—	—	*a)* za ubezpieczenie emerytalne . K 4.155. —				
	—	—	*b)* zwrot różnych należytości . » 24·80	4.179	80	—	
	59.534	39	Do przeniesienia	76.770	68	—	—

	Według budżetu K	h	A. Fundusz administracyjny:	Rozchód K	h	Stan bierny K	h
1.	25.000	—	Płace, dyurna i zasiłki	32.158	02	—	—
2.	4.500	—	Czynsz za wynajęty lokal	3 458	35	—	—
3.	—	—	Należytość ekwiwalentowa	—	—	—	—
4.	2.500	—	Opał i oświetlenie	1 890	31	—	—
5.	1.100	—	Druki i przybory kancelaryjne	802	34	—	—
6.	550	—	Opłaty pocztowe i telegramy	772	31	—	—
7.	—	—	Użytkowanie telefonu	—	—	—	—
8.	180	-	Biblioteka i czasopisma	194	76	—	—
9.	—	—	Sprzęty kancelaryjne	—	—	—	—
10.	200	—	Ubezpieczenie kas od włamania	—	—	—	—
11.	—	—	Wydatki na Radę Ogólną	—	—	—	—
12	300	—	Wydatki różne pomniejsze	282	81	—	—
	34 330	—	Razem	39.560	40	—	—
13.	4 000	—	Pensja emerytalna p. Skrochowskiego Feliksa byłego kasyera	4.000	—	—	—
14.	1 800	—	Pensje emerytalne wdów po urzędnikach:				
	—	—	*a)* po śp. Zakrzewskim Janie . K 1.500·—				
	—	—	*b)* » » Pleusie Janie . » 300·—	1.800	—	—	—
15.	12.850	—	Premie na ubezpieczenie emerytale Urzędników i Funkcyonaryuszy	5.835	—	—	—
16.	6.500	—	Wydatki na wydawnictwo czasopisma »Rolnik« **z roku 1914**	6 141	14	—	—
17.	1.500	-	Wydatki i koszta podróży w sprawach ekonomicznych i administracyjnych	1 696	94	—	
18.	3.600	—	Komitetowi centr: Wydziału Towarzystw rolniczych we Wiedniu:				
	—	—	*a)* dotacya na koszta administr. . K 2.500·—				
	—	—	*b)* zwrot wydatków biurowych . » 1.164·40	3.664	40	—	—
19.	350	—	Należytości stemplowe od pobranych subwencyi państwowych	365	—	—	—
20.	1.504	39	Wydano na rach: dotacyi do rozporządzenia Komitetu i Prezydyum:				
	—	—	*a)* remuneracje i zapomogi . K 120·—				
	—	—	*b)* datki zwyczajne noworoczne . » 153·—				
	—	—	*c)* wkładki do obcych Towarzystw . » 130·—				
	—	—	*d)* datki i składki na różne cele . » 145·—	548	—	—	—
	66.434	39	Do przeniesienia	63 610	88	—	—

III./b Zamknięcie rachunków

za rok od 1. lipca 1915

	Według budżetu K	h	A. Fundusz administracyjny:	Przychód K	h	Stan czynny K	h
	59.534	39	Z przeniesienia	76.770	68	—	-
9.	—	—	Wykazaną nadwyżkę w przychodach przeniesioną **na rach. roku 1916/17**	—	—	7 124	84
	59 534	39	Suma	76.770	68	7.124	84
10.			Kapitał zabezpieczony 4% rentą roczną przy oddaniu folwarku Dublany na własność kraju	—	—	80.000	—
11.			Wartość biblioteki z urządzeniem . K 2.430 — » sprzętów kancelaryjnych . » 2 800· » kasy ogniotrwałej . » 800·—	—	—	5 940	—
			Suma ogólna	76 770	68	93 064	84

	B. Fundusz zapasowy:	PRZYCHÓD w gotówce K	h	w efektach K	h	Uwagi
1.	Przeniesiony stan funduszu z 30 czerwca 1915	4.131	40	108 467	16	
2.	Pobrane odsetki od K 34.000 za półrocze do 31/XII 1915	680	—	—	—	
3.	Narosłe odsetki z lokacji gotówki na książeczce GkO. Nr. 15918	—	—	180	46	
	Suma ogólna	4.811	40	108 647	62	

Zarządu centralnego

do 30. czerwca 1916.

	Według budżetu K	h	A. Fundusz administracyjny:	Rozchód K	h	Stan bierny K	h
	66.434	39	Z przeniesienia	63.610	38	—	—
21.	5.550	—	Wyk. tki nadzwyczajne i nieprzewidziane:				
	—	—	*a)* odsetki od pożyczek w Związku Ziemian na zasilenie ogólnego funduszu obrotowego w r. 1913 i 1914	2.514	—	—	—
	—		*b)* wyrównano różnice kursu rubla dla uregulowania ruchu kasowego .	1.758	66		—
	—		*c)* ugodzony ryczałt za przeprowadzenie biura z ulicy Lindego l. 6. . K 900·—				
	—		*d)* koszta instalacji światła elektrycznego i konieczne adaptacje . » 702·30	1.602	30	—	—
	—		*e)* honorarjum Syndyka za porady prawne i zwrot wydatków z tytułu zastepstwa Towarzystwa .	160	—	—	—
	71.984	39	Razem	69.645	84	—	—
22.			Przeniesiono nadwyżkę w przychodach funduszu administracyjnego **na rachunek roku 1916/17**	7.124	84	—	—
			Suma	76.770	68	—	—
			Dopełnienie: stan czynny	—	—	93.064	84
			Suma ogólna	76.770	68	93.064	84

	B. Fundusz zapasowy:	ROZCHÓD w gotówce K	h	w efektach K	h	Uwagi
1.	Wydano do funduszu administracyjnego: **pobrane odsetki:** *a)* od K 34.000 płatne 31/XII. 1914 K 665 70 » » » » 30/VI. 1915 » 665·70 » » » » 31/XII. » » 654 50	1.985	90	—	—	
	b) od K 70.000 płatne 31/XII. 1914 K 1.400·— » » » 30/VI. 1915 » 1.400 —	2 800	—	—	—	
2.	Należytość depozytowa i podatek rentowy od kuponów płatn. 31/XII. 1915	25	50	—	—	
	Suma	4.811	40	—	—	
	Stan funduszu z końcem czerwca 1916	—	—	108 647	62	
	Suma ogólna	4.811	40	108 647	40	

IV. Zamknięcie rachunków różnych i ruchu pieniężnego

za rok od 1. lipca 1915 do 30. czerwca 1916.

Wyszczególnienie	PRZYCHÓD z początkiem roku w gotówce K	h	w efektach K	h	w roku bieżącym w gotówce K	h	w efektach K	h	Razem w gotówce K	h	w efektach K	h
I. Rachunki różne:												
1. Zaliczki zwrotne . . .	—	—	—	—	16.720	59	—	—	16 720	59	—	—
2. Związek Ziemian . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Depozyta obce . . .	11.897	34	3 133	64	15.034	58	—	—	26 931	92	3.133	64
4 Fundusz zapomowy . . .	1.148	47	—	—	—	—	—	—	1.148	47	—	—
5. Fundusze różne . . .	9 994	13	799	71	13.883	58	—	—	23.877	71	799	71
I. Suma .	23.039	94	3.933	35	45.638	75	—	—	68 678	69	3 933	35
II. Rachunki przenośne:												
1. Wyrównane w roku 1915/16	—	—	—	—	13.925	51	—	—	13.925	51	—	—
2. Na rachunek roku 1916/17	—	—	—	—	7 124	84	—	—	7.124	84	—	—
II. Suma	—		—	—	21.050	35	—		21 050	35	—	—
III. Ruch pieniężny:												
1. Obrót kapitałów	—	—	40.379	24	63.297	60	263.208	55	63.297	60	303.587	79
III. Suma		—	40.379	24	63.297	60	263 208	55	63·297	60	303.587	79

Wyszczególnienie	ROZCHÓD z początkiem roku w gotówce K	h	w efekt. K	h	w roku bieżącym w gotówce K	h	w efektach K	h	Razem w gotówce K	h	w efektach K	h	Z końcem roku 1915/16 stan czynny w gotówce K	h	w efekt. K	h	stan bierny w gotówce K	h	w efektach K	h
I. Rachunki różne:																				
1. Zaliczki zwrotne	12.657	47	—	—	7 551	32	—	—	20.208	79	—	—	3.488	20	—	—	—	—	—	—
2. Związek Ziemian	7.305	12	—	—	—	—	—	—	7.305	12	—	—	7.305	12	—	—	—	—	—	—
3. Depozyta obce	—	—	—	—	5.814	20	—	—	5.814	20	—	—	—	—	—	—	21.117	72	3.133	64
4 Fundusz zapomowy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.148	47	—	—
5. Fundusze różne	—	—	—	—	16.213	47	—	—	16.213	47	—		—	—	—	—	7.664	24	799	71
I. Suma	19 962	59	—	—	29.578	99	—	—	49.541	58	—	—	10.793	32	—	—	29.930	43	3.933	35
II. Rachunki przenośne:																				
1. Wyrównane w roku 1915/16	13.925	51	—	—	—	—	—	—	13.925	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Na rachunek roku 1916/17	—	—	—	—	13.177	57	—	—	13.177	57	—	—	6.052	73	—	—	—	—	—	—
II. Suma	13.925	51	—	—	13.177	57	—	—	27.103	08	—	—	6.052	73	—	—	—		—	—
III. Ruch pieniężny:																				
1. Obrót kapitałów	—	—	—	—	263.208	55	63.297	60	263.208	55	63.297	60	—	—	240.290	19	—	—	—	—
III. Suma	—	—	—	—	263 208	55	63.297	60	236.208	55	63 297	60	—	—	240 290	19	—	—	—	—

V. Zamknięcie rachunków Fundacji stypendyjnych

za rok od 1. lipca 1915 do 30. czerwca 1916.

Wyszczególnienie	PRZYCHÓD z początkiem roku w gotówce K	h	w efektach K	h	w roku bieżącym w gotówce K	h	w efektach K	h
1. Fundacja śp. Maciągi Jana *»Dublany«*	755	64	41.332	36	772	—	1.612	60
2. » » Maciągi Jana *»Czernichów«*	700	82	35.803	72	716	—		12
3. » « hr. Stadnickiej Amalii .	755	64	42.576	71	772	—	1 662	86
4. » » » Borkowskiego Stanisława	328	82	19 718	84	336	—	770	24
5. » im śp. Jabłonowskiego Antoniego	324	84	18.883	16	332		738	05
6. » » » hr. Krasickiego Kazimierza	195	80	11.629	18	200	—	454	88
7. » » » Janki Henryka .	144	66	8.258	59	148		322	36
8. » śp. ks Zmigrodzkiego Kajetana	109	44	6.894	89	125	50	274	83
Suma	3.315	66	185.097	45	3.401	50	5 835	94
Dopełnienie: stan z końcem roku 1915/16	—	—	—	—	—	—	—	—
Suma ogólna	—	—	—	—	—	—	—	—

Wyszczególnienie	PRZYCHÓD Razem w gotówce K	h	w efektach K	h	ROZCHÓD w roku bieżącym w gotówce K	h	w efektach K	h	STAN z końcem roku 1915/16 w gotówce K	h	w efektach K	h	Zaległe stypendja K	h	Uwagi
1.	1.527	64	42.944	96	1.527	64	—	—	—	—	42.944	96	3.800	—	
2.	1.416	82	35.803	84	1.416	82	—	—	—	—	35.803	84	—	—	
3.	1.527	64	44.239	57	1.527	64	—	—	—	—	44.239	57	3.750	—	
4.	664	82	20.489	08	664	82	—	—	—	—	20.489	08	—	—	
5.	656	84	19.621	21	656	84	—	—	—	—	19.621	21	—	—	
6.	395	80	12.084	06	395	80	—	—	—	—	12.084	06	500	—	
7.	292	66	8.580	95	292	66	—	—	—	—	8.580	95	360	—	
8.	234	94	7.169	72	234	94	—	—	—	—	7.169	72	300	—	
Suma	6 717	16	190.933	39	6.717	16	—	—	—	—	190.933	39	8.710	—	
Dopełnienie: stan z końcem roku 1915/16	—	—	—	—	—	—	190.933	39							
Suma ogólna	6.717	16	190.933	39	6.717	16	190.933	39							

VI./a Zamknięcie rachunków subwencji państwowych i krajowych

za rok od 1. lipca 1915 do 30. czerwca 1916.

Wyszczególnienie	Przychód: reszta kasowa z początk. roku K	h	w roku bieżącym, subwencje państwowe: zaległe K	h	państwowe: za r. 1915/16 K	h	krajowe: zaległe K	h	krajowe: za r. 1915 K	h
Dział I.										
I Nauka gospodarstwa wiejskiego:										
1 Na szkołe chmielarska w Brodach	—	—	—	—	3.425	—	—	—	2.900	—
2 » kursa weterynarji i kucia koni	500	—	—	—	—	—	—	—	666	—
3. » nauke roln: i gosp: domowego	601	57	—	—	4.500	—	—	—	—	—
4. » wędrowne odczyty rolnicze	3 135	12	—	—	16.000	—	—	—	—	—
5. » wydawnictwo: czasopisma *Rolnik*	—	—	5.500	—	—	—	—	—	—	—
6. » wydawn: podręczników gospod.	—	—	—	—	2.000	-	—	—	—	—
7 » zakupno dzieł popularnych	—	—	—	—	800	—	—	—	—	—
II. Statystyka rolnicza:										
8. Na statystykę upraw i zbiorów	—	—	—	—	5.040	—	—		—	—
9. » badania typowych gospodarstw	—	—	—		—	—	—	—	—	—
Suma działu I.	4.236	69	5.500		31.765	—	—	—	3.566	—
Dział II.										
III Wystawy w ogóle:										
10 Na wystawy okręgowe rolnicze	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. » wystawy maszyn i narzędzi roln:	956	43	—	—	—	—	—	—	—	—
12. » wystawę targową bydła rozpłodow:	20.000		—	—	-	—	—	—	—	—
VI. Uprawa roślin:										
13. Na ogrodnictwo i sadownictwo	14.760	18	12.500	—	24.000	—	—	—	—	-
14. » podniesienie uprawy lnu i konopii	—	-	—	—	1.000	—	333	33	1.000	—
15. » zakład hodowli zbóż w Dublanach	2 364	20	—	—	3.000	—	—	—	-	-
16 » próbne uprawy nasion i zbóż	6.800	49	—	—	—	—	—	—	—	-
17. » produkcye roślin pastewnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. » budowę wzorowych gnojarń	1.386	98	—	—	—	-	—	—	—	—
V. Mleczarstwo:										
19. Na podniesienie gosp: mleczarskiego	—		4.000	-	8.000	—	—	—	—	—
Do przeniesienia	46.268	28	16.500	—	36.000	—	333	33	1.000	—

Wyszczególnienie	Przychód w roku bieżącym: dotacje nadzw. K	h	inne dochody K	h	Razem K	h	Rozchód: niedobór kasowy z początk roku K	h	w roku bieżącym K	h	Razem K	h	Z końcem roku 1915/16: reszta kasowa K	h	niedobór kasowy K	h	Uwagi
1	—	—	—	—	6.325	—	4 781	89	648	26	5.430	15	894	85	—	—	
2	—	—	—	—	1.166	—	—	—	—	—	—	-	1.166	—	—	—	
3.	—	—	—	—	5.101	57	—	—	—	—	—	—	5.101	57	—	—	
4.	—	—	—	—	19.135	12	—	—	13.600	—	13.600	—	5.535	12	—	—	
5.	—	—	—	—	5.500	—		—	5.500	—	5.500		—	—	—	—	
6.	—	—	20	—	2.020	—	350	43	—	—	350	13	1.669	57	—	—	
7	—	—	—		800	—	272	70	—	—	272	70	527	30	—	—	
8.	—	—	—	—	5.040	-	1.232	28	377	07	1.609	35	3.430	65	—	—	
9.	—	—	176	76	176	76	176	76	—	—	176	76	—	—	—	—	
Suma działu I.	—	—	196	76	45.264	45	6.814	06	20.125	33	26.939	39	18.325	06	-	—	
10	—	—	—	—	—	—	2.946	73	—		2.946	73	—	—	2.946	73	
11.	—	—	—	—	956	43	—	—	—	—	—	—	956	13	—	—	
12.	—	—	—	—	20 000	—	—	—	—	—	—	—	20.000	—	—	—	
13.	—	—	—	—	51.260	18	—	—	8.105	17	8.105	17	43.155	01	—	—	
14.	—	—	3.476	59	5.809	92	3.998	92	1.811	—	5.809	92	—	—	—	—	
15.	—	—	—	—	5 364	20	—	—	2.000	—	2.000	—	3.364	20	—	—	
16	—	—	—	-	6.800	49	—	—	6.476	59	6.476	59	323	90	—	—	
17.	—	—	11.012	63	11.012	63	3 876	40	7.136	23	11.012	63	—	-	-	—	
18.	—	—	—	—	1.386	98	—	—	—	—	—	—	1.386	98	—	—	
19.	—	—	—	—	12 000	—	5 000	12	5.943	17	10.943	29	1.056	71	—	—	
Do przeniesienia	—	—	14 489	22	114 590	[illegible]	15.822	17	31.472	16	47.294	33	70.243	23	2.946	73	

VI./b Zamknięcie rachunków subwencji państwowych i krajowych

za rok od 1. lipca 1915 do 30. czerwca 1916.

Wyszczególnienie	Przychód: reszta kasowa z początk. roku K	h	Przychód w roku bieżącym, subwencje państwowe: zaległe K	h	państwowe za r. 1915/16 K	h	krajowe: zaległe K	h	krajowe za r. 1915 K	h
Z przeniesienia	46 268	28	16.500	-	36.000	—	333	-	1 000	—
VI Produkcja zwierzęca:										
20 Na podniesienie chowu koni	—	-	7.666	67	15.333	33	—	—	11.111	-
21 » podniesienie chowu bydła	3.110	60	—	—	—		1.000		90.666	—
22. » podniesienie chowu trzody chlewnej	62.411	51	—	-	—	—	—	-	15.333	-
23. » podniesienie chowu owiec	2.020	91	—	—		—	—	—	333	--
24. » podniesienie chowu kóz	3.534	30	—	—	—	—	—	-	333	-
25. » kontr. dzielności użytkowej bydła	—	—	—	—	—	—	—	-	—	-
26. » podniesienie hodowli drobiu	1.649	87	—	—	—	-	—	-	—	-
27. » podniesienie pszczelnictwa	—	—	—	—	—	—	—	-	—	—
28. » zakład chowu ryb w Oparach	3.914	28	—	-	5 000	—		—	—	—
Suma działu VI	122.909	78	24 166	67	56.333	33	1.333	33	118 776	—
VII. Na cele ogólne:										
29. Na ogólne cele Towarzystwa	—	—	—	—	14.400		—	—	20.000	—
30. » zasiłki dla Oddziałów Tow.	27.537	31	—	—	—	—	—	-	18.000	-
31. » biuro rachunkowe rolnicze	—	—	3 000	-	3.000	—	—	—	—	-
32 » inspektorat kontroli gorzelń	—	—	5.110	-	—	—	690	—	—	—
33. » spółki handlowo-rolnicze	—	—	—	—	—	-	—	—	—	—
34. » premiowanie służby gospodarczej	1.875	—	—	-	800	-	—	—	—	—
35. » referenta rolniczego	—		—	-	—	—	1 666	67	5.000	—
Suma ad VII	29.412	34	8.110	—	18 200	—	2 356	67	43 000	—
VIII. Dotacje traktatowe:										
36. Na stacje buhaji traktatowych	87.660	78	—		—	—	—	—	—	—
37. » cele rolnicze i hodowlane	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38. » bezprocentowe pożyczki	20.330	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Suma ad VIII.	107.990	78		—	—	—	—	—	—	—
IX. Reaktywowanie hodowli:	—			—	—	—	—	—	—	—
39 Na stacje buhaji	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40 » » knurów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Suma ad IX.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sumy razem	264.549	59	37.776	67	106.298	33	3 690	—	165 342	—
Reszta kasowa z końcem roku 1915/16	—	—	—	-	—	—	—	—	—	—
Suma ogólna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Wyszczególnienie	Przychód w roku bieżącym: dotacje nadzw. K	h	inne dochody K	h	Razem K	h	Rozchód: niedobór kasowy z początku roku K	h	w roku bieżącym K	h	Razem K	h	Z końcem roku 1915/16: reszta kasowa K	h	niedobór kasowy K	h	Uwagi
Z przeniesienia	—	—	14.489	22	114.590	83	15.822	17	31 472	16	47.294	33	70 243	23	2.946	73	
20	—	—	128	—	34.239	—	4.432	15	6 917	93	11.350	08	22 888	92	—	—	
21	—	—	41.577	87	136·354	47	—	-	54.948	05	54.948	05	81 406	42	—	—	
22	—	—	1.054	45	78.798	96		—	21.163	96	21.163	96	57.635	—	—	—	
23	—	—	—	—	2.353	94	—	—	340	—	340	—	2.013	94	—	—	
24	—		—		3.867	30	—	—	43	80	43	80	3 823	50	—	—	
25	—		25.022	49	25.022	49	35.446	77	4.676	25	40.123	02	—	—	15 100	53	
26	—	-	—		1.649	87	—	—	—	—	—	—	1.649	87	—	—	
27	—		—				—	—					—		—		
28	—		2 352	40	11.266	68	—	—	3.576	85	3.576	85	7.689	83		—	
Suma działu VI	--	-	84.624	43	408.143	54	55.701	09	123.139	—	178.840	09	247·350	71	18.047	26	
29	—	—	—	—	34.400	—		—	34.400	—	34.400	—	—		—	—	
30	—	—		—	45.537	34	—	—	19.321	38	19.321	38	26 215	96	—	—	
31	—	—	2 561	97	8.561	97	53.214	54	13.361	81	66.576	35	—	—	58.014	38	
32	—	—	17	53	5.817	53	5.799	77	17	76	5.817	53	—	—	—	—	
33	—	—	762	29	762	29	732	32	29	97	762	29	—	—	—	--	
34	—	—	—	—	2.675	—		—	—		—	—	2.675	—	—	—	
35	—	—	—	—	6.666	67	—	—	6.666	67	6 666	67	—	—	—	—	
Suma ad VII	—	—	3 341	79	104.420	80	59.746	63	73.797	59	133.544	22	28.890	96	58.014	38	
36	—		16.242	90	103.903	68		—	12.178	38	12.178	38	91.725	30	—	—	
37	4.500		—	—	4 500	—	87.305	78	16.141	61	103.447	39	—	—	98.947	39	
38	—	—	—	—	20.330		—	—	—	—	—	—	20.330	-	—	—	
Suma ad VIII.	4.500	—	16.242	90	128.733	68	87.305	78	28.319	99	115 625	77	112.055	30	98 947	39	
IX.	220.000	—	—	—			—	—	—	—							
39	—	—	3.719	20	223.719	20	—	—	218.637	43	223 008	26	710	94	—	—	
40	—	—		—			—	—	4.370	83							
Suma ad IX.	220.000	-	3.719	20	223 719	20	—	—	223.008	26	223.008	26	710	94	—		
Sumy razem	224.500	-	108.125	08	910.281	67	209 567	56	468.390	17	677.957	73	407 332	97	175.009	03	
Reszta kasowa z końcem roku 1915/16	—		—	—	—		—	—	—	—	232.323	94					
Suma ogólna	—		—	—	910.281	67	—	—	—	—	910.281	67					

BUDŻET
PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW
C. K. GALICYJSKIEGO
TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO
NA ROK ADMINISTRACYJNY
OD 1. LIPCA 1916 DO 30. CZERWCA 1917.

do l. 1747/17.

Prześwietna Rado Ogólna!

Komitet c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego przedkłada niniejszem budżet Zarządu centralnego **na rok administracyjny od 1. lipca 1916. do 30. czerwca 1917.**

Rada Ogólna przyjmując niniejszy budżet wykazujący w dochodach K 79870 — i w wydatkach K 90050 — uchwala dla wyrównania niepokrytych przez subwencje i dochody zwykłe wydatków Zarządu centralnego **w kwocie K 10180,** pokryć z funduszu specjalnego dla Oddziałów Towarzystwa z tytułu części obowiązkowej Oddziałów **na rok 1916/17.**

Z Komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

We Lwowie, dnia 20. kwietnia 1916.

Prezes:

Witołd książe Czartoryski m. p.

Sekretarz:

Henryk Pawlikowski m. p.

Buchalter:

Eugeniusz Grużewski m. p.

Budżet Zarządu

za rok od 1. lipca 1916

	Rezultat z roku 1915/16 K	h	Wyszczególnienie		Preliminarz na rok 1916/17 K	h	Uwagi
			Przychód.				
1	3.200	—	Renta roczna od kapitału zabezpieczona na folwarku Dublany		3.200		
2.	4.785	90	Odsetki funduszu zapasowego Towarzystwa:				
	—	—	*a)* od K 34.000 do 30/VI. 1917	K 2.040 —			
	—	—	*b)* » » 70.000 » » 1916	» 3 500 —	5.540	—	
3.	34.400	—	Subwencje na cele ogólne administracyjne:				
	—	—	*a)* z funduszów państwowych	K 14.400 —			
	—	—	*b)* » » krajowych	» 20 000 —	34.400	—	
4.	6.666	67	Subwencje dla referenta rolniczego:				
	—	—	*a)* z funduszów krajowych		5 000	—	
5.	5 500	—	Subwencje na czasopismo *Rolnik*:				
	—	—	*a)* z funduszów państwowych	K 4.500·—			
	—	—	*b)* » » krajowych	» 4.000·—	8.500		
6.		—	Dochody własne wydawnictwa *Rolnik*:				
	—	—	*a)* za prenumeratę	K 3.000·—			
	—	—	*b)* opłaty za ogłoszenia	» 5 000	8 000	—	
7.	2.720	59	Odsetki z lokacji gotówki ogólnego funduszu odbrotowego		3.000	—	
	4.179	80	Wpływy i zwroty z różnych źródeł:				
	—	—	*a)* za ubezpieczenie emerytalne	K 4.920 —			
	—	—	*b)* zwrot różnych należytości	» 185·16	5.105	16	
8	61.452	96	**Razem**		72 745	16	
9.	—	—	Nadwyżka w przychodach funduszu administracyjnego **z roku 1915/16**		7.124	84	
			Suma .		79.870	—	
10.	15.317	72	Dla wyrównania niepokrytych wydatków należy pokryć z funduszu specjalnego dla Oddziałów Towarzystwa z tytułu części obowiązkowej **za rok 1916/17**		10 180	—	
	76.770	68					
	76.770	68	**Suma pokrycia**		90.050	—	

centralnego

do 30. czerwca 1917.

	Rezultat z roku 1915/16 K	h	Wyszczególnienie		Preliminarz na rok 1916/17 K	h	Uwagi
			Rozchód.				
1.	32.158	02	Płace, djurna i zasiłki		32.540	—	
2.	3.458	85	Czynsz za wynajęty lokal		4.000	—	
3.	—	—	Należytość ekwiwalentowa		600	—	
4.	1.890	81	Opał i oświetlenie		2.100	—	
5.	802	34	Druki i przybory kancelaryjne		750	—	
6.	772	81	Opłaty pocztowe i telegramy		780	—	
7.	—	—	Użytkowanie telefonu		160	—	
8.	194	76	Biblioteka i czasopisma		120	—	
9.	—	—	Sprzęty kancelaryje		100	—	
10.	—	—	Ubezpieczenie kas od włamania		140	—	
11.	—	—	Wydatki na Radę Ogólną		800	—	
12.	282	81	Wydatki różne pomniejsze		260	—	
	39.560	40	**Razem**		42.350	—	
13.	4.000	—	Pensje emetytalne byłych urzędników:				
	—	—	*a)* p Skrochowski Feliks	K 4.000·—			
	—	—	*b)* » Gostyński Stanisław	» 900·—	4.900	—	
14.	1.800	—	Pensje emerytalne wdów po urzędnikach:				
	—	—	*a)* po śp. Zakrzewskim Janie	K 750·—			
	—	—	*b)* » » Pleusie Janie	» 300·—	1.050	—	
15.	5.835	—	Premje na ubezpieczenie emertytalne				
	—	—	Urzędników i Funkcjonarjuszów		6.000	—	
16.	6.141	14	Koszta wydawnictwa czasopisa *Rolnik*				
	—	—	organu urzędowego Towarzystwa		26.200	—	
17.	1 696	94	Wydatki i koszta podróży w sprawach				
	—	—	ekonomicznych i administracyjnych		1 800	—	
18	3.664	40	Komitetowi centralnemu Wydziału Towarzystw rolniczych we Wiedniu na koszta				
	—	—	administracyjne		—	—	
19.	2 514	—	Odsetki od pożyczek w Związku Ziemian				
	—	—	na zasilenie Ogólnego funduszu obrotowe w **roku 1913 i 1914**		300	—	
20.	—	—	Koszta druku i rozsyłka sprawozdania				
	—	—	Komitetu i z obrad Rady Ogólnej		3.200	—	
21.	365	—	Należytości stemplowe od pobranych subwencji z funduszów państwowych		750	—	
22.	4.068	96	Na wydatki nadzwyczajne i nieprzewidziane:				
	—	—	*a)* do rozporządzenia Komitetu	K 2.500 —			
	—	—	*b)* » » Prezydjum	» 1.000· —	3.500	—	
	69.645	84	**Suma potrzeb**		90 050	—	
			Od tego: dochody z własnych źródeł		79.870	—	
			Pozostaje do pokrycia		10.180	—	

BUDŻET
PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW
C. K. GALICYJSKIEGO
TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO
NA ROK ADMINISTRACYJNY
OD 1. LIPCA 1917 DO 30. CZERWCA 1918.

do l. 1847/17.

Prześwietna Rado Ogólna!

Komitet c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego przedkłada niniejszem budżet Zarządu centralnego na rok administracyjny **od 1. lipca 1917 do 30. czerwca 1918.**

Rada Ogólna przyjmując niniejszy budżet wykazujący w przychodach K 84.260, — i w rozchodach K 115.300, — uchwala dla wyrównania niepokrytych przez subwencje i dochody zwykłe — wydatków Zarządu centralnego

w kwocie K 31.040.

a) **K 12.500** pobrać z funduszu specjalnego dla Oddziałów Towarzystwa tytułem części obowiązkowej **za rok 1917/18.**

b) **K 18.540** rozłożyć procentowo na fundusze subwencyjne i dotację na reaktywowanie hodowli jako udział w ogólnych kosztach administracyjnych.

Z Komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

We Lwowie, dnia 20. kwietnia 1917.

Prezes:

Witołd książe Czartoryski m. p.

Sekretarz:

Henryk Pawlikowski m. p.

Buchalter:

Eugeniusz Grużewski m. p.

Budżet Zarządu

za rok od 1. lipca 1917

	Rezultat z roku 1916 17 K	h	Wyszczególnienie		Preliminarz na rok 1917/18 K	h	Uwagi
			Przychód.				
1.	—	—	Renta roczna od kapitału zabezpieczonego na folwarku Dublany		3 200	—	
2.			Odsetki funduszu zapasowego Towarzystwa:				
	—		*a)* od K 70 000 — 5%	. K 3 500·			
	—		*b)* » » 34.000 — 4%	. » 1.360.	4.860	—	
3.	—		Subwencje na cele ogólne Towarzystwa:				
	—	—	*a)* z funduszów państwowych .	. K 14 400 -			
			b) » krajowych . .	» 20 000 -	34.400		
4.	—	—	Subwencja dla referenta rolniczego:				
	—	—	*a)* z funduszów krajowych		5.000	—	
5.	—		Subwencje na czasopismo *Rolnik*:				
	—	—	*a)* z funduszów państwowych	. K 4.500 —			
	—	—	*b)* » krajowych . .	. » 4.000 —	8.500	—	
6	—	—	Dochody własne wydawnictwa *Rolnik*:				
	—	-	*a)* za prenumeratę	. K 7.800 —			
	—	-	*b)* opłaty za ogłoszenia . . .	. » 8.000·	15.800	—	
7.	—	-	Odsetki z lokacji gotówki ogólnego funduszu obrotowego		6.500		
8.	—	—	Wpływy i zwroty z różnych źródeł:				
	—	-	*a)* za ubezpieczenie emerytalne .	. K 2 470 —			
	—	-	*b)* » dodatki drożyźniane . .	. » 2 870· —			
	—	—	*c)* zwrot różnych należytości .	. » 660 -	6.000	—	
	—	—			84.260	—	
9.	—		**Dla wyrównania** niepokrytych wydatków **w kwocie K 31.040**:				
	—		*a)* pobrać z funduszu specjalnego dla Oddziałów Towarzystwa tytułem części obowiązkowej **za rok 1917/18**	K 12 500 —			
	—	—	*b)* rozłożyć procentowo na fundusze subwencyjne i dotację na reaktywowanie hodowli — jako udział w ogólnych kosztach administracyjnych	» 18.540· —	31 040	—	
	—	—	**Suma pokrycia**		115.300	—	

centralnego

do 30. czerwca 1918.

	Rezultat z roku 1916/17 K	h	Wyszczególnienie		Preliminarz na rok 1917/18 K	h	Uwagi
			Rozchód.				
1.	—	—	Płace etatowe, dodatki i dyurna .		30.000	—	
2.	—	—	Czynsz za wynajęty lokal		4.000	—	
3.	—	—	Należytość ekwiwalentowa . .		500	—	
4.	—	—	Opał i oświetlenie		2.800	—	
5.	—	—	Druki i przybory kancelaryjne		1 200	—	
6.	—	—	Opłaty pocztowe i telegramy . . .		750	—	
7.	—	—	Użytkowanie telefonu . . .		150	—	
8.	—	—	Biblioteka i czasopisma . . .		250	—	
9.	—	—	Sprzęty kancelaryjne		200	—	
10.	—	—	Ubezpieczenie kas od włamania . .		120	—	
11.	—	—	Wydatki na Radę Ogólną		800	—	
12.	—	—	Wydatki różne pomniejsze . .		270	—	
	—	—			41.040		
13.		—	Pensje emerytalne byłych urzędników:				
	—	—	*a)* p. Niwicki Władysław .	K 4.200 —			
	—	—	*b)* » Skrochowski Feliks	» 4 000· —			
	—	—	*c)* » Gostyński Stanisław . .	» 1.800 —	10.000	—	
14.	—	—	Pensje emerytalne wdów po urzędnikach:				
	—	—	*a)* po śp. Zakrzewskim Janie	K 1.500 —			
	—	—	*b)* » » Pleusie Janie	» 300 —	1.800	—	
15.	—	—	Premie na ubezpieczenie emerytalne urzędników i funkcjonaryuszy .		3.750	—	
16.	—	—	Dodatki drożyźniane czasowe, urzędników i funkcjonaryuszy .		7.000	—	
17.	—	—	Wydawnictwo czasopisma *Rolnik* organu urzędowego Towarzystwa		37.360	—	
18.	—	—	Koszta podróży w sprawach ekonomicznych i administracyjnych		1.500	—	
19.	—	—	Wydziałowi centralnemu Towarzystw rolniczych w Krakowie na koszta administracyjne z repartycji	K 2.000· —			
20.	—	—	Koszta podróży i dyety Członków na posiedzenia Wydziału w Krakowie .	» 6.000· —	8.000	—	
21.	—	—	Koszta druku i rozsyłka sprawozdania z działalności Komitetu — i z obrad Rady Ogólnej		2.200	—	
22.	—	—	Na wydatki nadzw. i nieprzewidziane:				
			a) do rozporządzenia Komitetu .	K 1 250 —			
			b) » » Prezydjum .	» 1.400· —	2.650	—	
	—	—	Suma potrzeb		115.300	—	
			Od tego: dochody z własnych źródeł		84.260	—	
			Pozostaje do pokrycia .		31.040	—	

CZĘŚĆ TRZECIA.

SPRAWOZDANIE
z działalności poszczególnych Oddziałów.

I. Oddział Bełzko-Sokalski
obejmujący powiat Sokal, z siedzibą w Sokalu.

Skład Oddziału:

Przewodniczący: Wincenty Kraiński w Perespie, p. Tartaków.

Zastępca: Mieczysław Kruszewski, Łubów, p. Waręż.

Radni: Zygmunt Drohojowski, Mieczysław Hałaciński, WincentyKruszewski, Ks. Julian Krynicki, Maryan Obertyński, Jakób Pass, Józef hr. Zyberk Plater, Ludwik Żegleń, Bronisław Żukiewicz.

Sekretarz: Stanisław Kastner.

Delegaci na Radę Ogólną: Stanisław Biliński, Aleksander Swadowski, Maryan Woyciechowski, Tadeusz Potworowski, Wincenty Kruszewski, Bolesław Jaworski, Józef Nikorowicz, Jakób Dogilawski, Wiktor Prochera.

Ze względu na to, że kilku członków Rady Oddziału służy przy wojsku, powołano uchwałą z 17. marca 1916 r. aż do najbliższego Walnego Zebrania w skład Rady Oddziału Tadeusza Potworowskiego.

Delegat do Zarządu powiatowego Towarzystwa Kółek rolniczych: Maryan Obertyński.

Delegaci do Komisyi licencyonującej buhaji: na okręg sokalski: Ks. Feliks Szczęsny Rastawiecki,

jako członek, Tadeusz Skwirzyński jako zastępca; na okręg bełzki: Mieczysław Kruszewski jako członek, Tadeusz Skwirzyński jako zastępca.

Komisya szkontrująca fundusze Oddziału: Bolesław Jaworski, Bogusław Krasuski.

Delegaci do Komisyi dla zalesień: Wincenty Kruszewski, Walery Niemiec.

Delegaci do Komisyi obrotu gruntami: na okręg sądowy sokalski — członkiem Wincenty Kraiński, zastępcą Mieczysław Kruszewski; na okręg sądowy bełzki Ks. Franciszek Palichleb, zastępcą Ks. Stanisław Mika.

Na listę zawiadowców ugodowych i osób nadających się do badania i zachowania dłużnika w postępowaniu konkursowem i ugodowem zaproponowano dla sądu sokalskiego na okręg sądowy sokalski: Józefa Osadeka, Jana Fiałkowskiego, Bronisława Żukiewicza, Jakóba Passa i Wincentego Kruszewskiego; dla okręgu sądowego bełzkiego: Włodzimierza Starzyńskiego, Tytusa Siedleckiego, Tadeusza Potworowskiego, Maryana Osmólskiego i Jakóba Dogilewskiego.

Działalność:

Obrazem żywotności Oddziału jest wzrost liczby członków.

W okresie sprawozdawczym liczył Oddział 250 członków, tj. o 107 więcej, aniżeli w roku poprzednim.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 1 Walne Zgromadzenie i 5 posiedzeń Rady Oddziału.

Najaktualniejszą działalnością Oddziału w r. 1914, aż do ogłoszenia mobilizacyi, była akcya ratunkowa, wdrożona w celu złagodzenia klęsk spowodowanych długotrwałemi słotami w 1913 r.

Wynik tej akcyi był bardzo dodatni i obejmował:

a) dostarczenie paszy treściwej;

b) dostarczenie nasion do siewu;

c) dostarczenie środków żywności.

Z pasz treściwych dostarczył Oddział, tak dla swych członków, jako też i dla niečłonków:

2.770 ctm. grysu i 125 ctm. makucha, z czego dla większej własności 1.770 ctm. grysu i 125 ctm. makucha, dla mniejszej własności 1.000 ctm. grysu.

Nasion do siewu po cenach zniżonych dostarczono:

171 ctm. nasienia koniczyny czerwonej, 3.042 ctm. owsa, 442 ctm. pszenicy, 1.671 ctm. jęczmienia, 62 ctm. żyta, 307 ctm wyki, 222 ctm. grochu, 107 ctm. bobiku, 9.470 ctm. ziemniaków, 1 ctm. kukurudzy.

Z ilości tej pobrała większa własność:

147 ctm. nasienia czerwonej koniczyny, 2.627 ctm. owsa, 400 ctm. pszenicy, 1.045 ctm. jęczmienia, 25 ctm. żyta, 269 ctm. wyki, 176 ctm. grochu, 105 ctm. bobiku, 1.870 ctm. ziemniaków.

Mniejsza własność ziemska pobrała:

24 ctm. nasienia czerwonej koniczyny, 415 ctm. owsa, 42 ctm. pszenicy, 626 ctm. jęczmienia, 37 ctm. żyta, 38 ctm. wyki, 46 ctm. grochu, 2 ctm. bobiku, 7.600 ctm. ziemniaków, 1 ctm. kukurudzy.

Środków żywności dostarczono wyłącznie dla mniejszej własności ziemskiej:

268 ctm. żyta, 27 ctm. pszenicy, 161 ctm. jęczmienia, 15 ctm. grochu, 4 ctm. fasoli, 212 ctm. ryżu.

Cała ta akcya zapomogowa odbyła się ku zupełnemu zadowoleniu interesowanych, czego dowodem były liczne podziękowania pisemne, szczególnie od mniejszych właścicieli gruntowych.

Przypływ doborowych nasion z zachodnich prowincyi kraju i państwa bardzo dodatnio wpłynął na plony, które niestety zniszczyła tocząca się wojna.

Nadto sprowadzono dla kilku gmin tutejszego okręgu doborowe nasiona lnu i konopi.

Działalność Oddziału na polu hodowlanym ograniczała się jedynie do utrzymania istniejących stacyi hodowlanych.

W obrębie tutejszego Oddziału mieliśmy:

3 obory zarodowe pełnej krwi,
3 „ „ pół krwi,
1 oborę zarodową gminną,
6 obór zarodowych objętych kontrolą użytkowej dzielności,
27 stacyi buhaji, mieliśmy z tego:
16 subwencyjnych,
6 subwencyonowanych,
5 traktatowych.

Wszystkie te stacye były ubezpieczone w Krakowskiem Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń.

20 chlewni zarodowych,
5 stacyi knurów,
3 owczarnie,
1 koziarnię.

Funkcye lustratora hodowlanego pełnił okręgowy inspektor hodowlany p. Stefan Piotrowski.

Tutejszy Oddział przystąpił do Towarzystwa chowu drobiu w charakterze członka założyciela i wskutek tego założył w obrębie okręgu:

2 stacye gęsiorów: w Ilkowicach i Steniatynie,
jedną trójkę kur zielononóżek w Zboiskach.

Celem rozbudzenia wśród włościan zamiłowania do sadownictwa, urządziła Rada Oddziału kurs sadownictwa w Bełzie. Na kursie tym wykładał Władysław Lichański, a korzystało 70 słuchaczy.

Koszta tego kursu pokryto z subwencyi Komitetu i funduszów Oddziału.

Tytułem premii rozdano uczestnikom kursu drzewka owocowe.

Nadto sprowadził Oddział drzewka owocowe i po cenach zniżonych rozsprzedawał pomiędzy członków włościan.

Nadto założono 2 sady wzorowe, jeden przy szkole w Zboiskach, drugi przy probostwie w Machnówku.

Dalej urządziła Rada Oddziału dwa 6-dniowe kursa rolniczo-społeczne w Warężu i Ostrowie, kosztem około 1.200 k. Koszta te pokryto z subwencyi Centralnego Komitetu w kwocie 600 k, a resztę pokryła Rada Oddziału z własnych funduszów. Kierownikami kursów byli: w Warężu Ks. Mieczysław Bryczkowski, w Ostrowie Ks. Adolf Prorok.

Na kursach tych wykładali pp.: Jan Zintel, Klemens Majewski, Jan Przybyła, Juliusz Holcer, Ludwik Röhrenschef, Władysław Lichański i Wojciech Chłopiński.

Z kursu tego korzystało około 200 osób — obojga płci, przeważnie ze sfer włościańskich, a nadto miejscowe i okoliczne nauczycielstwo.

Po ukończonych kursach rozdawano premie w formie dziełek treści agronomicznej. Zainteresowanie kursami było

bardzo dodatnie i wskazanemby było w przyszłości urządzać podobne kursa.

Nadto założyliśmy w obrębie tut. Oddziału kilka pól doświadczalnych dla odmian ziemniaków, zboża, lnu i konopi.

W końcu nadmienić musimy, że Oddział handlowo-rolniczy, prowadzony odrębnie, został 22. lipca 1914 połączony z Radą Oddziału.

Działalność handlowa:

Czynność Oddziału handlowego zaczyna się ożywiać. Oddział ten ma dobre widoki powodzenia i dlatego jedynie w bliższe szczegóły działalności tego Oddziału handlowego na razie nie wchodzimy, ponieważ przekracza okres sprawozdawczy.

Wojna, która szczególnie dotknęła ogólny nasz obszar naszego okręgu działalności, zniszczyła plony naszej pracy, lecz nie zrażeni tem, przystępujemy do odbudowania tego, co zniszczono, z nadzieją, że praca ta musi nam wydać dodatnie rezultaty.

Liczba członków w porównaniu z rokiem 1914/15 została niezmienioną ze względu na to, że w okresie sprawozdawczym nie odbyło się żadne Walne Zebranie.

Przez czas inwazyi nieprzyjacielskiej rozwój tutejszego Oddziału, który przed wybuchem wojny zapowiadał się tak pomyślnie, został chwilowo przerwany. Czynność nasza w czasie inwazyi nieprzyjacielskiej ograniczała się do udzielania informacyi naszym członkom, którzy się do nas zgłaszali. Ten czas przerwy naszej działalności trwał od 14. sierpnia do połowy lipca 1915 roku, tj. do chwili ustąpienia wojsk rosyjskich.

Zaraz po ustąpieniu wojsk nieprzyjacielskich weszliśmy w kontakt z Komitetem c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego.

Pierwszą naszą czynnością było skonstatowanie, co pozostało z naszego dorobku po przejściu przez obręb naszej działalności nawały wojennej. Z przykrością sprawdziliśmy, że prawie wszystkie stacye buhaji tak subwencyonowanych, jak i traktatowych przestały istnieć. Z 27 stacyi buhajów w czasie przed wojną pozostało nam tylko 5 stacyi, a to: w Ostrowie, Zboiskach, Warężu i Byszowie. Reszta buhaji

została zrabowaną lub zarekwirowaną przez wojska nieprzyjacielskie, nieraz za śmiesznie nizką kwotę. Co do każdej stacyi staraliśmy się urzędownie lub przez przesłuchanie świadków sprawdzić, co się z każdym buhajem stało i odnośne operata przesłaliśmy następnie Komitetowi. Nie lepiej znaleźliśmy stan stacyi knurów i chlewni zarodowych.

Następnie wdrożyliśmy starania, aby Komitet wypłacił i właścicielom stacyi buhaji zaległe subwencye, co nam się w zupełności udało przy przychylnem traktowaniu tej sprawy ze strony Centralnego Komitetu.

Z powodu braku buhaji — co groziło stanowi bydła w obrębie tutejszego Oddziału depekoracyą — odnieśliśmy się do Komitetu o dostarczenie nam pewnej liczby buhaji. Mimo trudności w nabyciu odpowiedniego materyału hodowlanego, otrzymaliśmy z Komitetu 8 sztuk buhaji rasy czerwonej polskiej, które umieściliśmy w Parchaczu, Moszkowie, Poturzycy, Perespie, Hulczu, Witkowie, Sokalu, Łubowie. Nadto zakupiliśmy w tutejszym powiecie — za fundusze dostarczone nam przez Komitet, 2 buhaje rasy krajowej, które pomieszczone zostały w Szarpańcach i Hohołowie. Nadto uzyskaliśmy jedną stacyę buhaja subwencyonowaną, pomieszczoną w Pierwiatyczach.

Uzyskaliśmy równiej z Komitetu 2 stacye knurów, które pomieściliśmy w Witkowie i Hulczu.

Sprawy tworzenia nowych stacyi buhaji i knurów nie spuszczamy z oka i dzięki przychylnemu traktowaniu tej sprawy przez Komitet, już poza okresem sprawozdawczym mamy widoki na kilkanaście stacyi buhajów i kilka stacyi knurów.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 8 posiedzeń Rad Oddziału, na których dyskutowano nad uruchomieniem warsztatów pracy rolników w obrębie naszej działalności — warsztatów zniszczonych prawie doszczętnie przewaleniem się nawały wojennej. Wynikiem tych dyskusyi były liczne memoryały wnoszone do władz państwowych i autonomicznych, tudzież poruszanie tej sprawy w prasie codziennej.

Rada Oddziału objęła na powiat sokalski Centralę sprzedaży mąki, poruczając tę sprawę — ze względów technicznych — swej Spółce handlowo rolniczej, która do obecnej chwili sprzedaż mąki — ku zupełnemu zadowoleniu — prowadzi.

Na polecenie Komitetu zbierano daty statystyczne o stanie rolnictwa i leśnictwa w tutejszym powiecie.

Czyniono skuteczne starania o ochronę materyału hodowlanego od rekwizycyi. Na skutek naszych propozycyi Wydział krajowy zamianował referentem powiatowej Komisyi dla spraw rolniczych sekretarza Oddziału p. Stanisława Kastnera.

Delegatem do powiatowej Komisyi dla spraw rolniczych zamianowała Rada Oddziału p. Mieczysława Kruszewskiego.

Czyniono starania o uzyskanie komisyonerstwa do wykupna zboża w tutejszym powiecie przez Radę Oddziału, jednakowoż bezskutecznie.

Na wezwanie c. k. Starostwa udzielano w licznych wypadkach opinii w sprawach reklamacyi wojskowych dla rolników, tudzież opiniowano sprawę pożyczek dla większej własności.

Staraniem Rady Oddziału odbyła się w Sokalu ankieta w sprawie odbudowy zniszczonych wojną budynków mieszkalnych i gospodarczych. W ankiecie tej wziął udział z ramienia Wydziału krajowego inżynier Krause. Postanowiono w Sokalu założyć specyalnie dla sokalskiego powiatu Biuro dla projektowania odbudowy wojną zniszczonych budynków. Sprawa ta z powodu stworzenia Centrali dla gospodarczej odbudowy Galicyi stała się na razie bezprzedmiotową.

Opiniowała Rada Oddziału prośby gmin o przyznanie im otrąb nadobowiązkowych.

Subskrybowano na powstać mającą fabrykę sztucznych nawozów „Azot“ na akcyę pierwszeństwa kwotę 500 K.

Przystąpiono w charakterze członka założyciela do Pierwszego austryackiego Towarzystwa dla ciemnych z jednorazową wkładką 50 K.

Wniesiono do kompetentnych władz protest co do werbowania robotników rolnych w Galicyi dla rolnictwa poza granicami naszego kraju.

Zajmowano się rozdziałem otrąb, przyznanych przez Komitet dla stacyi buhajów i knurów.

Interweniowano pomiędzy producentami a komisyą dla oceny zboża siewnego w celu uzyskania atestów.

Żywo zajmowała się Rada Oddziału sprawą wypłaty za świadczenia wojenne, tudzież sprawą odszkodowań wojennych,

wnosząc w tej sprawie memoryały do władz państwowych lub też popierając memoryały, wnoszone w tych sprawach przez bratnie Oddziały.

Urządzono premiowanie służby dworskiej, która w czasie inwazyi nieprzyjacielskiej dała dowód szczególnej wierności dla swych chlebodawców. Na premiowanie tych sług uzyskano z Komitetu centralnego subwencyę w kwocie 750 K. Premię rozdano 18 sługom po 50 K, tudzież rozdano im dyplomy uznania. Nadwyżkę kosztów, połączonych z premiowaniem tych sług, pokryła Rada z własnych funduszów.

Zapomocą specyalnego pisma zachęciła Rada Oddziału swych członków, tak z pomiędzy większej, jak i mniejszej własności ziemskiej do prenumerowania *Rolnika* z chwilą, gdy wydawnictwo tego pisma zostało wznowione. Wynikiem tej naszej agitacyi było to, że liczba prenumeratorów *Rolnika* wzrosła prawie dwukrotnie w porównaniu z liczbą prenumeratorów przed wojną.

II. Oddział Bobrecki

obejmujący powiat Bóbrka, z siedzibą w Bóbrce.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: Włodzimierz Czaykowski z Pietniczan.

Radni: Dominik Cybruch, Leopold Korzenny, Adam Madeyski, Stanisław Zwolski.

Delegaci na Radę Ogólną: Leopold Korzenny, Stanisław Zwolski.

Działalność.

Oddział bobrecki znajduje się w ściślejszym rejonie wojennym. Z tego powodu działalność Rady Oddziału ogranicza się li tylko do czynności informacyjnych i do pośrednictwa z władzami cywilnemi i wojskowemi, jak również z Komitetem, na którego posiedzeniach przewodniczący najczęściej się zjawiał.

W czasie wojny zmarło 2 członków Rady Oddziału, jeden od dwóch lat w niewoli rosyjskiej, jeden w wojsku, a sekretarz również od 2 lat w niewoli.

W czasie inwazyi rosyjskiej, oddane w przechowanie do miejscowego c. k. Starostwa, księgi i akta Oddziału zaginęły — lub prawdopodobnie wraz z gmachem c. k. Starostwa spłonęły.

Cały materyał hodowlany, umieszczony na stacyach buhaji w obu oborach zarodowych, chlewniach zarodowych, owczarni i koziarni zarodowej, padł ofiarą rabunku wojsk nieprzyjacielskich. Na tem miejscu nie możemy pominąć wzmianki, że z małymi wyjątkami na obszarach dworskich, wszystkie inwentarze żywe i martwe, narzędzia i maszyny rolnicze, oraz większa część zboża wymłóconego i w snopie, zostały zrabowane przez wkraczającego nieprzyjaciela, jak również przez miejscowych i okolicznych włościan. Są folwarki dotychczas unieruchomione, nie posiadające ani jednej sztuki bydła, ani jednego konia i bez narzędzi rolniczych. Los ten oszczędził mniejszą własność, u której wprawdzie cokolwiek zmalała ilość bydła i koni, ale co do jakości znacznie się poprawiła.

Obecnie dzięki niestrudzonym zabiegom Komitetu, zostały utworzone nowe stacye buhaji, z doborowym materyałem rozpłodowym, z których przeważnie korzysta mniejsza własność.

Od trzech lat członkowie zalegają z wkładkami.

O ciężkiem i trudnem położeniu, w jakiem się obecnie nasze ziemiaństwo znajduje, o tem przechodzące wielkie pojęcie, patryotyźmie, poświęceniu i ofiarności, wreszcie o krzywdach, braku zrozumienia potrzeb ziemiaństwa i braku życzliwości kompetentnych czynników, wolę przemilczeć, gdyż są to rzeczy zbyt dobrze znane, a zresztą winne być poruszone na innej arenie.

III. Oddział Borszczowski

obejmujący powiat Borszczów z siedzibą w Borszczowie.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Ordynat Tadeusz Czarkowski-Golejewski z Wołkowiec.

Zastępca: Maryan Bogdanowicz.

Radni: Bronisław Dłuski, Zdzisław Dobek, Stanisław Gromnicki, Kazimierz Romanowski.

Sekretarz: Bronisław Drzewica Zajączkowski.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegat Towarzystwa Kółek rolniczych do Rady Oddziału: Ordynat Tadeusz Czarkowski-Golejewski.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Maryan Bogdanowicz, Kazimierz Henisch.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

IV. Oddział Brody-Złoczów

obejmujący powiaty: Brody, Zborów i Złoczów z siedzibą w Złoczowie.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: Oskar Schnell.

Zastępca: Wiktor Jasiński.

Radni: Zdzisław Eder, Feliks Gniewosz, Teodor Nalewajko, Bolesław Pilatowski, Emil Thurhaus.

Sekretarz: Emil Bierzyński.

Delegaci na Radę Ogólną: Wojciech hr. Gołuchowski, Stanisław Kostheim, Maryan Komarnicki, Jan Pastuszczak.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: a) w okręgu brodzkim: Władysław Gniewosz, Ks. Jan Suchorowski; b) w okręgu łopatyńskim: Ks. Mauswet Majkat, Ks. Jan Zacisza; c) w okręgu załozieckim: Bolesław Rotter, Damian Udrycki; d) w okręgu zborowskim: Józef Buczkowski, Rudolf Korpak; e) w okręgu złoczowskim: Władysław Rogowski, Julian Tobis.

Działalność.

Tutejsza Rada Oddziału jest z powodu powołania do wojska, jak niemniej z powodu wyjazdu członków i zajęcia większej części jej obrębu zakresu działania przez wojska

nieprzyjacielskie zupełnie zdekompletowana i funkcyonować nie mogła, a sprawy bieżące tylko prezydyalnie były załatwiane.

Ogólnych zgromadzeń przy bardzo szczupłej ilości członków, odbyło się dwa, na których dyskutowano i uchwalono memoryał w sprawie niedomagań w aprowizacyi, dostarczenia zboża do siewu i pomocy w robotach przy uprawie pól, jak niemniej w sprawie rekwizycyi paszy i drzewa.

V. Oddział Brzeżańsko - Podhajecki

obejmujący powiaty: Brzeżany i Podhajce z siedzibą w Brzeżanach.

Skład Oddziału (do połowy roku 1914):

Przewodniczący: Józef Krzysztofowicz z Brzeżan.

Zastępca: Rafał Cywiński.

Radni: Tadeusz Czajkowski, Julian Gołębski, Edmund Lipyński, Longin Łoboś, Karol Maramorosz, Sylwester Maramorosz, Aleksander Romanowski, Karol Wojciechowski.

Sekretarz: Roman Stadnicki.

Delegaci na Radę Ogólną. Z braku Członków nie mianowani.

Działalność.

Oddział Brzeżańsko-Podhajecki od czasu pierwszej inwazyi w roku 1914 bardzo ucierpiał, tak, że wyjąwszy Prezesa, niema ani Rady Oddziału, ani sekretarza, skutkiem czego czynności jego są zupełnie zawieszone. O wznowieniu jego działalności nie można było myśleć, skutkiem braku członków. Przytem stan majątków bardzo smutny, folwarki popalone, pola zniszczone, inwentarze i bydło rozpłodowe wywiezione albo zarekwirowane, narzędzia rolnicze poniszczone

VI. Oddział Busko-Kamionecki

obejmujący powiat Kamionka Strum., z siedzibą w Busku.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: Feliks Domański.

Zastępca: Marcin Dembiński.

Radni: Stanisław Fiszer, Hryńko Koszycki, Kazimierz Roztworowski, Wincenty Rozwadowski, Kornel Stefanowicz. (Brak jednego członka Rady Oddziału w miejsce zmarłego w r. 1916 śp. Władysława Rosłanowskiego).

Delegat Towarzystwa Kółek rolniczych Ks. Jan Czyrek.

Delegat do Zarządu Kółek rolniczych: Kazimierz Bartmański.

Delegaci na Radę Ogólną: Stanisław Fischer, Hryńko Koszycki, Marcin Dembiński, Kazimierz Roztworowski.

Z powyższych nieobecni z powodu wojny pp.: Wincenty Rozwadowski i Kazimierz Roztworowski powołani do czynnej służby wojskowej; Hryńko Koszycki internowany, Kornel Stefanowicz, Ks. Jan Czyrek wywiezieni do Rosyi.

Działalność.

Do chwili wybuchu wojny wroku 1914 Oddział rozwijał się i funkcyonował normalnie. Posiadał 4 obory zarodowe pełnej krwi, 3 pół krwi, 3 gminne, 29 stacyi buhaji i chlewnię centralną, 1 stacyę knura, 57 chlewni zarodowych. W czasie inwazyi nieprzyjacielskich zostały zniszczone obory zarodowe, chlewnia centralna i stacye buhaji częściowo, stacya knura i chlewnie zarodowe w zupełności.

W pierwszej połowie roku 1914, Oddział przeprowadzał akcyę zapomogową z powodu klęski nieurodzaju; rozdawano po cenach zniżonych nasiona i pasze treściwe.

Wojna przerwała całą działalność Oddziału, która dotychczas nie może być podjętą z powodu blizkości linii bojowej i trudności spowodowanych zaliczeniem całego powiatu Kamionka Strum. do ściślejszego terenu wojny.

W czasie inwazyi nieprzyjacielskiej zostały zniszczone prawie wszystkie akta Oddziału.

Zaznaczyć należy, że tak rolnictwo, jak hodowla ucierpiały w czasie wojny. Znaczna część pól i łąk z powodu braku rąk do pracy zostaje niezużytkowaną, urodzajność pól wskutek braku nawozów stajennych i sztucznych zmniejszyła w znacznej mierze swoją urodzajność.

Sprawozdanie kasowe.

I. Gotówka.

Pozostałość z 31/XII 1913			K	17·61
Dochody z r. 1914, 1915 i 1916 . . .			„	20.516·02
		Razem	K	20.533·63
Rozchody . . .	20.661·20			
Niedobór . . .				127 57
Razem	20.661 20	. .	K	20 661·20

II. Oszczędności.

1)	Książeczka wkładkowa Gal. Kasy Oszczędności Nr. 9155 — 36 K 59 h z 4% od dnia 20/11 1909	K	48·27
2)	Książeczka oszczęd. Powiat Tow. Zaliczkowego w Kamionce Strum. Nr. 3593 K 1328·78 z 4% od 25/V 1914 . .	„	1.471·69
	Stan oszczędności w dniu 31/XII 1916	K	1.519 86

VII. Oddział Cieszanowski

obejmujący powiat Cieszanów, z siedzibą w Cieszanowie.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Hugo bar. Wattmann z Rudy rożanieckiej.

Zastępca: Zygmunt Dobrzyński.

Radni: Ilko Artymowicz, Iwan Deneka, Bronisław Kwitniowski, Ks. Seweryn Metella, Edward Müller, Hipolit Ski-

biński, Jan Tohan, Tadeusz Zarzycki, Wojciech Żołądek, Onufry Żuk.

Sekretarz: Bronisław Kwitniowski.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegat Towarzystwa Kółek roln. do Rady Oddziału: Józef Prašil.

Delegat do Zarządu pow. Towarzystwa Kółek roln.: Zygmunt Dobrzyński.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Marceli Jaworski, Władysław Koralewski, Dyonizy Krokowski, Tadeusz Zarzycki.

Delegat do Komisyi dla zalesień: Hugo bar. Wattmann. Zastępca: Juliusz Boyków.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

VIII. Oddział Doliński

obejmujący powiat Dolina, z siedzibą w Dolinie.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Dr. Stanisław Kotłowski z Doliny.

Zastępca: Ks. Włodzimierz Sojka.

Radni: Roman Albrecht, Ks. Kornel Humiecki, Stefan Kardasz, Józef Regner, Michał Witowski.

Sekretarz: Noe Gutentag.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: a) dla okręgu rożniatowskiego: Roman Albrecht; b) dla okręgu bolechowskiego: Lipman Bornstein; c) dla okręgu dolińskiego: Wacław Deindl.

Działalność.

Początek roku 1914 zapowiadał się bardzo ożywionym. Z końcem stycznia odbyło się Walne Zebranie Oddziału przy nadzwyczaj licznym udziale członków. Zainteresowanie Oddziałem było żywe. Zapisało się wielu nowych członków, szczególniej z okręgu sądowego Bolechowskiego. Posiedzeń Rady

Oddziału do czerwca 1914 odbyło się 4. Na wszystkich posiedzeniach postanowiono przedewszystkiem, by Rada Oddziału zajęła się energicznie przy pomocy c. k. Starostwa, akcyą zapomogową w naturze dla ludności i jej bydła bez względu na członkostwo, a tylko z należnemi ulgami i pierwszeństwem dla bydła zarodowego. To też w wykonaniu tych uchwał Rada Oddziału sprowadziła w porozumieniu z c. k. Starostwem około 15 wagonów kukurydzy dla głodem dotkniętej ludności, tudzież kilka wagonów ziemniaków do sadzenia, a wreszcie około 2 wagony różnego gatunku zboża na zasiew. Z ogólnego funduszu zapomogowego krajowego rozdano po bardzo zniżonej cenie około 18 wagonów grysu z Towarzystwa po własnej cenie i po 5 koron od 100 kilo — niestety z tego ostatniego grysu przepadło około 2 wagony, które zaskoczyła inwazya w magazynach, a których nie można było rozdać z powodu czynności mobilizacyjnych. Rok zapowiadał się dobrze, bo i ozimina dopisała, a i jarzyny zostały wszędzie obficie uprawione.

Wypadki wojenne spowodowały zniesienie działalności Rady aż do końca czerwca 1916 r., w którym to czasie agendy Oddziału Dolińskiego przejęła Rada Oddziału Stryjskiego.

Akcya ta jednak w obecnych warunkach, a zwłaszcza z przyczyny innego zarządu wojskowego w Dolinie, niż w Stryju, natrafia w dalszym ciągu na wprost olbrzymie trudności.

IX. Oddział Drohobycki.

obejmujący powiat Drohobycz, z siedzibą w Drohobyczu.

Skład Rady Oddziału.

Przewodniczący: Zygmunt Sroczyński z Uroża.

Zastępca: Aleksander Kryśko.

Radni: Antoni Anderka, Józef Bernstein, Franciszek Bruch, Edmund Buliczek, Rajmund Jarosz, Michał Niedźwiedzki, Feliks Ostafiński, Ks. Jan Rudawski i Mieczysław Szarek.

Sekretarz: Stefan Janicki.

Delegaci na Radę Ogólną: Andrzej Dembowski, Franciszek Joszt.

Działalność.

Wojna obecna dotknęła między innymi szczególnie ciężko i rolników naszego powiatu, wyrządzając im pod każdym względem ogromne szkody Rada Oddziału, zdając sobie sprawę z ogromu klęsk, jakie ludność tutejszą nawiedziły, dokładała wszelkich starań, nie szczędząc pracy i trudów, by sprawność warsztatów rolnych możliwie najprędzej sprowadzić na tory normalne i ludności w miarę możności skutecznie dopomódz.

Większość przyjętych na siebie obowiązków zdołała Rada Oddziału naszego, mimo wszelkich trudności, skutecznie przeprowadzić a to dzięki wybitnej pomocy i współpracy tut. Wydziału powiatowego.

W czasie sprawozdawczym następujące sprawy były przedmiotem działalności tut. Oddziału:

1) Przeprowadzenie spisu szkód wynikłych z powodu działań wojennych, a to tak w budynkach mieszkalnych i gospodarskich, jako też w inwentarzach żywych i martwych.

2) Przeprowadzenie spisu stanu bydła rogatego, koni, świń i drobiu.

3) Zaopatrzenie rolników tut. powiatu w potrzebne narzędzia rolnicze i inne artykuły gospodarskie, jak: postronki, lejce itd.

4) Zaopatrzenie rolników tut. powiatu w nawozy sztuczne.

5) Zaopatrzenie rolników z powodu braku owsa w pasze treściwe.

6) Dostarczenie dla powiatu nasion różnych warzyw ogrodowych i pastewnych, oraz nasienia koniczyny.

7) Rozwinięcie starań, celem zapewnienia powiatowi potrzebnej ilości zboża do siewu, oraz zaprzęgów i jeńców do robót polnych.

8) Rozwinięcie starań celem dostarczenia powiatowi bydła, koni i źrebiąt, oraz rozpłodników, a to bądź z wolnej ręki, bądź też na warunkach subwencyjnych.

9) Pouczanie rolników o przysługujących im prawach i obowiązkach i wzywanie do wzajemnego pomagania sobie przy pracach rolnych.

Wyżej wymienione zadania spełniła Rada w sposób następujący:

Ad 1) Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń, oraz materyału dostarczonego nam przez tut. powiat. Komisyę dla spraw rolniczych, ustalono, że stan szkód w tut. powiecie ogólnie przedstawia się następująco:

I) W gminach wiejskich: budynków mieszkalnych zniszczono 1294, gospodarskich 1896, fabrycznych (przemysłowych) 17; koni utracono 2527, bydła 9226, trzody chlewnej 2013, kóz i owiec 1560, drobiu 39078; urządzeń fabrycznych i rolniczo-przemysłowych zniszczono 207, maszyn utracono 208, ważniejszych narzędzi gospodarskich 1826, sprzętów gospodarskich 3559.

II) W obszarach dworskich: budynków mieszkalnych zniszczono 32, gospodarskich 57, fabryczych (przemysłowych) 2; koni utracono 204, bydła 782, trzody chlewnej 42, kóz i owiec 3, drobiu 1984; narzędzi fabrycznych i rolniczo-przemysłowych zniszczono 3, maszyn gospodarskich utracono 41, ważniejszych narzędzi gospodarskich 288, sprzętów gospodarskich 522.

III) W mieście Drohobyczu i miasteczkach: domów mieszkalnych zniszczono 57, gospodarskich 17, fabrycznych 1; koni utracono 275, bydła 663, trzody chlewnej 75, kóz i owiec 68, drobiu 2845; urządzeń fabrycznych i rolniczo przemysłowych zniszczono 5, maszyn gospodarskich utracono 4, ważniejszych narzędzi gospodarskich 39, sprzętów gospodarskich161.

Ad 2) Przeprowadzony spis bydła znajdującego się w. tut. rejonie wykazał, że po ustąpieniu inwazyi rosyjskiej znajdowało się w powiecie: 20285 krów. 2286 jałówek i 175 buhaji.

Ponieważ pozostały materyał hodowlany bardzo wiele pozostawia do życzenia, przeto celem podtrzymania hodowli rozwinęliśmy starania o dostarczenie nam 24 buhaji rozpłodowych, a to dla 24 gmin i obszarów dworskich, które odpowiednie prośby w tej sprawie przedstawiły.

Rezultatem naszej akcyi jest to, że uzyskaliśmy 6 buhaji rasowych, które odpowiednio zostały rozmieszczone.

Ad 3), 4), 5), 6). Stwierdziwszy, że w powiecie daje się odczuwać ogromnie brak nasion do zasiewów, nawozów sztucznych, różnych narzędzi rolniczych i pasz treściwych, rozwinęliśmy energiczne starania, by za pośrednictwem i przy pomocy tut. Wydziału powiatowego i władz rządowych braki te jak najrychlej usunąć.

Nie wyczekując jednak rezultatu, sprowadziliśmy we własnym zakresie te z tych artykułów, które przez Państwo nie były jeszcze objęte, a to: tomasynę, pługi, planety, wyroby powroźnicze, nasiona warzyw ogrodowych i pastewnych, nasienie koniczyny, oraz wyjednalismy dla członków naszych pewną ilość otrąb.

Ogółem w okresie sprawozdawczym zakupiono:

1)	narzędzi rolniczych za . . .	4670	K	90	h
2)	nawozów sztucznych za . . .	18309	"	24	"
3)	nasion warzyw i koniczyny za .	8452	"	07	"
4)	otrąb za	2846	"	—	"
5)	zaprawy do bajcowania za . .	59	"	50	"
6)	soli kamiennej za . . .	443	"	84	"
Nadto sprowadzono również dla członków					
	i węgiel kamienny za . . .	610	"	50	"

Ad 7), 8). Za pośrednictwem tut. Powiatowej Komisyi rolniczej i przy pomocy tut. Wydziału powiatowego zapobiegliśmy również bezpośrednio po minionej inwazyi rosyjskiej pozostawieniu znacznych przestrzeni gruntów odłogiem, które z powodu braku nasienia i sił do pracy nie mogłyby były być obrobione. Dzięki bowiem poparciu tych instytucyi dostarczono nam z innych powiatów znacznych ilości zboża do siewu, oraz 500 jeńców serbskich do robót, za których Wydział powiatowy z własnych funduszów złożył kaucyę i następnie bez pieniężnej poręki rozdzielił pomiędzy tutejszych rolników. Starania zaś nasze celem dostarczenia dla powiatu pewnej ilości krów, jałownika, wołów i buhaji, oraz wybrakowanych koni wojskowych i źrebiąt ze stadnin państwowych, na warunkach subwencyjnych — nie wydały dotychczas pomyślnych rezultatów, dostarczono bowiem powiatowi tylko 60 wołów bukowińskich — i z powodn przedłużenia się zbytniego zwątpiliśmy już w pomyślne ich załatwienie.

Ad 9). Prócz powyższej w krótkich zarysach określonej akcyi, informowaliśmy również tutejszych rolników o wsystkich reskryptach i zarządzeniach władz, odnoszących się do odbudowy naszego rolnictwa, jak np. o możności umieszczania koni i bydła wojskowego w stajniach gospodarstw prywatnych, o ulgach kolejowych przy sprowadzaniu artykułów rolniczych i przemysłowych, o wymianie bydła użytkowego na mleczne, o możności pozbywania korzystnie intendanturze wojskowej siana i słomy itd.

Nadto celem zapobieżenia, by agendy komisyonerskie w tut. powiecie nie dostały się w ręce nieodpowiednie, objęliśmy je od 16. grudnia 1916 we własny zarząd, z powodu jednakowoż krótkiego czasu w okresie sprawozdawczym, nie mamy w tym kierunku jeszcze nic do zanotowania.

Jak z powyższego zestawienia widać, zadania i prace tut. Rady Oddziału były różnorakie i wielostronne, a wynik ich świadczy, że restytuowany po inwazyi Oddział tutejszy nie szczędził pracy i trudów, by tak swoim członkom, jak i wogóle rolnikom tut. powiatu przyjść z odpowiednią pomocą i powagę Towarzystwa utrzymać na odpowiedniej wyżynie.

X. Oddział Dynowski

obejmujący powiaty: Brzozów i część Przemyskiego z siedzibą w Dynowie.

Skład Oddziału:

Przewodniczący: Zdzisław Skrzyński.

Zastępca: Ks. Andrzej Trzyna.

Radni: Juliusz Nowakowski, Walenty Błoński, Antoni Nowak, Franciszek Trzciański, Józef Wrona i Józef Janusz.

Delegat Towarzystwa Kółek rolniczych do Oddziału: Walenty Błoński.

Delegaci do Zarządu powiatowego Kółek rolniczych: Ks. Andrzej Trzyna.

Delegat na Radę Ogólną: Ks. Andrzej Trzyna i Walenty Błoński.

Sekretarz: Walenty Błoński.

Działalność:

W r. 1914 odbyło się Walnych Zebrań 4, posiedzeń Rady Oddziału również 4.

Z powodu, że od początku wojny większa część członków wyszła na wojnę i jedni znajdują się na rozmaitych frontach, a drudzy pełnią służbę wojenną po rozmaitych etapach, wkładek do kasy Oddziału wcale nie uiszczają, wskutek czego stały brak gotówki odczuć się daje.

Rolnictwo Oddziału naszego, a szczególnie większe posiadłości Oddziału naszego, poniosło wskutek inwazyi nieprzyjacielskiej pod każdym względem dotkliwą klęskę, gdyż wskutek przemarszu wojsk nieprzyjacielskich, szczególnie zabudowania dworskie, tudzież do tychże należące folwarki zostały doszczętnie przez wojska nieprzyjacielskie zniszczone, tj. spalone, a przedtem doszczętnie zrabowane. Znajdujące się w Oddziale naszym obory zarodowe gminne, chlewnie i koziarnie, zostało to wszystko doszczętnie zniszczone i zrabowane, gdzie po inwazyi nieprzyjacielskiej cały obszar obejmujący przedstawiał smutne widowisko zgliszcz i grobów poległych na polu chwały bohaterów.

Rolnictwo, szczególnie z braku siły pociągowej, z braku robotników rolnych w ludziach, tudzież z braku inwenterza żywego, jak również wskutek braku nawozów sztucznych, bardzo wiele ucierpiało, wskutek czego tak na obszarach dworskich, jako też i u włościan bardzo obszerne obszary nie zostały obsiane. Do tego przyczyniła się w bardzo wielu wypadkach bezwzględna rekwizycya zboża, gdzie komisarze do tego celu przeznaczeni kierowali się tym: „że nie siej, tylko daj“.

Sadownictwo i pszczelnictwo w Oddziale naszym, wskutek wypadków wojennych, zostało zupełnie zniszczone.

Wobec klęsk, jakie okolica nasza wskutek kilkakrotnych przemarszów wojsk tak naszych, jako też i nieprzyjacielskich doznała, pożądanemby było, ażeby miarodajne czynniki zwróciły się z prośbą do Rządu o udzielenie rolnietwu dodatniej pomocy celem ponownego zagospodarowania się.

Najważniejszą czynnością na przyszłość dla Oddziału będzie dołożyć wszelkich starań, ażeby stosunki gospodarcze

w powiatach, należących do naszego Oddziału, pod każdym względem racyonalnie się ukształtowały.

W tym celu pożądanemby było wysyłać w tutejsze zniszczone okolice prelegentów, ażeby tak przez odczyty, jako też i wykłady pouczyć, a przytem zachęcić ludność, szczególnie włościańską, do zajęcia się racyonalną uprawą roli, hodowlą bydła, tudzież sadownictwem.

W końcu podać należy, że przed wojną znajdująca się u prezesa Oddziału biblioteka, została podczas inwazyi nieprzyjacielskiej wskutek pożaru zupełnie zniszczoną i obecnie Oddział nie posiada żadnych aktów, tudzież z poprzednich lat żadnych zapisków i protokołów.

XI. Oddział Gródecko-Janowski

obejmujący powiat Gródecki z siedzibą w Gródku Jagiellońskim.

Skład Oddziału (do sierpnia 1914 r.).

Przewodniczący: Jan Głowacki z Leśniowic.

Zastępca: Adolf br. Brunicki.

Radni: Ks. Jan Adam, Franciszek Bobowski, Jan Bogdanowicz, Józef Chmielowski, Stanisław Chruściel, Iwan Iwaszczyszyn, Edward Kopecki, August Kossowski, Henryk Kintzi, Dr. Otto Lille, Stanisław Niezabitowski, Ks. Michał Piotrowski, Władysław Piotrowski, Łucyan Turnau, Benedykt Wygoda.

Sekretarz: Jan Bogdanowicz.

Delegat Towarzystwa Kółek rolniczych do Rady Oddziału: Zdzisław Szybalski.

Delegat do Zarządu powiatowych Kółek rolniczych: Benedykt Wygoda.

Delegaci do Rady Ogólnej: nie mianowani.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Henryk Kintzi, Jakób Frey; zastępcy: Piotr Bachman i Georg Scheer.

Delegaci do Komisyi dla zalesień: Władysław Piotrowski, Benedykt Wygoda.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

XII. Oddział Jarosławsko - Łańcucki
obejmujący powiaty Jarosław, Łańcut i Przeworsk z siedzibą w Jarosławiu.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: J. E. Witold Książę Czartoryski.

Zastępca: Jerzy Turnau.

Radni: Józef Dąbrowski, Leonard Dąbrowski, Aleksander Dworski, Emanuel Homolacs, Michał Hajnosz, Juliusz Holcer, Joachim Jarochowski, Józef Jachowicz, Dr. Maryan Lisowiecki, Stefan Myczkowski, Jan Podczaski, Włodzimierz Szulczewski, Józef Wańczycki, Eustachy Wolski, Stanisław Zalasiński.

Sekretarz: Jan Obrębski.

Delegaci na Radę Ogólną: Andrzej Szylar z Markowy, p. loco; Andrzej Misiąg z Świątoniowy, p. Przeworsk; Józef Wańczycki z Ujezny, p. Przeworsk; Michał Hajnosz z Żuklina, p. Kańczuga; Walenty Kojder z Gorliczyny, p. Przeworsk; Włodzimierz Szulczewski z Pantalowic, p. Kańczuga; Joachim Jarochowski z Przeworska; Leonard Dąbrowski z Przeworska; Eustachy Wolski z Hawłowic, p. Pruchnik; Włodzimierz hr. Szembek z Węgierki, p. Pruchnik; Ks. Herkulan Ziarnek z Przeworska.

Zastępcy: Michno Władysław z Czarnej, p. Łańcut; Czaja Mikołaj z Pruchnika; Aleksander Dworski z Hawłowic Dolnych, p. Pruchnik; Józef Dąbrowski z Nielepkowic, p. Wiązownica.

Delegaci do Zarządu pow. Towarzystwa Kółek rolniczych: Józef Dąbrowski, Stanisław Zalasiński.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Włodzimierz hr. Dzieduszycki, Ks Jan Kudła, Ludwik Łysakowski; zastępcy delegatów: Franciszek Krokowski, Tomasz Maziarek, Franciszek Urbanek.

Działalność.

1914.

Klęski elementarne, jakie nawiedziły kraj nasz w roku 1913, wyryły także dotkliwe piętno i na działalność Oddziału

w pierwszej połowie roku 1914 — albowiem całą prawie działalność musiano skierować ku ratowaniu zagrożonych gospodarstw rolnych.

Założona w r. 1909 Spółka handlowa „Ziarno“, okazała się w tym roku wielce pomocną w akcyi ratowniczej — albowiem za jej pośrednictwem dostarczyć mógł Oddział wszystkim stacyom buhaji i oborom zarod. gminnym dostatecznej ilości otrąb, producentom rolnym zaś nasion zbóż i roślin okopowych i strączkowych.

Na siedmiu swoich posiedzeniach, odbytych w roku 1914, rozważane lub uchwalane były oprócz zwyłych spraw bieżących natury administracyjnej, także następujące ważniejsze:

Ustrój Towarzystwa Gospodarskiego w kierunku pomnożenia liczby członków przez zaliczenie do nich na wniosek p. Turnaua wszystkich członków każdego z Kółek rolniczych, należących do Oddziału;

zmiany przeprowadzane, potrzebne w stacyach buhaji i w oborach zarod. gminnych;

wprowadzenie w skład Komisyi licencyonujących we wszystkich trzech powiatach — inspektora hodowli, celem ujednostajnienia tejże.

Staraniem tegoż inspektora p. Holcera, założono Związki hodowców bydła rasy nizinnej w Albigowej, pow. Łańcut i w Tuczempach pow. Jarosław. W ten sposób po doliczeniu Związku hodowlanego w Kańczudze, założonego w r. 1913, otrzymał każdy powiat po jednym Związku.

W Albigowej urządzono ponadto w r. 1914 pokaz bydła połączony z premiowaniem — przy okazyi utworzenia Związku.

Na porządku dziennym posiedzeń Rady Oddziału były także sprawy następujące:

Ubezpieczenie bydła, utworzenie posady weterynarza powiatowego przy Wydziale powiatowym, oraz posady instruktora ogrodniczo-sadowniczego, szczególnie dla akcyi pszeszczepiania drzew owocowych;

sprawy o dostawach produktów rolniczych dla wojska, a wreszcie o urządzeniach kolejowych.

Wydano również opinie dotyczące udzielania koncesyi dla biura stręczenia sług i opinie w sprawie reklamantów wojskowych.

Załatwiono wszelkie wstępne formalności dla ubezpieczenia od ognia wszystkich buhaji, będących na stacyach rozpłodowych, lecz wybuch wojny przeszkodził w definitywnem załatwieniu tegoż.

Z powodu mobilizacyi i wypadków wojennych zaczęło w drugiem półroczu 1914 r. życie i rozwój gospodarstwa rolnego przyspieszonem tempem zamierać.

Oddział, uwzględniając wpływające liczne przedstawienia i zażalenia członków przeciw najrozmaitszym utrudnieniom w prowadzeniu gospodarstw rolnych w czasie mobilizacyi — zniewolony był odnosić się często do władz z interwencyą, memoryałami, prośbami i sprawozdaniami — i tak:

do c. k. Ministerstwa rolnictwa w sprawie groźnej stagnacyi w sprawach rolnych;

do Komitetu c. k. Gal. Towarz Gospod. z memoryałem w sprawie szkód poczynionych w gospodarstwach w czasie uruchomienia wojsk etc.

Nie bez skutku, przyznać trzeba, były te starania poczynione zapewne także i z innych korporacyj rolniczych — jak to stwierdza następujący spis zarządzeń, poczynionych przez władze centralne i krajowe:

C. k. Ministerstwo rolnictwa zarządziło tworzenie biur ewidencyjnych sił roboczych rolnych, nadto wyjednało zezwolenie używania więźniów do prac rolnych.

C. k. Namiestnictwo wydało okólnik do c. k. Srarostw w sprawie wykonywania regulaminu dla sług.

Komitet c. k. Galic. Towarzystwa Gospod. powiadomił o wdrożeniu w kraju akcyi w sprawie użycia młodzieży szkolnej do prac rolnych (zbiorów plonów).

C. k. Namiestnictwo wydało rozporządzenie o obowiązkowem zawiązywaniu w gminach wiejskich komisyi żniwnych.

W r. 1914 wystąpiło z Oddziału członków 4, wykreślono 6, a przyjęto nowych 25 — pozostało zaś około 220.

W inwentarzu hodowlanym liczył Oddział 13 buhaji traktat., 19 buhaji subwencyjnych, 14 buhaji subwencyonowanych; 7 obór zarod. gmin. z liczbą 85 sztuk bydła; 25 chlewni z 94 sztukami nierogacizny i 1 koziarnię, złożoną z 8 sztuk kóz.

W pierwszej połowie września 1914 r. musiano działalność Oddziału przerwać z powodu inwazyi nieprzyjacielskiej, a przymusowa ta przerwa trwała do końca czerwca 1915 r.

1915.

Jedną z pierwszych Rad Oddziałów Tow. Gosp., które ożyły po przebyciu inwazyi, była Rada Łańcucko-jarosławska, która po wstępnych krokach, poczynionych przez Sekretaryat, już w dniu 9. września 1915 r. odbyła pierwsze swe posiedzenie.

Ponieważ dotychczasowy wiceprezes Oddziału p. Turnau z godności swej zrezygnował, przeto Rada wybrała na temże posiedzeniu wiceprezesem p. Aleksandra Dworskiego, pozostawiając kompetencyę w sprawie przyjęcia rezygnacyi pierwszego, a wyboru drugiego, z wymienionych Zastępców Prezesa — najbliższemu Walnemu Zgromadzeniu.

Nim jednak Rada zaczęła funkcyonować, utworzono 17. lipca 1915 r. na zlecenie politycznej władzy Powiatową Organizacyę rolniczą w Jarosławiu — podobnie jak i we wszystkich powiatach kraju, oczyszczonych od nieprzyjaciela.

Nu propozycyę Komitetu c. k. Gal. Tow. Gospod. powołano na delegatów Oddziału pp.: Władysława Kopeckiego dla Jarosławia, Włodzim. Szulczewskiego dla Przeworska i Stanisława Kowalskiego dla Łańcuta.

Ponieważ weszły w życie Komisye dla obrotu gruntami, przeto po myśli ustawy wyznaczyła później Rada Oddziału w porozumieniu z Komitetem c. k. Gal. Tow. Gosp. delegatów swoich przy każdym Sądzie pow. we wszystkich trzech politycznych powiatach wyżej wymienionych.

Najpierwszą czynnością Sekretaryatu Rady było zbadanie stanu stacyi rozpłod. buhaji, obór zarod. gmin. i chlewni. W tym celu rozesłano kwestyonaryusze do każdego hodowcy i opiekunów obór zarod.

Odpowiedzi nadesłane wykazały następujący stan inwentarza po wojnie:

Z ogólnej liczby sztuk		235
zarekwirowały wojska austryackie za opłatą — sztuk	24	
zarekwirowały wojska austryackie bez opłaty — sztuk	1	
zarekwirowały wojska nieprzyjac. za opłatą — sztuk	27	
zarekwirowały wojska nieprzyjac. bez opłaty — sztuk	21	
hodowcy sprzedali przed wojną — sztuk	16	
nie nadesłano odpowiedzi — na sztuk .	102	
zabrano przez niewiadomych sprawców lub użyto na własną potrzebę przez hodowców — sztuk	6	— 197
pozostało przy życiu sztuk czynnych .		38
z tego niezdolnych do dalszego użytku — sztuk	3	

Wobec takiego stanu poczyniła Rada wszelkie możliwe zabiegi w Komitecie c. k. Gal. Towarzystwa Gospodarskiego o dostarczenie buhaji i uregulowanie pretensyi jego do hodowców z okazyi sprzedaży sztuk, a nawzajem pretensyi hodowców z tytułu subwencyi.

W sprawie odbudowy gospodarstwa rolnego przedkładała Rada odnośnym władzom memoryały:

o otoczenie rolnictwa większą, niż dotąd, opieką;

o przyznawanie przez Woj. Zakład kredyt. większych niż dotąd zaliczek na odbudowę;

o dostarczenie gospodarstwom zrujnowanym inwentarza żywego na rachunek zaległych należytości z tytułu świadczeń wojennych;

o przyspieszenie wypłaty tychże;

o wyłączenie handlarzy nierolników od hupna koni wojskowych i o dostarczenie klaczy hodowlanych.

Reklamacye i prośby samoistnych zarządców gospodarstw większych i obszarów leśnych o czasowe zwolnienie od służby wojskowej (posp. rusz.) opiniowała Rada zawsze przychylnie.

W r. 1915 wystąpiło z Oddziału członków 3, wykreślono 57, przyjęto 2, pozostało ogółem 186.

Suma zaległych wkładek członków wynosiła po koniec r. 1915 kwotę 5.986 k.

1916.

Ciągle trwający stan wojenny, powodujący niezwykłe utrudnienia w przywróceniu normalnego tętna biegu życia społecznego — jako też niebywałe zniszczenie gospodarstw rolnych i powszechny brak wszystkiego, czego potrzeba do uruchomienia tychże, nie pozwolił, by Oddział Tow. Gospod. mógł w pełnej mierze działać w swoim i poruczonym zakresie.

Musiała się ta czynność jego ograniczyć znowu do wnoszenia z koniecznej potrzeby różnych memoryałów i próśb.

Najważniejsze z nich były:

do Centralnego Wydziału Towarzystw rolniczych we Wiedniu z prośbą o interwencyę w sprawach:

przyspieszenia wypłaty należytości za świadczenia wojenne;

o wyjednanie udzielania pożyczek i premij na zasiewy jare;

o udogodnienia przy udzielaniu jeńców do pracy rolnej;

o założenie w kraju fabryki wapna azotowego dla dostarczenia nawozów sztucznych;

o zabezpieczenie zawczasu rąk do pracy na wypadek demobilizacyi.

Wystosowano także odezwę do c. k. Starostwa w Przeworsku o przyspieszenie akcyi oszacowania świadczeń wojennych.

Do c. k. Min. rolnictwa odniesiono się z prośbą o dostarczenie lub ułatwienie nabycia witryolu miedzi albo formaliny przeciw śniedzi.

Zaprojektowano Komitetowi c k. Gal. Tow. Gosp. nadawanie na stacye rozpłod. sztuk zwierząt tylko za wekslem kaucyjnym.

Do c. k. Namiestnictwa wniesiono memoryał z przedłożeniem koniecznego dostarczenia dla każdego z trzech tutejszych powiatów po kilka automobili z obsługą dla przewozu plonów rolnych i nawozów sztucznych.

Odniesiono się do c. k. Starostw z prośbą o zapobieżenie ogałacaniu powiatów z bydła nadmiernem wykupnem tegoż przez handlarzy.

Uregulowano wypłatę subwencyi za utrzymanie buhaji traktatowych.

Przeprowadzono częściowo w trzech tutejszych powiatach skwalifikowanie bydła celem uzyskania certyfikatów wojskowych, chroniących je przed rekwizycyą.

Przyjęto od Wojennego Zakładu dla obrotu zbożem komisyonerstwo dla wykupna ziemniaków w pow. jarosławskim i łańcuckim — ustanawiając Spółkę handlową „Ziarno" swoim pełnomocnikiem.

Wniesiono memoryał do Komitetu c. k. Gal. Tow. Gosp. z prośbą o poczynienie kroków u c. k. Rządu, celem uzyskania bonifikacyi dla producentów rolnych od każdego morga obsianego lub obsadzonego.

Wydano opinię w sprawie odbudowy młynarstwa w kraju z projektem tworzenia młynów spółkowych.

Wreszcie wniesiono memoryał do Centrali dla odbudowy Galicyi z poparciem prośby Tow. motorowej uprawy roli — o oddanie mu technicznego działu wojskowych warsztatów reperacyjnych maszyn rolniczych w Jarosławiu i oddanie na spłaty 2—3 pługów motorowych w najem dla zastępywania nimi chwilowo zepsutych pługów.

W r. 1916 utworzono 6 nowych stacyi buhaji i 2 stacye knurów. W ten sposób, po doliczeniu stacyi założonych w r. 1915, posiadał Oddział z końcem r. 1916 nowych 15 stacyi buhaji i starych 4 — razem 19 stacyi buhaji, oraz 3 stacye knurów.

Członków nowych przyjęto 6, opuszczono w spisie zalegających z trzyletniemi wkładkami członków 65, pozostaje czynnych członków 127.

XIII. Oddział Jaworowski.

obejmujący powiat Jaworów, z siedzibą w Jaworowie.

P r z e w o d n i c z ą c y: Franciszek hr. Colonna-Czosnowski.

Z a s t ę p c a: Stefan Younga.

Radni: Adam Chlebowicz, Leon hr. Szeptycki, Zdzisław Wysocki, Aleksander Weismann-Zawidowski, Kazimierz Zbyszewski.

Personal urzędniczy: Leon Czermak sekretarz, Wincenty Liciński protokolant.

Delegaci na Radę Ogólną: Franciszek hr. Colonna Czosnowski, Leon hr. Szeptycki, Stefan Younga.

Delegaci do Komisyi licencyonującej, Komisya licencyjna okręgów: Jaworów i Krakowiec: nie mianowani.

Delegacya do Komisyi zalesień: Leon hr. Szeptycki i Franciszek hr. Colonna-Czosnowski.

Działalność:

Po ustąpieniu nieprzyjaciela z Jaworowa w czerwcu 1915 r. powołaliśmy na nowo do życia Radę Oddziału.

W pierwszym rzędzie zaamortyzowaliśmy zaginione książeczki wkładkowe funduszów Rady Oddziału i po uzyskaniu duplikatów subskrybowaliśmy IV. pożyczkę wojenną.

W dalszym ciągu sprowadziliśmy nasiona i artykuły żywności, co też w dalszym ciągu kontynuujemy.

W porozumieniu z c. k. Starostwem, zajęliśmy się sprowadzaniem maszyn rolniczych i motorów do uprawy gruntów, jak również koni i źrebaków.

W czasie od 1-go lipca 1915 do 31-go grudnia 1916 odbyliśmy 27. posiedzeń Rady Oddziału wspólnie z władzą polityczną, wojskowością Wydziałem powiatowym i Komisyą rolniczą.

Walnych Zgromadzeń odbyliśmy 2.

Okólników w sprawach gospodarczych rozesłaliśmy do naszych członków, Zwierzchności gminnych i Obszarów dworskich tutejszego powiatu 148.

XIV. Oddział Kałuski
obejmujący powiat Kałusz, z siedzibą w Kałuszu.

Przewodniczący: Władysław Rozwadowski z Dołpotowa.

Zastępca: Ks. Leopold Mikrut.

Radni: Wojciech Komornicki, Adam Mazur, Karol Ropelewski, Feliks Scazighino, Roman Smoleński i Adam Ujejski.

Delegaci na Radę Ogólną: Wojciech Komornicki, Feliks Scazighino, Roman Smoleński.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Wojciech Komornicki, Feliks Scazighino.

Działalność.

W roku 1914 prowadziła Rada Oddziału akcyę zapomogową dla dotkniętej klęskami elementarnemi ludności. Za pośrednictwem Oddziału handlowego a później Banku rolniczego, dostarczyliśmy nawiedzonej klęską ludności po zniżonej cenie, a w wypadkach skrajnej nędzy za darmo, 3 wagony żyta, 1 wagon jęczmienia, 5 wagonów kukurudzy, 40 q ryżu, oraz 3 wagony ziemniaków Ponadto dostarczono na nasienie $2^1/_2$ wagona owsa, 1 wagon jęczmienia, 50 q pszenicy jarej, oraz 15 dużych wagonów ziemniaków.

W własnym zakresie oprócz tego, udzieliła Rada Oddziału 48 gospodarzom nasienie do zwrotu ze zbioru. Wybuch wojny nie dozwolił uzyskać zwrotu tej pożyczki w naturze. W czasie inwazyi nieprzyjacielskiej, działalność Oddziału ograniczała się do starań, by zachować, ile możności materyał rozpłodowy, a zwłaszcza buhaje stacyjne. Mimo, że tylko jeden członek Rady mógł był pozostać w czasie inwazyi w domu, w kilku wypadkach interwencya jego pomyślnym uwieńczona została skutkiem. Na 16 sztuk buhaji 3 zostały przez Rosyan zrabowane, 2 po minimalnej cenie zarekwirowane.

Po wejściu c. k. wojsk do powiatu, zajęła się Rada Oddziału przywróceniem gospodarstw do pierwotnego stanu. Przy wydatnej pomocy c. k. Starostwa w Kałuszu, życzli-

wości Komendy etapowej udało się w roku 1915—1916 uprawić prawie całą przestrzeń, do uprawy przydatną. Starania Rady o wypożyczenie motorowego pługu, pozostały bezowocne, to też pola zostały uprawione prawie wyłącznie końmi miejscowymi, głównie włościańskimi, dlatego też zbiory pozostawiały wiele do życzenia. Jeńcy przeważnie serbscy, których władze wojskowe dostarczyły do robót polnych, okazali się bardzo lichym robotnikiem, tembardziej, że żywność mieli za szczupłą. Skoro rozpoczęła się ofenzywa rosyjska i powiat nasz został zagrożony możliwą inwazyą, pośredniczyła Rada Oddziału w akcyi zabezpieczenia bydła, przez odstawienie go do zachodnich powiatów, bądź to na przechowanie, bądź to w formie sprzedaży.

Z funduszów Oddziału na tegoż ryzyko zakupiło się benzynę dla 2 znajdujących się w powiecie motorów młocarnianych, przez co umożliwiło się szybkie wymłócenie i odstawienie zboża. Pozatem prowadziła Rada Oddziału ewidencyę uprawionych pól, inwentarza żywego i martwego, zapotrzebowania robotników. Przed zasiewami wiosennymi r. 1917 czyniła Rada starania o uzyskanie pożyczki na dokonanie robót, gdyż wobec blizkości frontu, intenzywniejsze gospodarowanie przewyższa możność ryzykowania pojedyńczym gospodarzom. Starania te pozostały dotąd bez skutku.

Niezmierną stratę poniósł Oddział Kałuski przez śmierć nieodżałowanej pamięci byłego prezesa Oddziału Karola Mencla, właściciela dóbr Medynia. W osobie śp. Mencla ubył nam jeden z najlepszych rolników, wzór ziemianina, który przez zamiłowanie do roli połączone z wiedzą i mrówczą pracą doprowadził gospodarstwo swoje — objęte w wielkiem zaniedbaniu do rozkwitu. Rada Oddziału chcąc uczcić pamięć zmarłego w miarę skromnych swych funduszów, przeznaczyła 100 koron na wdowy i sieroty po Legionistach zamiast wieńca na trumnę swego byłego Prezesa.

Rada Oddziału zbierała się prawie co miesiąc. Ogólnego Zebrania członków Oddziału nie zwoływano, gdyż przeważna ilość członków jest wskutek wojny nieobecną, a i pozostałym w obecnych warunkach trudno się zjechać. Postanowiono również wkładek za czas wojny nie pobierać.

XV. Oddział Liski

obejmujący powiat Lisko, z siedzibą w Lisku.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: Antoni Juściński.

Zastępca: I. ks. Jan Bierzecki, II. Gustaw Mauthner.

Radni: J. Biodrowicz, M. Bryndza, J. Czerkawski, St. Dobrzański, W. Kotczykiewicz, M. Kalter, A. hr. Krasicki, Z. Kruszelnicki, M. Maksyś, A. Pawlikiewicz, J. Pasajewski, R. Pragłowski, J. Russocki, dr. J. Schramm, ks. M. Sapecki, A. Szulakiewicz, dr. J. Tomasik, A. Zakliczyński, W. Zbiegniewicz, B. Ziętarski.

Sekretarz: Eugeniusz Zwonarz.

Delegaci na Radę Ogólną: Eugeniusz Nowak, Antoni Szulakiewicz, Bolesław Zatorski.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Jako przewodniczący: dr. Maksymilian Kalter; zastępcy: *a*) w okręgu baligrodzkim: ks Onufry Małecki; *b*) w okręgu liskim: Józef Czerkawski; *c*) w okręgu lutowiskim: ks. Franciszek Zgóralkiewicz; *d*) w okręgu ustrzyckim: Stefan Nanowski.

Działalność.

Działalność tutejszego Oddziału w latach wojny, począwszy od jesieni 1914, aż do chwili obecnej, w stosunku do działalności na szeroką miarę zakrojonej w latach przed wybuchem wojny, przedstawia obraz smutny, a to wyłącznie z przyczyn od nas niezależnych, wojną spowodowanych, która nietylko powstrzymała nas w rozwoju, ale wstrząsnęła bytem Towarzystwa, wyrazem i miarą tego stosunku są fakta i cyfry, które niżej podajemy:

W roku 1914 w chwili wybuchu wojny Oddział liski liczył przeszło 500 członków czynnych, jako przedstawiciel[1] 500 gospodarstw rolnych, w czem najsilniej reprezentowane były gospodarstwa większe i średnie.

Oddział handlowy Oddziału w ostatnich latach świetnie prosperujący wykazywał obrót miesięczny z górą 100.000 K,

a zadaniem jego było dostarczanie gospodarzom rolnym wszelkiego rodzaju środków produkcyi rolnej, jak: narzędzi rolniczych, nasion, nawozów sztucznych, drzew owocowych itd. i spełniał w najbliższej i dalszej okolicy te zadania, które gdzieindziej spełniają Kółka rolnicze, a dostarczając gospodarstwom udoskonalonych narzędzi, dobrego nasienia po zniżonych cenach bez pośrednictwa handlarzy, wpływał pośrednio na kulturę rolną tak pod względem jakościowym i ilościowym produktów rolnych.

W działalności swej, skierowanej na popieranie interesów gospodarczych całego tutejszego powiatu, kierował się Oddział tutejszy przedewszystkiem naturalnymi stosunkami geograficznymi tutejszego powiatu, które były mu wskaźnikiem, jakie gałęzie gospodarstwa rolnego w okolicy tutejszej ze względu na górskie położenie, zmienne stosunki atmosferyczne, do pielęgnowania się nadają.

Doświadczenia całego szeregu lat wykazały, że stosunki naturalne tut. okolicy gospodarswu kłosowemu nie sprzyjają, a natomiast jest okolica tutejsza znakomicie wyposażoną w rozległe łąki i pastwiska sprzyjających hodowli bydła. Gospodarstwa zatem pastwiskowe stały się dla nas hasłem i w tym kierunku starał się Oddział tutejszy szerzyć kulturę i uświadomienie w szerokich kołach rolników, zachęcając ich do zakładania nowych, sztucznych łąk i pastwisk, do hodowli zwierząt domowych; dla poprawienia rasy bydła zakładał w różnych stronach powiatu obory zarodowe, utrzymywał stacye buhaji dla podniesienia hodowli nierogacizny, zakładał i utrzymywał chlewnie zarodowe.

Drugą gałęzią gospodarstwa rolnego, któremu poświęcamy nasze wysiłki jest sadownictwo, w okolicy tutejszej do niedawna zupełnie odłogiem leżące. W tym celu Oddział liski skierowuje gospodarstwa rolne ku zakładaniu nowych sadów, dostarczając reflektantom po minimalnych cenach szczepów owocowych, urządzając teoretyczne wykłady o sadownictwie wraz z praktycznemi wskazówkami, które wykazywały rolnikom korzyści z tego rodzaju gospodarki uczyły rolników sztuki sadowniczej, doboru odmian drzew owocowych w myśl najnowszych zdobyczy wiedzy sadowniczej.

Z inicyatywy tutejszego Oddziału powstało już w tym powiecie przed wojną kilkanaście racyonalnie zagospodaro-

wanych sadów; w roku zaś obecnym Oddział tutejszy poczynił starania o uzyskanie w drodze subwencyi w Wydziale krajowym kilku tysięcy sztuk drzewek owocowych, które rozdzielił między rolników, a nadto wszedł w kontakt z Sekcyą c. k. Kolei państwowej w Zagórzu, która z naszej inicyatywy przystąpiła do zasadzenia toru kolejowego drzewkami owocowemi począwszy od granicy węgierskiej koło Mezolaborcza aż do stacyi kolejowej Olszanica; wszczęliśmy również pertraktacye z Sekcyą koleji w Przemyślu, która z wiosną 1918 przystąpi do sadzenia drzewek owocowych wzdłuż toru kolejowego od Olszanicy aż do Przemyśla.

Nadmienić w końcu należy, że pod kierownictwem WP. Inspektora Wróblewskiego w kwietniu 1917 roku odbyły się w Lisku, w Zagórzu i Olszanicy wykłady o sadownictwie i warzywnictwie.

Niemniejszą uwagę poświęcaliśmy także gospodarstwu rybnemu — w powiecie tutejszym było przed wojną kilkanaście gospodarstw rybnych racyonalnie prowadzonych.

Taki jest mniej więcej ogólny obraz działalności tutejszego Oddziału w latach przed wojną i to są kierunki, w których dążyliśmy całą forsą, które sprowadzić nas miały do korzystniejszego rozwoju gospodarczego w tutejszym powiecie.

Wybuch wojny i inwazya nieprzyjaciela w jesieni 1914 r. spowodowała, że byliśmy zmuszeni agendy nasze zastanowić, z tem, by dopiero przy końcu roku 1915 podjąć je, ale już bez porównania w zmniejszonym zakresie, na jakie pozwoliły nam i stosunki ogólne po za Towarzystwem, jak i z powodu stanu, w jakim Oddział tutejszy się znalazł po ustąpieniu Rosyan z tego powiatu.

Inwazya nieprzyjacielska zniszczyła nas do szczętu, rozgrabiwszy nam całe mienie i to tak w inwentarzu żywym w postaci bydła hodowlanego po powiecie ulokowanego, które uległo rekwizycyi i rabunkom bez zapłaty, jak niemniej w inwentarzu martwym na składzie w Lisku się znajdującym w postaci najrozmaitszego rodzaju narzędzi rolniczych, zapasów nasion zbóż itd., a nadto uległy zniszczeniu wszystkie księgi handlowe Towarzystwa, tak, że obecnie nie jesteśmy w możności ustalić ani wysokości naszych zobowiązań, ani też wysokości naszych wierzytelności.

Ogólna szkoda wojną w inwentarzu żywym i martwym przenosi kwotę 50.000 K.

Tego rodzaju stan Towarzystwa uniemożliwia nam pracę w kierunkach zamierzonych przed wojną wskutek czego zmuszeni jesteśmy ograniczyć się do działalności tylko w skromnych rozmiarach, na jakie stosunki obecnie nam pozwalają.

Podjęcie agend Oddziału po inwazyi nieprzyjacielskiej nastąpiło dopiero 15. grudnia 1915, okres administracyjny za rok 1916 skończył się z dniem 31. grudnia tego roku.

W tym okresie czasu Rada Oddziału odbyła 6 posiedzeń, a oprócz tego zwołała ankietę z przedstawicieli ziemian tutejszego powiatu, na których omawiano potrzeby gospodarcze tutejszego powiatu, zastanawiano się nad sposobami uruchomienia zniszczonych wypadkami wojennymi gospodarstw rolnych; uchwalono petycye do Władz rządowych o wypłatę należytości za rekwizycye tut. itd. Wskutek zaś szerzącego się w tut. powiecie opilstwa wśród warstw najniższych, tudzież rosnącej na tym tle demoralizacyi, uchwalono wnieść memoryał do Władz rządowych o zupełny zakaz sprzedaży napojów spirytusowych.

W roku 1916 Oddział tut. przyjął zastępstwo krajowej Centrali pasz na powiat tut. i jako taki w myśl wskazówek Centrali rozdzielił między tut. producentów zbożowych przeszło 3 wagony otrąb.

Ogólna liczba członków zgłoszonych w roku 1916 wynosiła cyfrę 25, a suma wpłaconych przez nich wkładek 235 K.

Zamknięcie rachunkowe w dniu 31. grudnia 1916 wykazuje w przychodach kwotę 9.395 Kor. 24 hal., w rozchodach 8.223 Kor. 39 hal. Czysty stan kasy za rok 1916 wynosi kwotę 1.171 Kor. 85 hal.

XVI. Oddział Lwowski

obejmujący powiat Lwów, z siedzibą we Lwowie.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: Waleryan Krzeczunowicz.

Radni: Szczepan Balicki, Michał Janeczko, Teodor Krzeczkowski, Franciszek Małaczyński, dr. Kazimierz Miczyński, Mieczysław Miksiewicz, Adam Papara, Edmund Riedl, Michał Sklepiński, Jan Kanty Stojowski, Antoni Świeżawski, Witołd Traczewski, ks. Gabryel Trzebicki.

Personal urzędniczy: Mieczysław Miksiewicz, sekretarz, dr. Zdzisław Chmielewski, inspektor rolniczy.

Delegaci na Radę Ogólną: Szczepan Balicki, dr. Jan Blauth, dr. Zdzisław Chmielewski, Ludomir Dzierżanowski, Stanisław Gostyński, prof. Michał Janeczko, Stanisław Jaroszyński, Dymitr Kiernoha, dr. Władysław Kubik, Franciszek Małaczyński, Franciszek Mars, Mieczysław Miksiewicz Adam Papara, Michał Sklepiński, Stanisław Sobolewski, dr. Stefan Pawlik, Witołd Traczewski, ks. Gabryel Trzebicki, ks. dr. Józef Zajchowski.

Delegat Oddziału do pow. Zarządu Tow. Kółek rolniczych: Mieczysław Miksiewicz.

Delegaci do Komisyi licencyonującej buhaje:

a) w okręgu lwowskim: Adam Papara, zastępcy: dr. Karol Malsburg, Tomasz Piwko, Teofil Hewakowski, Franciszek Małaczyński, Adolf Kostórkiewicz; *b*) w okręgu jaryczowsko-winnickim: Witołd Traczewski, Jan Bałtarowicz, Dymitr Kiernoha, zastępcy: dr. Zdzisław Chmielewski, Karol Korzeniowski, Szymon Maślukiewicz, Jan Smolnicki; *c*) w okręgu szczerzeckim: Paweł Supiński, Szczepan Balicki, Teodor Kreczkowski, zastępcy: dr. Zdzisław Chmielewski, Jakób Huber, Jan Korolak.

Delegaci do Komisyi licencyonującej ogiery: dr. Zdzisław Chmielewski, Leopold Kühner, Jan Kanty Stojowski.

Działalność.

W wykonaniu dalszem myśli i zamiarów, rzuconych w naszem ostatniem sprawozdaniu z czynności za rok 1913, rozwijał Oddział swą działalność w roku 1914. Pracując w ścisłym związku z Wydziałem Rady powiatowej lwowskiej, urządzano liczne wykłady po wsiach, prowadzone w pewnych wybranych kierunkach. Starano się więc w ten sposób wpłynąć na podniesienie hodowli i racyonalne chowanie i użytkowanie bydła, zapoczątkowano akcyę celem zakładania Towarzystw ubezpieczenia bydła, przedewszystkiem jednak położono cały nacisk na zakładanie spółek melioracyjnych dla drenowania i osuszania gruntów, oraz łąk i pastwisk, wychodząc z tego założenia, że bez należytej produkcyi rolnej, bez dobrych łąk i pastwisk, podniesienie hodowli nie da się przeprowadzić. Rzeczywiście usiłowania w tym kierunku prowadzone, wydały znaczne owoce. Udało się bowiem nakłonić około 15 gmin do założenia spółek wodnych, a Wydział krajowy przyznał już na rok 1914 pomoc inżynierską dla 6 z tych świeżo powstałych spółek. Z wiosną pomiary inżynierskie z powodu wysokiego stanu wód nie dały się wcześnie rozpocząć, a w lecie przeszkodziła temu wojna.

Celem podniesienia rolnictwa wogóle założono przy wydatnej pomocy Rady powiatowej przeszło 100 doświadczeń polowych w gospodarstwach włościańskich. Część tych doświadczeń szła w kierunku podsiewu i uprawy pastwisk gminnych, część w kierunku wprowadzenia nowych roślin uprawnych, względnie lepszych, niż dotychczas uprawiane, odmian. W tym celu sprowadzono i rozdano nasienie łubinu żółtego i seradelli, dalej buraki pastewne w kilku odmianach, jak np. półcukrowe Vilmorina i Ideały Kirschego, w większej mierze zaś sprowadzono ziemniaki w lepszych odmianach, przeważnie Świtezie i Gawronki (około 50 q) reprodukcyi p. Skąpskiego z Nowosądeckiego. Te dwie bowiem odmiany okazały się dotychczas w powiecie jako najlepsze, przyczem zależnie od okolicy, jedna, względnie druga odmiana przewyższała. Wobec tego celem było nietylko dostarczenie dobrego nasienia, lecz także i wypróbowanie odmiany odpowiedniej dla danej okolicy. Poza doświadczeniami z temi ro-

ślinami uprawnemi, założono cały szereg poletek doświadczalnych z nawozami sztucznemi, a to ze względu na wiosnę, a przedewszystkiem z superfosfatem, saletrą i solą potasową pod zboża i pod okopowe. Poletka wszystkie z wiosną po rozwinięciu się roślin skontrolowano. Dla zakładania zaś wydano osobne instrukcye. Niestety rezultatów nie zdołano uzyskać żadnych, z powodu wybuchłej wojny, mimo, że instrukcye co do zbiorów udzielono na czas i to tak ustnie, jak i pisemnie. Cała akcya ta wobec tego stała się bezowocną.

Działalność hodowlana Oddziału kroczyła już poprzednio wytkniętemi drogami. Opiekowano się więc w dalszym ciągu istniejącemi już oborami i chlewniami zarodowemi, stacyami buhaji i ogierów. Celem zaś rozwinięcia szerszej akcyi w zakładaniu włościańskich obór zarodowych, a przedewszystkiem włościańskich spółek hodowlanych, wysłał Oddział, wspólnie z Radą powiatową, inspektora rolnictwa dr. Chmielewskiego do zachodniej części kraju, celem zbadania i zaznajomienia się z istniejącemi tamże spółkami hodowlanemi bydła czerwonego polskiego w powiatach: bialskim, wadowickim i limanowskim, oraz bydła rasy simmenthal w powiecie gorlickim Na podstawie uzyskanych z tej podróży wyników zamierzono zakładać i tu takie spółki. Rozpoczęto też odpowiednie kroki w kilku przedewszystkiem do tego nadających się gminach, jednakże i tu wojna położyła kres dalszej działalności. Zamierzonemi były spółki hodowlane przy istniejących oborach zarodowych, obejmujące kilka sąsiednich gmin.

Inne agendy Towarzystwa również nie pozostały zaniedbane. A więc między innemi zajęto się dostarczeniem pasz treściwych członkom, pośrednictwem w sprowadzaniu nawozów i nasion, oraz narzędzi, interweniowano u władz, udzielano ustnie i pisemnie porady fachowej, przeprowadzano kontrole fachowe etc.

Należy tu wspomnieć jeszcze o działalności na polu doświadczalnem. Wspólnie z Radą powiatową postanowił Oddział założyć dla powiatu lwowskiego wprawdzie nie fermę doświadczalną, lecz przynajmniej pole doświadczalne, na więcej bowiem nie było na razie funduszów. Dzięki ofiarności Prezesa Oddziału WP. Waleryana Krzeczunowicza, uzy-

skano w Kamieniopolu na gruntach folwarcznych pole przestrzeni 9 morgów, na którem w jesieni miano rozpocząć zakładanie pierwszych wzorowych poletek i doświadczeń praktycznych dla powiatu. Mieliśmy również nadzieję uzyskania innego jeszcze pola i dalszej okolicy, by w ten sposób uzyskać pola doświadczalne typowe dla wszystkich gleb powiatu, występujących na większej przestrzeni. Niestety i to również nie dało się przeprowadzić.

Tak więc pierwsza połowa roku 1914 dała już znaczne rezultaty pracy, a rozpoczęte działania pozwalały spodziewać się, że nietylko rozwój ich będzie szybki i dla rolników korzystny, ale że pociągną one za sobą w szybkiem tempie inne działy pracy i inne gminy.

Tymczasem wybuchła w połowie tego roku wojna, wprowadziła zaraz do całej pracy zastój zupełny. Nikt w powiecie nie oryentował się należycie w położeniu i temu też przypisać należy, że nadeszła po miesiącu wojny inwazya rosyjska, zastała powiat i cały dorobek Towarzystwa na to nieprzygotowany. W przeciągu bardzo krótkiego czasy znikły wszystkie buhaje Towarzystwa z obór dworskich, a niektórym tylko, i to nielicznym włościanom, udało się buhaje u nich się znajdujące przechować. Odrazu również znikło zupełnie bydło dworskie, niejednokrotnie wysokiej wartości hodowlanej, udało się wprawdzie później odszukać resztki tego bydła, obory jednak liczące nieraz i powyżej 100 sztuk krów, posiadają ich dzisiaj zaledwie po kilka. Dwie tylko większe obory w powiecie (Dublany i Glinna) wyszły o tyle najlepiej, że udało się już kilkanaście sztuk uratować. Chlewnie zarodowe w bardzo krótkim przeciągu czasu również przestały zupełnie istnieć i dzisiaj prawie niema z nich śladu. Włościańskie obory zarodowe przechowały się wprawdzie stosunkowo najlepiej, zupełnie jednak straciły swój hodowlany kierunek.

Zniszczone zupełnie folwarki, oraz wiele gmin musiało zmienić system gospodarstwa. Powiat nasz wprawdzie wyszedł o tyle jeszcze dobrze z wojny, że pozostało mu nieco budynków gospodarczych, chociaż w złym stanie, role jednak pozostały bez uprawy, a rolnicy bez koni, bez bydła, bez narzędzi, bez nasienia.

Bilans 1914 r. należy w powiecie naszym zakończyć nietylko zupełnym zastojem wszelkich prac społeczno-rolniczych,

ale i zupełnem zniszczeniem nietylko postępu rolniczego, ale nawet możności gospodarowania.

Wiosna 1915 roku zastała włościan już nieco pokrzepionych po jesiennych przejściach, gospodarstwa ich zatrzymały przeważnie swe konie, bydła ubyło im jeszcze stosunkowo niewiele, nasienia było przeważnie dosyć, a nawet role częściowo były przygotowane pod uprawę. Oziminy w dość znacznej ilości zasiane. Zupełnie inaczej przedstawiały się gospodarstwa folwarczne Zaledwie gdzieniegdzie było trochę wczesnych ozimin zasianych, reszta pola leżała odłogiem, inwentarzy żywych, nasienia, a nieraz i inwentarza martwego brakło zupełnie, lub był tylko w małej ilości. Zaczęto więc zakupywać co najkonieczniejsze, rewindykować co zabrane, i powoli gospodarstwa te zaczęły pracować koło zasiewów wiosennych Naturalnie obsiano zaledwie małą część tylko, przeważna ilość pól została ugorem i służyła za pastwisko dla bydła włościańskiego lub trenów.

Lato 1915 r. zapisało się znowu w pamięci naszej. Uciekająca fala rosyjska zabrała znowu resztę koni i bydła folwarcznego, nie oszczędzając jednak tym razem i włościan, którzy też znaczne straty w bydle i koniach ponieśli. Spłonęło też wtedy wiele bardzo zabudowań tak włościańskich, jak i folwarcznych.

Powracające władze wprowadziły szybko ład i porządek. Najważniejszem zarządzeniem okazało się utworzenie Komisyi żniwnych, które zaczęły wprędce funkcyonować, niosąc rzeczywiście dużą pomoc rolnikom.

Jesień tegoż roku była jednakże ciągle jeszcze pod znakiem wojny, uprawy odbywały się powoli i w niedużych ilościach, z wielkim trudem na zarośniętych i zaperzonych polach.

Dopiero wiosna 1916 roku przyniosła w tem zmiany. Dzięki sprężystej organizacyi, jaką c. k. Starostwo lwowskie zdołało po wsiach przeprowadzić, dzięki uregulowaniu cen robocizny, przymusowi pracy etc. udało się już znaczniejszą część pól jako tako uprawić i obsiać.

Forsowanie jednakże upraw, nietyle ze strony właścicieli, ile ze strony Rządu, chociaż osiągnęło swój skutek przez znaczne powiększenie powierzchni uprawnej, stale się z powodu brania w uprawę roli folwarcznej zwiększające, spowo-

dowało tak znaczne osłabienie pól, iż dało się to już odczuć przy uprawach pod oziminy w 1916, a jeszcze bardziej pod jarzyny w r. 1917.

Po powrocie jako tako normalnych stosunków, a więc już od jesieni 1915 r., staraliśmy się wszelkiemi siłami pracować. Zlustrowaliśmy wszystkie stacye buhaji, niestety w znikomej ilości pozostałe, staraliśmy się przez wydanie odpowiednich formularzy uzyskać zestawienie szkód wojennych, poniesionych przez większą i mniejszą własność. Udało się też szkody te obliczyć w przybliżeniu na około 15 milionów koron, szacując według wartości przedwojennej, a więc kilka razy niższej niż dzisiejsza. Świadczenia wojenne, jako odrazu ujęte przez Państwo, nie obliczaliśmy. Jednakże tak w sprawie szkód wojennych, jak i świadczeń, do dnia dzisiejszego staramy się o uzyskanie czy to wypłaty, czy zaliczek, czy też wogóle o posunięcie tych spraw z martwego punktu, na którym często stają, tak zapomocą osobistych interwencyi, jak zapomocą memoryałów, wnoszonych pisemnie i ustnie na audyencyach u p. Namiestnika. oraz do innych władz państwowych i krajowych.

Gdy zaś administracya wojskowa przez częste i liczne zarządzenia i rekwizycye wkroczyła głęboko w życie rolnika, staraliśmy się ciągle i staramy się zawsze, zapomocą odpowiednich przedstawień tak do władz wojskowych, jak i politycznych, czynionych w najrozmaitszych formach, złagodzić ciężary nakładane na ludność, uzyskać ulgi, a przynajmniej wywalczyć dla niej to, co dla prowadzenia gospodarstwa rolnego, dla życia i istnienia rolników jest koniecznie potrzebne. Interweniowaliśmy więc w sprawie przeprowadzenia sianokosów i żniw, dostarczenia robotnika, dostarczenia koni, bydła, narzędzi, nawozów sztucznych, nasienia. kredytów etc. etc. Oprócz tego w sprawach rekwizycyi zboża, rekwizycyi siana i słomy, nasienia, nabiału, w sprawach ustalenia cen i zrównania ich z cenami obowiązującemi w całem Państwie, interweniowaliśmy przy każdej sposobności i konieczności, wchodząc tak w położenie konieczności państwowych, jak i w położenie rolnika i starając się te dwie nieraz sprzeczne ze sobą sprawy pogodzić tak, by zadość uczynić obu Możemy śmiało powiedzieć, że nie ma jednej sprawy i jednej rzeczy, o którą dla powiatu naszego nie staraliśmy się, podnosząc to

wszędzie, gdzie tylko było możliwe, nie cofając się przed odnoszeniem się oprócz do władz krajowych, także do Ministerstw, oraz Koła polskiego i poszczególnych posłów. Niestety musimy tu otwarcie wyznać, że niektóre tylko nasze usiłowania zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem. W bardzo wielu wypadkach nie odniosły żadnego.

Sprawozdanie nasze za ten rok zamykamy tym krótkim tylko opisem działalności naszej. Nie czas dziś bowiem szczegółowo to wszystko opisywać. Starać się będziemy w dalszym ciągu, gdzie to możliwe i konieczne, wołać i kołatać, choćby wiedząc, że skutek będzie mały. Mamy to silne przekonanie, że więcej uczynić, niż czyniliśmy, nie było i nie jest możliwem.

XVII. Oddział Mościski

obejmujący powiat Mościska, z siedzibą w Mościskach.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: Władysław Skibniewski.

Zastępca: Adam Younga.

Radni: Ks. Szymon Dziedzic, Ferdynand Gużkowski, Piotr Łach, Michał Lichwa, Aleksander Misiągiewicz, Dyonizy Pogłodowski, Józef Śmiałowski, ks. Tomasz Szurek, Bolesław Charzewski, Teodor Koziek.

Sekretarz: Józef Delimata.

Delegaci na Radę Ogólną: Dyonizy Pogłodowski, Bolesław Orzechowicz, Teodor Koziek, Bolesław Charzewski, Adam Younga.

Działalność.

Czynności Rady Oddziału, rozpoczęte w roku 1914 w kilku kierunkach, a to: rolniczym, hodowlanym i sadowniczym, podciął i sparaliżował wybuch obecnej wojny.

Zamiary Oddziału przeprowadzenia po wsiach powiatu teoretycznych wykładów przez odpowiednie kwalifikowane siły — niestety tylko zamiarami pozostać musiały.

Wojska rosyjskie, wnet po wybuchu wojny, bo we wrześniu 1914 r., cały powiat zalały — prowadząc gospodarkę swoją, bezwzględnie rekwirując i niszcząc wszystko, co do zniszczenia pozostało.

Powiat położony w przedpolu twierdzy przemyskiej, był terenem ustawicznych przemarszów i kwaterunków wojsk rosyjskich, a w maju i czerwcu 1915 r. terenem zaciekłych walk, przeszło trzy tygodnie trwających.

Wojska rosyjskie przez cały czas inwazyi żywiły się w przeważającej częci zapasami i produktami powiatu, rekwirując inwentarz żywy i martwy, rozbierając budynki gospodarcze do okopów, naprawy i szutrowania dróg.

Budynki gospodarcze i zabudowania majątków ziemskich w większości zostały zniszczone, z miejscowości prawie zupełnie zniszczone gminy: Czerniawa, Starzawa, Małnów, Bolanowice, Hussaków, Złotkowice, Lutków, Krukienice, Pnikut.

Przez wypadki wojenne uszkodzoną została głównie większa własność, kilka folwarków zostało zupełnie zniszczonych, wszystkie folwarki utraciły wszelkie inwentarze żywe i martwe, oraz znaczną część budynków. Drobna własność włościańska poszkodowaną została dotkliwie przez pozbawienie jej koni, przez uszczuplenie o mniej więcej połowę stanu bydła. Powiat mościski jest po powiecie przemyskim bezwarunkowo przez wypadki wojenne najbardziej zniszczonym powiatem Galicyi środkowej i zachodniej.

Gdy pola wielkiej własności w r. 1914—1915 zupełnie odłogiem leżały — włościanie obsiali przeważnie swe pola, lecz wypadki wojenne z wiosny 1915 uszkodziły znacznie plony, tak, że zbiór roku 1915 wystarczył ledwo do wyżywienia ludności, zaś w gminach zupełnie zniszczonych ludność jedynie przy pomocy rządowej przezimowaną być mogła.

Przy tak znacznem zniszczeniu większej własności, uprawa jej roli tylko bardzo pomału do normalnego trybu się wraca.

W roku 1916. z powodu zupełnego braku inwentarza i braku pomocy ze strony rządu, tylko znikoma część pól obsianą być mogła. Dopiero w jesieni 1916 r. było możliwem obsianie mniej więcej połowy normalnej ilości ozimin.

Oddział reaktywowany w roku 1915, z powodu braku większej ilości swych członków i nienormalnych stosunków, nie był w stanie zamierzony dawniej program żywszej działalności przeprowadzić.

Śmierć wyrwała z grona naszego następujących Członków:

JE. hr. Stanisław Stadnicki, były Prezes Rady Oddziału i były Prezes c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego, właściciel dóbr Krysowice. Zmarły był jednym z najwybitniejszych rolników w kraju, który przez żmudną pracę do wysokiej kultury majątki swoje doprowadził.

Był przez całe swoje życie jednym z najczynniejszych członków Towarzystwa, mimo ogromu pracy, jakie nastręczała administracya własnych majątków. Jako Prezes Rady powiatowej, poseł na Sejm krajowy, poniósł ogromne zasługi około rozwoju rolnictwa i kultury w kraju.

Ś. p. Bolesław Śmiałowski, właściciel dóbr Stojańce, delegat Towarzystwa kredytowego, znany zaszczytnie w sferach rolniczych w kraju, zmarł w czasie inwazyi we Wiedniu. Przez stratę Jego ponosi Oddział nasz ubytek, dotkliwy bardzo, światłego i czynnego rolnika.

Oprócz tego Oddział nasz stracił Członków:

Mieczałowskiego Stanisława i ks. Józefa Szandrowskiego, gr. kat. proboszcza w Myślatyczach.

Cześć pamięci tych Zmarłych!

Majątek Oddziału poniósł przez wypadki wojenne poważne straty. Z 17 buhaji, własności Towarzystwa, ani jeden nie został uratowany; 4 buhaje spłacone zostały przez rekwizycye rosyjskie śmiesznie nizkiemi cenami, 6 buhaji zarekwirowały wojska rosyjskie bezpłatnie, 1 buhaja wojska austryackie za 350 K, resztę zmuszeni byli hodowcy przed inwazyą sprzedać.

Ściągnięciem kwot, uzyskanych z rekwizycyi, zajął się Oddział i przesłał Komitetowi.

Aby uzupełnić brak buhajów, podjął Oddział odpowiednią akcyę. Trudność w umieszczeniu buhaji przedstawia okoliczność, że włościanie przeważnie z powodu rekwizycyi paszy, braku środków na utrzymanie buhaja, w niektórych gminach zniszczonych brak nawet odpowiednich stajni. Dotychczas przybyło do powiatu 10 buhaji, oczekujemy dostarczenia od Komitetu dalszych trzech.

Bardzo ucierpiała przez wypadki wojenne hodowla świń. Ubytek wynosi w gminach 70%. w obszarach dworskich 100%. Zupełny jest też brak knurów. Grozi to dalszym zastojem hodowli świń, oraz degeneracyą pozostałych.

Stan koni roboczych i hodowla koni w powiecie upadły zupełnie. Obszary dworskie straciły 95% dawnego stanu koni, nie posiadają żadnego materyału hodowlanego, hodowli włościańskiej grozi zupełny upadek; wszystkie lepsze konie zostały zarekwirowane. względnie przez wroga zabrane. Lepszych klaczy nie widzi się już w powiecie.

Ogierów rządowych w r. 1916 na stacyach nie było — w obecnym roku otwarta jest jedynie stacya w Sądowej Wiszni, skutkiem tego używają włościanie nieodpowiednich reproduktorów — co grozi dalszym zanikiem hodowli — a szkoda jest to znaczna, gdyż hodowla koni tak na obszarach dworskich, jak i u włościan, w ostatnich latach przed wojną bardzo korzystnie zapowiadać się zaczynała.

Chcąc korzystać z podjętej przez Komitet akcyi zakupna źrebiąt u c. k. Armii — zebrał Oddział zamówienia na 108 sztuk źrebiąt — niestety mimo ciągłego ponaglania tej sprawy — dotychczas przybyło dla członków Oddziału tylko 10 sztuk źrebiąt. Utrudnienie w nabywaniu tych źrebiąt przedstawia okoliczność, że władze wojskowe dostarczają źrebiąt minimalnie w ilościach 10 sztuk — co utrudnia włościanom nabywanie ich.

Rada Oddziału interweniowała w rozlicznych wypadkach u władz w sprawach rolniczych, rekwizycyi, odbudowy, uzyskania sił robotniczych, inwentarza żywego i martwego.

Usilne kroki i specyalny memoryał do Komendy 2-giej Armii i władz politycznych wniósł Oddział w jesieni 1916 r., celem uzyskania zezwolenia na większą uprawę ziemniaków, aniżeli w roku ubiegłym, lecz z powodu zastrzeżeń w tej mierze, nie uzyskał Oddział żądanych udogodnień.

Wobec propozycyi c. k. Namiestnictwa zakładania składów budowlanych po powiatach — podjął Oddział kroki celem uzyskania składu budowlanego w Hussakowie.

Na wiosnę 1917 r. podjął Oddział kroki celem uzyskania od c. k. Armii pomocy koni wojskowych przy zasiewach wiosennych. Na konferencyi powiatowej w lutym b. r. w obecności przedstawiciela władzy politycznej i Armii postano-

wiono żądanie otrzymania tej pomocy, które Oddział specyalnem podaniem do Komendy 2 Armii usilnie poparł i rzeczywiście rozmieszczonych zostało w powiecie kilkaset koni kawaleryi, nie wyzyskaną została jednak cała korzyść z tych koni, którą możnaby osiągnąć, z powodu, że konie te w licznych miejscach przyobiecane na dłuższy czas — ledwo dni parę zostawały, oraz, że przy niedostatecznem wyżywieniu nie mogły sprostać pracy na twardej, dawno odłogiem leżącej roli.

Oddział podjął też inicyatywę celem zorganizowania robocizny pieszej, doprowadzania przymusowo robotników dziennych i zorganizowania przymusowych oddziałów robotników sezonowych, która to myśl urzeczywistnioną została.

Praktyka przy obróbce roli w roku bieżącym okaże, czy ta akcya celową była.

Korzystając z propozycyi Komitetu dostarczenia rolnikom w braku bydła mlecznego kóz serbskich, sprowadził Oddział za pośrednictwem Komitetu 27 kóz, które przeważnie przez włościan rozkupione zostały. Trudność jednak przedstawiała wysoka w stosunku do jakości cena K 100 za jedną kozę.

Oprócz tego interweniował Oddział wielokrotnie w rozlicznych sprawach, będąc pośrednikiem między Komitetem a Członkami Oddziału, oraz władzami politycznemi i władzą wojskową, przesyłając Członkom w formie okólników pisma Komitetu, zbierając dla władz wojskowych i politycznych daty zapotrzebowania nasienia, sił roboczych, maszyn rolniczych i opiniując odnośne ogłoszenia.

Najważniejszymi postulatami sfer rolniczych w obrębie działalności Oddziału mościskiego jest:

1) Umożliwienie odbudowy definitywnej przez stanowcze i energiczne prowadzenie odbudowy gmin zniszczonych i udzielenie większej własności środków pieniężnych przez pożyczki wojennego Zakładu kredytowego — póki sprawa odszkodowania wojennege definitywnie załatwioną nie będzie, czyli unieważnienie obowiązującego dziś, a wysoce nas krzywdzącego rozporządzenia, uniemożliwiającego odbudowę na wschód od Sanu.

2) Umożliwienie sferom rolniczym zaopatrzenia się w niezbędnie potrzebny inwentarz żywy.

3) Podniesienie cen zboża, niestojących w stosunku do kosztów produkcyi w kraju, który stracił wszystkie środki obróbki roli i którego rola z powodu dwuletniego braku uprawy — nie jest w stanie nawet normalny plon wydać.

4) Zaniechanie ostateczne rekwizycyi koni, inwentarzy żywych, jako też sprawiedliwe przeprowadzanie rekwizycyi produktów.

5) Wprowadzenie cen maksymalnych na maszyny rolnicze, części maszynowe, jako też umożliwienie nabycia skóry na uprzęże, węgla, materyałów budowlanych.

XVIII. Oddział Nadwórniański

obejmujący powiat Nadwórna, z siedzibą w Nadwórnej.

Skład Oddziału do sierpnia 1914:

Przewodniczący: Ks. Kornel Mandyczewski, kanonik w Nadwórnej.

Radni: Iwan Danyluk, Michał Koczerzuk, Ks. Włodzimierz Lisieniecki, Ks. Atanazy Mojseowicz.

Personal urzędniczy: Czynności kancelaryjne Oddziału wykonuje sekretarz Wydziału powiatowego.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Dr. Andrzej Jeż, Iwan Danyluk.

Delegat Towarzystwa Kółek rolniczych do Rady Oddziału: Ks. Jan Pokrywka.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

XIX. Oddział Podolski

obejmujący powiaty: Buczacz, Czortków, Husiatyn i Zaleszczyki, z siedzibą w Żabińcach.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Kazimierz Horodyski z Żabiniec.

Zastępcy: Jan Gromnicki, Aleksander Gniewosz

Radni: Włodzimierz Cieński, dr. Adam Głażewski, ks. Bernard Klein, Paweł Korytko, Ludwik Kawecki, Władysław Mieczychowski, Franciszek Mysłowski, Tomasz Ochocki, Ferdynand Respaldiza, Franciszek Rudrof, Stanisław Wyhowski, Leon Starkiewicz.

Sekretarz: Stanisław Orzelski.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegaci Towarzystwa Kółek rolniczych do Rady Odziału: Artur Zaremba Cielecki, Szymon Morozowicz.

Delegaci do Zarządów powiatowych Towarzystwa Kółek rolniczych:

a) dla Buczacza: Karol Antoniewicz, Aleksander Gniewosz;

b) dla Czortkowa: Karol Podlewski, Franciszek Rudrof;

c) dla Husiatyna: Kazimierz Horodyski, Paweł Korytko;

d) dla Trembowli: Tomasz Ochocki.

Delegaci do Komisyi licencyonujących:

a) w okregu buczackim: Władysław Hofman; zastępca: Piotr Babiak;

b) w okręgu monasterzyskim: Ulryk Garfunkel; zastępca: Jan Wozowczyk;

c) w okręgu Potok Złoty: Aleksander Gniewosz; zastępca: Arnold Lurie;

d) w okręgu czortkowskim: Józef Borowski; zastępca: Leon Wierzbicki;

e) w okręgu husiatyńskim: Czesław Swirski; zastępca: Eliasz Anderst;

f) w okręgu kopyczynieckim: Piotr Ornatowski; zastępca: Dominik Połechaty;

g) w okręgu tłusteckim: Józef Bernstein; zastępca: Wilhelm Neuman;

h) w okręgu zaleszczyckim: dr. Oswald Kimelman; zastępca: Antoni Dąbrowski;

i) w okręgu budzanowskim: Juliusz Cielecki; zastępca: Franciszek Wołoszyński.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

XX. Oddział Pokucki

obejmujący powiaty: Horodenka, Kołomyja, Kossów, Peczeniżyn i Śniatyn.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Dr. Mikołaj Krzysztofowicz z Załucza nad Czeremoszem.

Zastępca przewodniczącego: Leon kn. Puzyna.

Członkowie Rady Oddziału: Wiktor Abrahamowicz, Kajetan Agopsowicz, Mieczysław Agopsowicz, Edmund Komar, Eugeniusz Krzysztofowicz, Stanisław Łążyński, Stefan br. Moysa Antoni Strzelbicki, Antoni Theodorowicz.

Sekretarz: Ludwik Piskozub.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegaci do Komisyi licencyonujących: *a*) dla okręgu kołomyjskiego: Mieczysław Agopsowicz, Ludwik Piskozub, Antoni Strzelbicki; *b*) dla okręgu horodeńskiego: Maryan Krzysztofowicz, Jan Wielowieyski; *c*) dla okręgu śniatyńskiego: Bronisław Lis, Józef Pielecki; *d*) dla okręgu kossowskiego: Gustaw Fischer, Otton Als.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

XXI. Oddział Przemyski

obejmujący powiaty: Przemyśl i Dobromil, z siedzibą w Przemyślu.

Skład Oddziału do sierpnia 1914:

Przewodniczący: Dr. Feliks Drużbacki z Prałkowiec.

Zastępca przewodniczącego: I. Józef Midowicz, II. Adolf Turnau.

Członkowie Rady Oddziału: Andrzej Bartnicki, Dmytro Cymbałko, dr. Fryderyk Fried, Karol Janecki Józef Jarzymowski, Aleksander Pragłowski, dr. Józef Roma, nowski, Zygmunt Sroczyński, Julian Studnicki, Stanisław Wink, Antoni Wołkowicki, Mieczysław Zajączkowski, Franci_szek Żygoło.

Sekretarz: Antoni Kmiecik.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani

Delegat Tow. Kółek rolniczych do Rady Oddziału: Michał Ukleja.

Delegaci do Komisyi licencyonującej- Herman Bleicher, Gustaw Brubacher, Franciszek Buktada, Adam Dębicki, dr. Feliks Drużbacki, Józef Kotarski, Adolf Turnau, Antoni Wołkowicki.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

XXII. Oddział Przemyślański

obejmujący powiat Przemyślany, z siedziba w Przemyślanach.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Roman Tyzenhaus z Kimirza.

Zastępca: Robert Sander.

Radni: Franciszek Bieniasz, Teodor Borys, Stanisław Kędzierski, Wojciech Kisiel, Konstanty Kołodziej, Maryan Nanowski, Kazimierz Tchórznicki, Włodzimierz Witosławski, Stanisław Wybranowski, Benedykt Ziegelheim.

Sekretarz: Konstanty Kołodziej.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegat Towarzystwa Kółek rolniczych do Rady Oddziału: Edward Reicher.

Delegat do Zarządu powiatowego Towarzystwa Kółek rolniczych: Ks. Maksym Panasiuk.

Delegat do Komisyi licencyonującej: Konstanty Kołodziej.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

XXIII. Oddział Rawski.

obejmujący powiat Rawa ruska, z siedzibą w Rawie ruskiej.

Skład Oddziału (do sierpnia 1914 r.)

Przewodniczący: Zygmunt Łączyński.

Zastępca: Antoni Skibniewski.

Radni: Michał Chwalibiński, Roman Czaykowski, Dmytro Czerwińczak, Karol Krusenstern, ks. Mikołaj Ośmiałowski, Tytus Siedlecki i Józef Szczerbicki.

Sekretarz: Antoni Nadolski.

Delegaci na Radę Ogólną: Roman Czaykowski, Dmytro Czerwińczak, Tytus Siedlecki, Antoni Skibniewski.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Wiktor Stanisławski i Teodor Wallak.

Delegaci do Komisyi dla zalesień: Dr. Leszek Majewski.

Rok 1913 w pamięci naszej pozostaje jako rok klęskowy taki, że zdawało się, iż gorszego już pod względem gospodarczym być nie może. Niebywałe słoty w lipcu i sierpniu sprawiły, że żniwa ciągnęły się aż do jesieni; w następstwie omłoty okazały się fatalne i jakość ziarna jak najgorsza. Ponadto otawy późno po części pozostały niezwiezione, a ziemniaki, kopane w błocie i mrozie, psuły się w znacznych ilościach. To też z wiosną 1914 r. okazały się dotkliwe braki wielu produktów gospodarczych, zwłaszcza pasz. Bank rolniczy c. k. Towarzystwa Gospodarskiego pośredniczył w sprawie dostar-

czenia pasz i nasion, a Rada Oddziału przez Prezesa Dra Leszka Majewskiego pośredniczyła między członkami Oddziału a Bankiem w nabywaniu tychże. Sprawom akcyi ratunkowej było poświęcone zgromadzenie członków dnia 2/3 1914 r., podczas kiedy drugie nadzwyczajne zwołane zostało dnia 24/6 tegoż roku, na którem wniósł swoją rezygnacyę prezes Oddziału dr. Leszek Majewski. Po 7-letniem gorliwem sprawowaniu tego obowiązku, co obecni jednomyślnie z wdzięcznością uznali, — zniewolony był dr. Majewski absolutnym brakiem czasu, ustąpić. Wybrano przewodniczącym p. Zygmunta Łączyńskiego, wł. dóbr Zaborze, który wybór przyjął i zaprosił członków Oddziału do zwiedzenia jego fermy doświadczalnej w Zaborzu. Zjazd tamże odbył się 2/7 i wywołał duże zainteresowanie się przedstawionem tam prowadzeniem prób nawozowych i odmian nasion.

Wkrótce potem wybuchła wojna, życie Oddziału zamarło zupełnie aż do sierpnia 1915 r.

Wobec zupełnego rozprószenia członków Rady Oddziału, zamianował Komitet c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego w sierpniu 1915. p. Karola Krusensterna, wł. dóbr Niemirów, delegatem swoim, „dla obmyślenia, zorganizowania i przeprowadzenia akcyi odbudowy gospodarstw“.

Tak szeroko zakreślonej akcyi nie mógł rozumie się spełnić jeden człowiek, ani też cały Oddział, liczący przed wojną 71 członków. Zabrało się do niej całe społeczeństwo, a rolą delegata było udzielać informacyj, wskazywać drogi, inicyować powstanie specyalnych organizacyj. To też sprawozdanie z następnego czasokresu jest właściwie sprawozdaniem z czynności odrodczej całego powiatu.

Stan tegoż w roku 1915 był nader opłakany. Dość powiedzieć, że łączna ilość inwentarzy wynosiła ca 40% ilości przedwojennej, a ilość zebranego w roku 1915 zboża kłosowego ca 20% ilości normalnej. Budynków mieszkalnych i gospodarczych zupełnie zniszczonych ca 8.000! Około 5.000 mg. opuszczonych gruntów, których właściciele uszli dobrowolnie, czy przymusowo z wojskami rosyjskimi.

Najpilniejszą potrzebą było ziarno na siew jesienny. Dostarczyły go w znacznej mierze kilkunastu wagonów opuszczone grunta, z których żniwo zebrane zostało pod zarządem

c. k. Starostwa. Obsiano więc 70% normy. Tu zaznaczyć trzeba, że stosunkowo znacznie mniej była zniszczona mniejsza własność, więcej miała wszelkich własnych inwentarzy i zbiorów i najprędzej i najsilniej się też dźwigać zaczęła. Bez pouczenia i namowy wpadła odrazu na najwłaściwszą drogę do odrodzenia się: siać jak najwięcej, hodować jak najwięcej bydła i świń, a sprzedawać tylko pod przymusem. Złem znów tego następstwem było, że przymus ten był nierównomierny i niesprawiedliwy. Wobec małych bardzo potrzeb w narzędziach nawozach i wszelkich produktach kupnych, których trudno dostać, wystarczała produkcya własna i skoro tylko można było spokojnie zasiać i w następnym roku zebrać — rany wojny szybko się mogły zabliźnić. Produkcya eksportowa natomiast jest mała.

Inaczej z większą własnością. Ogołocona zupełnie przez rekwizycye i rabunki z inwentarzów żywych i martwych, ziarna na zasiew i ordynarye i dużej ilości budynków, pomału i mozolnie może się dźwigać. Tu brakowało niemal wszystkiego, a przedewszystkiem pieniędzy na puszczenie w ruch warsztatów. W jesieni 1915 r. obsiano zaledwie 30% normy. Dzięki wydatnemu użyciu najętego sprzężaju, był już postęp na wiosnę 1916 r., obsiano ca 70% normy.

Dla zespolenia akcyi większej własności, zawiązano organizacyę takowej, ze stałym przedstawicielem w siedzibie powiatu; organizacya ta informuje członków o wszelkich rozporządzeniach władz w dziedzinie gospodarczej i zastępuje ich interesa, gdzie tylko takowe do gremialnej reprezentacyi się nadają, a również i informuje czynniki miarodajne o wszelkich potrzebach i postulatach gospodarstw. Liczne memoryały i deputacye były przez nią wysyłane. Z braków gospodarczych najtrudniejszym do pokonania jest naturalnie brak koni. Większa własność otrzymała przeszło 20 pługów motorowych, a chcąc zaradzić tym usterkom w ich użytkowaniu, które tak dosadnie przedstawia cyfrowo sprawozdanie Centrali krajowej, oparła się o Towarzystwo orki motorowej we Lwowie, tworząc warsztat reparacyjny w Rawie, skład opału i smarów i ustanawiając fachową nad swoimi pługami kontrolę.

Żniwo r. 1916 dało w przybliżeniu 50% normy. W jesieni każdy już miał swoje ziarno — obsiano ca 74% normy, w czem znowu mała własność miała znaczniejszy udział, niż duża.

Od lata 1916 r. funkcyonują w powiecie wszystkie przewidziane organa doradcze Starostwa w sprawach rolniczych, jakoto: komisarz rolniczy, inspektor zbożowy, ponadto ze strony Armii, od niej zależny wojskowy referent rolniczy. Wobec tego czynność doradcza Rady Oddziału, względnie delegata jest zbędną. Powiat nie leży w zakresie działania komend rejonowych.

W zimie i na wiosnę 1917 r. ostre bardzo rekwizycye wyciągnęły z powiatu znaczne ilości owsa, jęczmienia i ziemniaków. Zachodzi obawa, że przekroczony został niejednokrotnie wymiar 10% ziarna siewnego i wskutek tego zasiew wiosenny nie wypadnie w spodziewanej ilości.

Delegacya przeprowadziła na wezwanie Komitetu regestracyę szkód wojennych przy pomocy p. Klemensa Majewskiego, referenta fachowego komisyi rolniczej.

Dla podniesienia chowu bydła dostał powiat 9 buhajów subwencyjnych, ponadto sprowadzono 21 kóz serbskich. Postęp w hodowli wykazuje poniższe zestawienie:

Stan	w r. 1910	1916	1917
koni	17.500	9.200	10.700
bydła rogatego	36.000	18.000	29.000
nierogacizny	31.000	15.000	17 000

Rozumie się, że w ilości koni i bydła z obecnego roku przeważa młodzież.

Odbudowa budynków w powiecie postąpiła bardzo nieznacznie.

XXIV. Oddział Rohatyński

obejmujący powiat Rohatyn, z siedzibą w Rohatynie.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: Franciszek Biesiadecki z Firlejówki.

Zastępca: Franciszek Miliński.

Radni: Antoni Karczewicz, Stefania Kępliczowa, Ks. Adam Małaczyński, Artur hr. Russocki, Klemens Torosiewicz, Michał Turkułł.

Sekretarz: Apolinary Jamrógiewicz

Delegaci na Radę Ogólną: Franciszek Miliński, w zastępstwie prezesa jako delegata z urzędu, Artur hr. Russocki, Michał Turkułł.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Ignacy Słąbicki, zastępca Maryan Czyżewski.

Działalność.

Czynności nasze z powodu inwazyi rosyjskiej przerwaliśmy przy końcu sierpnia 1914 i podjęliśmy je dopiero we wrześniu 1915 r. Sprawozdanie nasze obejmuje przeto tylko czas od 1 I—24 VIII 1914 r. Akta nasze w czasie inwazyi zostały po największej części zniszczone, a resztki dopiero niedawno udało się nam pozbierać. W wymienionym wyżej czasie wpłynęło do uaszego protokołu czynności 272 pism w rozmaitych sprawach, dotyczących tut. Oddziału. Załatwiliśmy je w odpowiedni sposób, korespondując z Komitetem, z różnemi Władzami i organizacyami, jakoteż z członkami Oddziału.

Jedną z ważniejszych spraw, którą się zajmowaliśmy, było pośrednictwo w dostarczaniu członkom Oddziału, z powodu klęsk elementarnych z lat ubiegłych, zboża na zasiewy i artykułów żywności, jakoteż grysu na karmę dla bydła. Według zapisków naszych, jakie zdołaliśmy odszukać, dostarczono za naszem pośrednictwem członkom tut. Oddziału 650 q grysu po 7 K za 100 kg i 200 q grysu dla obór zarodowych po K 5 za 100 kg.

Rozpisywaliśmy do członków Oddziału okólniki w różnych sprawach i tak: okólnik o wykładach rolniczych. urządzanych staraniem Komitetu, okólnik o kursie chmielarskim, koszykarskim i rymarskim w Brodach; okólnik o kursie kucia koni przy Akademii weterynaryjnej we Lwowle, pismo do niektórych członków Oddziału w sprawie zgłoszeń, celem korzystania z utworzyć się mającego inspektoratu leśnictwa; okólnik o targach na materyał rozpłodowy w Stryju, okólnik o dostawach dla armii; wreszcie okólnik z zapytaniem ilości prosiąt, któreby członkowie mogli sprzedać Komitetowi.

Wykonywaliśmy zlecenia Komitetu w sprawach hodowlanych i pośredniczyliśmy w tych sprawach między członkami Oddziału, a Komitetem.

Na terytoryum tutejszego Oddziału znajdowało się 14 stacyi buhajów subwencyjnych, 5 stacyi buhajów traktatowych, 2 obory zarodowe i 40 chlewni zarodowych.

W r. 1914, a mianowicie dnia 28/IV, odbyliśmy jedno Walne Zebranie członków, na którem między innemi sprawami wybrano delegatów na Radę Ogólną, a mianowicie prócz Przewodniczącego p. Franciszka Biesiadeckiego, pp. Franciszka Milińskiego, Artura hr. Russockiego, Michała Turkułła, Klemensa Torosiewicza, Antoniego Karczewicza i Teodora Krawcowa. Na temże zebraniu mianowani zostali także delegaci okręgowi, a mianowicie: dla okręgu konkolnickiego p. Michał Turkułł, dla okręgu bukaczowieckiego Ks. Karol Dołek i dla okręgu bursztyńskiego p. Mikołaj Cieński Wreszcie wybraną została Rada Oddziału na trzechlecie 1914, 1915 i 1916, a mianowicie: Przewodniczący p. Franciszek Biesiadecki; Zastępca Przewodniczącego p. Franciszek Miliński. Członkowie: pp. Aleksander Zawadzki, Antoni Karczewicz, Stefania Kępliczowa, Ks. Adam Małaczyński, Artur hr. Russocki, Klemens Torosiewicz i Michał Turkułł.

XXV. Oddział Rudecki

obejmujący powiat Rudki z siedzibą w Rudkach.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: Józef Jarzymowski z Chłopczyc.

Radni: Wojciech Jarzymowski, dr Aleksander hr. Skarbek, Albin Rayski, Stefan Janko, ks. Władysław Frydel, ks. Michał Wojtas, Karol Surówka, Józef Małaczyński, Mateusz Dżugaj, Kazimierz Pasicki.

Sekretarz: Jan Zintel.

Działalność.

W roku 1914 odbyła Rada Oddziału 5 posiedzeń i jedno Walne Zebranie Członków.

Obrady poświęcone były w przeważnej części przygotowaniu zasiewów wiosennych przez sprowadzanie nasion i na-

wozów sztucznych za pośrednictwem Spółki rolniczej przy tutejszym Oddziale założonej.

W czasie inwazyi nieprzyjacielskiej od 15. września 1914 do 18. czerwca 1915 Rada Oddziału była nieczynną.

Kierownikiem Oddziału na czas wojny jest zamianowany przez Komitet ks. Michał Wojtaś, proboszcz w Rudkach.

Stan kasowy.

Pozostałość z roku 1913 . .	12.157	K	06 gr.
Dochody	8.102	„	78 „
Wydatki	7.215	„	84 „
Zapas kasowy wynosi zatem	12.963	„	94 „

Sprawy hodowlane.

Do chwili wybuchu wojny istniało w powiecie 30 stacyi buhajów subwencyjnych i subwencyonowanych, 3 obory zarodowe włościańskie oraz kilkadziesiąt chlewni zarodowych.

Niestety ten materyał hodowlany uległ prawie zupełnemu zniszczeniu w czasie wojny, bądź wskutek rekwizycyi wojsk własnych i nieprzyjacielskich, bądź też w drodze rabunku.

Najlepiej stosunkowo przetrwały inwazyę chlewnie zarodowe włościańskie, a najgorzej wyszły stacye buhajów, które prawie bez wyjątku zostały zarekwirowane przez wojska.

Dokładne zbadanie szkód w materyale hodowlanym jest w toku, a poszczególne wyniki badań przedłożono Komitetowi.

Rada Oddziału wyraża przekonanie, że leży w interesie podniesienia hodowli, aby jak najrychlej Komitet restytuował stacye buhajów, co nie napotka na wielkie trudności wobec tego, że włościanie w tutejszym powiecie, zwłaszcza w gminach, w których istniały stacye buhajów i obory zarodowe, mają młode buhajki, któreby można zużytkować jako materyał rozpłodowy.

Klęski wojenne w gospodarstwach rolnych.

Wypadki wojenne dotknęły bardzo ciężko powiat Rudecki. Według dat, zebranych przez c, k. Starostwo, uległo

zniszczeniu w czasie wojny w powiecie 1.526 budynków mieszkalnych, a 2.215 budynków gospodarczych, ogólna zaś szkoda w zabudowaniach wynosi 6 587.760 koron, w czem obszary dworskie są bardzo silnie reprezentowane. Daleko gorzej przedstawia się stan inwentarza żywego i martwego, zwłaszcza na obszarach dworskich, które zostały prawie zupełnie z inwentarza ogołocone. Mimo tych klęsk mniejsza własność normalnie uprawiła rolę, natomiast obszary dworskie pozostawić musiały co najmniej w $^1/_3$ rolę leżącą odłogiem.

Rada Oddziału odbyła dwa posiedzenia.

Sprawy hodowlane: Oddział zajmował się porządkowaniem po inwazyi stanu obór zarodowych i stacyi buhajów. W r. 1915 i 1916 Oddział uzyskał 6 buhajów. Rozmieszczone są w gminach: Tuligłowy, Hoszany, Podhajczyki, Nowosiółki Gościnne, Koniuszki Siemianowskie, Rumno.

Lustracyę obór zarodowych i stacyi przeprowadzał p. Kazimierz Maziak.

Sprawy rolnicze: Działalność Oddziału ograniczała się na załatwianiu spraw przekazanych przez Komitet.

Sprawy handlowe: Agencya handlowa nieczynna.

Protokół czynności wykazany z końcem 1916 roku 182 ekshibitami.

W r. 1916 przeznaczył Komitet z uzyskanych na ten cel funduszów kwotę 500 kor. na premie dla służby folwarcznej, która podczas inwazyi nieprzyjacielskiej szczególniej zasłużyła się wobec chlebodawców. Premie i listy pochwalne otrzymało 10 osób z powiatu.

XXVI. Oddział samborski

obejmujący powiaty: Sambor, Stary Sambor i Turka, z siedzibą w Samborze.

Skład Oddziału:

Przewodniczący: Wiktor Poten.

Radni: Karol Jędrzejowicz, Tomasz Ujejski, Bolesław Kuśniewicz, Michał Kwaśniewicz, Wiktor Smalawski.

Sekretarz i Skarbnik: Antoni Nadybski.

Delegat do Zarządu powiatowego Kółek rolniczych: Ks. Ludwik Bikowski.

Działalność:

Działalność Rady Oddziału była w pierwszej połowie 1914 roku bardzo ożywiona. Klęska elementarna, która nawiedziła w r. 1913 kraj cały, nie ominęła i tutejszego Oddziału. Najwięcej ucierpiała ludność w miejscowościach, położonych nad potokami górskimi i rzekami — dlatego na Walnych Zebraniach, jako też na posiedzeniach Rady Oddziału omawiano szczegółowo sprawę klęsk i akcyę w tej mierze. Celem ratowania inwentarza żywego sprowadzono kilka wagonów grysu, który rozdano między członków za zwrotem ceny kupna. Nadto pośredniczyła Rada Oddziału w sprowadzeniu ziemniaków i nasienia potrzebnego na obsiew wiosenny.

Od chwili ogłoszenia ogólnej mobilizacyi i niedługo później inwazyi rosyjskiej, t. j. od sierpnia 1914 r. do czerwca 1915, działalność Towarzystwa przestała istnieć, ponieważ Członkowie Rady Oddziału częścią powołani zostali do czynnej służby wojskowej, inni wyjechali do obcych krajów.

Oddział Samborski z końcem roku 1916 liczył 54 członków. Dochody naszego Oddziału pochodzą na razie tylko z wkładek członków. Zebrani członkowie na Walnem Zgromadzeniu dnia 16. grudnia 1915 — z uwagi na przykre stosunki finansowe, spowodowane wypadkami wojennemi, uchwalili zniżyć wkładki członków wyjątkowo tylko na rok 1916 dla właścicieli jednego folwarku na 4 korony, dla właścicieli więcej folwarków na 10 K, dla włościan na 2 korony, a ponieważ większa połowa członków powiatu dotychczas wkładek jeszcze nie uiściła, dlatego rachunek kasy przedstawia się bardzo słabo, a mianowicie:

w dochodach . . .	180 K — gr.
w rozchodach . .	50 „ 20 „
zapas kasowy .	129 K 80 gr.

Z tego należy się część obowiązkowa Komitetowi za czas od 1. sierpnia do końca ubiegłego roku — ponieważ za

pierwszą połowę roku Komitet na przedstawienie nasze uwolnił nas od części obowiązkowej.

W sprawie podniesienia hodowli bydła w okręgu Oddziału naszego osiągnięty został w ciągu ostatnich miesięcy znaczny postęp, gdyż liczba stacyi buhaji subwencyonowanych doszła do 15, a mianowicie w powiecie Samborskim jest 7, w Chlewiskach, Manastercu, Kowenicach, Olszaniku, Błażowie, Czukwi i Biskowicach — nadto wyjednaliśmy utworzenie jeszcze 9 stacyi buhaji, a to: w Humieńcu, w Bilinie wielkiej, Mokrzanach, w Łopusznej, w Kalinowie, w Sąsiadowicach, w Spryni wielkiej, Sambor (Powodowa) i w Biskowicach.

W powiecie staro-samborskim mamy 4 stacye w Bąkowicach, w Ławrowie, w Tarle rustykalnym i Leminie wielkiej.

W powiecie turczańskim jest 4 stacyi. Na polecenie Komitetu przeprowadził sekretarz Oddziału lustracyę stacyi w powiecie Turczańskim i zarządził sprzedaż jednego buhaja z powodu złośliwości i niezdolności do dalszej hodowli.

Z obory zarodowej założonej przed wojną w Powodowej i Biskowicach, wskutek zrabowania przez wojska nieprzyjacielskie w czasie inwazyi — pozostały tylko 4 sztuki.

Kilkakrotnie odnosiliśmy się do Komitetu i do Krajowej Centrali pasz o przyznanie nam pewnej ilości otrąb, celem rozdziału pomiędzy członków, jednak krajowa Centrala zawiadomiła nas, że otrąb przyznać nam nie może, ponieważ organa wojskowe obowiązujących we wschodniej Galicyi c. k. Armii na podstawie rozporządzenia c. k. Naczelnej Komendy Armii, zarekwirowały wszystkie znajdujące się w młynach wschodniej części kraju zapasy wszelkiego rodzaju otrąb —

Na żądanie c. k. Starostwa, już to na prośbę zgłaszających się rolników, wyrażaliśmy opinię w sprawie zwolnienia od służby wojskowej — rolników — służby rolnej, rzemieślników niezbędnych dla celów gospodarczych.

XXVII. Oddział Sanocki

obejmujący powiat Sanocki i część Brzozowskiego, z siedzibą w Sanoku.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Jan Wiktor z Zarszyna.

Zastępca: Kazimierz Jachimowski.

Radni: Ks. Wojciech Dobrowolski, Władysław Grotowski, Juliusz Koźma, Karol Łępkowski, Władysław Morawski, Bronisław Nowosielecki, Tadeusz Poźniak, Kazimierz Rodkiewicz, Henryk Tchórznicki, Michał Tutak, Mieczysław Urbański.

Sekretarz: Franciszek Moskal.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegat do Zarządu powiatowego Towarzystwa Kółek rolniczych: Jan Wiktor.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Teofil Kondyjowski, Zdzisław Kwolewski, Tadeusz Poźniak, Henryk Tchórznicki.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

XXVIII. Oddział Stanisławowski

obejmujący powiaty: Stanisławów i Bohorodczany, z siedzibą w Stanisławowie.

Skład Oddziału:

Przewodniczący: Władysław hr. Dzieduszycki z Jezupola.

Członkowie: Burzyński Tadeusz, Cywiński Rafał, Mencel Karol, Pieniążek Stanisław, Winniczuk Łazarz.

Delegat Kółek rolniczych: Sigmund Józef.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegaci do Komisyi licencyonującej buhaje:

Smulski Władysław, Tracz Jakób.

Personal urzędniczy: sekretarz-lustrator Władysław Smulski.

Ilość członków: 244.

Działalność:

Na 4 posiedzeniach zwyczajnych i 1 nadzwyczajnem załatwiono 56 spraw, a z ważniejszych zacytować możemy następujące:

Gdy wskutek klęsk słoty i powodzi letnich w r. 1913 powstał z wiosną 1914 w gminach najbardziej nawiedzonych głód między uboższą ludnością, a brak paszy dla bydła ogólnie, Oddział tutejszy brał żywy udział w komisyi powiatowej przy c. k. Starostwie, a nadto na własną rękę, o ile siły finansowe, zdolność kredytowa i siły kancelaryjne starczyły, sprowadzał zboże, kartofle, ryż, groch, fasole i rozdzielał pomiędzy członków włościan po kosztach właściwych bez zysków, a także ofiarowany przez Komitet grys o zniżonej cenie w ilości 12 wagonów rozdzielił pomiędzy zgłaszających się hodowców bydła. Towary zakupione przedstawiały wartośc 30.516 k. 32 gr. oprócz subwencyi, jakie na ten cel łożył Komitet Centralny.

Urządzono w lutym 1914 w Bednarowie i w Kamiennej Zjazd członków Oddziału z Brynia, Jezupola, Delejowa, Zagwoździa, Tyśmieniczan i Bratkowiec, oglądano racyonalniejsze zabudowania i gospodarstwa włościańskie i prowadzono wykłady pod względem hodowlanym, mleczarskim i weterynaryjnym. Wykłady miał inspektor okręgowy p. Abgarowicz i inspektor Towarzystwa Gospodarskiego p. Przybyła.

Niezamożnym członkom Oddziału udzielano subwencyi na koszta podróży do wysokości 250 k.

W ślad tego Zjazdu założono Związek hodowlany w Bednarowie i Bryniu, wybierając doborowe krowy i jałówki u gospodarzy miejscowych, zaś do Związku hodowlanego w Kamiennej, założonego staraniem Oddziału nadwórniańskiego, wyznaczyliśmy delegatów ze strony naszych hodowców z gmin Tyśmieniczan i Bratkowiec.

Wystarano się w Komitecie o powiększenie w naszym Oddziale stacyi buhajów traktatowych i zyskano więcej o 3, powiększenie zaś chlewni zaskoczyła inwazya rosyjska.

Przeglądając gospodarstwa włościańskie, doszło się do wiadomości, iż w niektórych gospodarstwach — najważniejszy dziś czynnik — służba gospodarcza, pozostawała od szeregu lat u tych samych gospodarzy na stanowisku, łożąc sumienną pracę i moralnie zachowując się to też Oddział poczuł się do miłego obowiązku publicznie odznaczyć ich, urządzając w drodze konkursu premiowanie sług i udzielił:

1) dozorcy ekonom. Suszczyńskiemu Marcinowi w Jezupolu za 20-letnią służbę premię 100 k.
2) parobkowi Antoniemu Ciumać w Jezupolu za 30-let. służbę . . . „ 100 „
3) parobkowi Józejowi Rudnickiemu w Kołodziejówce za 7-letnią służbę . „ 75 „
4) dozorcy ekonom. Michałowi Kobylańskiemu w Uhrynowie za 15-letnią służbę . . . . . . „ 50 „
5) gajowemu Wincentemu Śrutwie w Maryampolu za 20-letnią służbę . . „ 50 „

Na zebraniach członków poruszono sprawę zawiązywania stowarzyszeń wzajemnego ubezpieczenia bydła po gminach, wykazując korzyści i dobrodziejstwa zyskane w hodowli bydła i założono jedno takie stowarzyszenie w Delejowie, a drugie w Hanusowcach, trzecie w Knihininie do skutku nie doszło.

Zachęcano również do zakładania Spółek mleczarskich, a główny nacisk nakładano na hodowców, aby wychowywali buhajki rozpłodowe do sprzedaży, a Oddział będzie zawsze pomocnym przy sprzedaży na rozpłodniki.

Z powodu znacznego wychodźctwa rolników za robotami poza granice kraju, zwracano uwagę włościanom na brak robotnika i wzywano ich do działania uspokajającego ruch wychodźczy, wskazując, że i tutaj za taką samą — jeśli uczciwą — pracę otrzymają dobre wynagrodzenie.

Podejmowano żywą akcyę w dostarczaniu zboża nasiennego z wiosną 1914 i, kartofli do sadzenia, instancyonowano wobec władz rządowych i autonomicznych, naczem ludność

wiele zyskała, nie doznając braków w czasie inwazyi rosyjskiej.

Nie wyliczamy drobnych spraw podejmowanych w ciągu trzech kwartałów r. 1914 i niektórych takich, iż o nich wspomnieć należało, lecz do skutku one nie doszły z powodu zajęcia naszej ziemi z dniem 3. września 1914 przez wojska rosyjskie.

W czasie inwazyi rosyjskiej wyniszczono wiele bydła włościańskiego, a z obór zarodowych, dzięki zabiegom hodowców, zabrano tylko 6 krów i 14 jałownika, natomiast zabrano buhajów rozpłodowych 22, a pozostawiono nam tylko 17.

Kancelaryę Oddziału udało nam się zachować w całości, posiadamy więc całą ewidencyę swego majątku, tak, iż czynności swoje mógł Oddział rozpocząć natychmiast po uwolnieniu powiatu z wojsk nieprzyjacielskich już 15. czerwca 1915.

Spiesznie więc działano w dostarczeniu rolnikom rąk do pracy i inwentarza, jednając u władz jeńców do żniw, koszenia i zbiorów, a forszpany wojskowe do wożenia i orania.

XXIX. Oddział Stryjsko-Żydaczowski

obejmujący powiaty: Stryj, Żydaczów i Skole, z siedzibą w Stryju.

Skład Oddziału.

Przewodniczący: Julian br. Brunicki z Podhorzec koło Stryja.

Zastępcy: I. Antoni Skrzyński, II. Ks. Piotr Szankowski.

Radni: Jać Atamańczuk, Romana Berezowska, Stanisław Dzierzbicki, Bolesław Niedzielski, Władysław Siemianowski, Bolesław Widajewicz, Innocenty Zacharyów.

Sekretarz: Józef Waltz.

Delegat Towarzystwa Kółek rolniczych do Rady Oddziału: Stanisław Orski.

Delegaci na Radę Ogólną: Iwan Baziuk, Stanisław Dzierżbicki, Filip Götz Wincenty Krasowski, Józef Kraszewski, Bronisław Krzaklewski, Adam Onyszkiewicz, Michał

Ostasz, Józef Pelz, Aleksander Udrycki, Bolesław Widajewicz, Innocenty Zacharyów, Ksawery Zalewski, Ludwik Zawadzki.

Zastępcy delegatów: Pańko Halij, Jan Jankowski, Ilko Jurków, Stefan Kozak, Eustachy Mykitka, Józef Nowak, Józef Windisch, Marceli Załuski.

Delegaci do Komisyi licencyjnej buhai: a) w okręgu skolskim i stryjskim: Stanisław Dzierżbicki, Innocenty Zacharyów; b) w okręgu żurawieńskim: Jan Windisch, Józef Windisch; c) w okręgu mikołajskim: Józef Strzęp, Mikołaj Oreszczuk; d) w okręgu żydaczowskim: Marceli Junosza Załuski, Jódrzej Hywel.

Działalność:

Po powrocie przewodniczący z dniem 1. lipca 1915 objął napowrót urzędowanie, starając się przedewszystkiem odtworzyć Oddział, zebrać członków lub wiadomości o nich i o zakładach Towarzystwa. Odtworzenie Oddziału idzie nader powoli, członkowie się nie zgłaszają, przeważna część nie odpowiada nawet na okólniki i pisma. Przed wojną mieliśmy około 650 członków, obecnie zapłaciło wkładki po koniec czerwca 1917 tylko 42 i tylko tych uważać możemy jako prawdziwych członków; jak się stosunki ułożą po powrocie z wojny tych, którzy pozostaną przy życiu i w dawnych swych osadach — nikt dziś przewidzieć nie zdoła i stan taki nieokreślony co do ilości członków trwać musi aż do chwili definitywnego załatwienia kwestyi, czy ci byli członkowie powrócą lub nie.

Posiedzenia: Odbyło się jedno Walne Zgromadzenie 24. lutego 1914, pięć posiedzeń Rady Oddziału, jedno posiedzenie Komisyi rewizyjnej. Na ostatniem posiedzeniu Rady Oddziału 1. lipca zrezygnowała cała Rada Oddziału wraz z przewodniczącym (raczej z powodu rezygnacyi tegoż), w sierpniu miało się odbyć Walne Zgromadzenie, co już z powodu od nas zupełnie niezależnego nie mogło nastąpić. Przewodniczący poprzedni wobec zajść wojennych, sądząc iż kierownictwo Oddziału niezmienione na razie będzie korzystnem, postanowił na razie prowadzić dalej sprawy Oddziału aż do chwili, gdy Walne Zgromadzenie będzie możliwem, co do teraz nie nastąpiło. Zebrania wogóle w okręgu ściślejszym

wojennym są nader utrudnione, odbycie Walnego Zgromadzenia niemożliwe.

Biuro Oddziału mieszczące się przed wojną po części u przewodniczącego w Podhorcach, po części w lokalu w Stryju, uległo prawie doszczętnemu zniszczeniu; udało się wyratować część ważniejszych ksiąg, które przewodniczący uwiózł z sobą, z pozostałych przepadło prawie wszystko. Biblioteka Oddziału w części uratowana, ale silnie uszkodzona i zdekompletowana. Akta wyratowane tylko w części z roku 1914. Obecnie mieści się biuro znowu u przewodniczącego, który sam wszystko osobiście załatwia. Odtworzeniem rachunków z r. 1914 i dalszych z r. 1915 i 1916 zajmuje się obecnie rachmistrz Rady Powiatowej stryjskiej p. Ryglewicz. Ze względu na brak wielu ksiąg i aktów odtworzenie tylko w części było możliwe.

Zamknięcia rachunkowe za 1914, 1915, 1916 nieskończone jeszcze; może do końca czerwca będzie to możliwe do uskutecznienia i przedłożenia.

Hodowla.

Do końca lipca w ogóle większych zmian nie było; stan obór stacyi, chlewni itd. pozostawiliśmy z chwilą wybuchu wojny bardzo dobry, lepszy nawet, niż z końcem r. 1913 odebraliśmy, gdyż przybyło parę buhajów i stacya ogiera w Sokołowie. Lustracye i w ogóle cały dział hodowlany prowadził inspektor hodowlany p. Kazimierz Polański w sposób wzorowy.

Po powrocie z wygnania starał się przewodniczący odtworzyć obraz stanu hodowli, który tylko w części dał się wykonać i przedstawia nader smutno. Przeważna część buhajów stacyjnych i sztuk z obór zarodowych, oraz chlewni przepadła zupełnie; za część udało się powoli pościągać należytości; obrazu jednak jasnego do dziś nie ma, a co do niektórych sztuk może nigdy nie dojdzie się prawdy, czy zostały dobrowolnie sprzedane Rosyanom, czy przez nich zabrane. Stan hodowli po obszarach dworskich obecnie przeważnie najsmutniejszy i najnędzniejszy, w gminach po części — prócz po koloniach niemieckich i polskich — wcale znośny, miejscami nawet zupełnie dobry w stosunku do stanu w ob-

szarach dworskich. Najgorzej z końmi i nierogacizną. lepiej względnie z hodowlą bydła. Wielki brak buhajów lepszych wpłynie też nader ujemnie na rozwój hodowli tak wysoko już w naszym okręgu przed wojną rozwiniętej. Z wyratowanych sztuk, względnie z wymienianych po tem przez Komitet i nadanych na nowo odtworzyliśmy 14 stacyi buhajów i 1 stacyę knura. Obory zarodowe niektóre zupełnie przepadły n. p. Obłażnica, Wierczany, Manasterec i Dobrzany wegetują z części sztuk, tylko Daszawa stoi wcale dobrze, wyratowawszy dzięki dobrym chęciom włościan, a zwłaszcza opiekuna obory, kierownika szkoły, obecnie kapitana Zawadzkiego, przeważną część sztuk. Z obór zarodowych dworskich o ile nam wiadomo wyratowano część sztuk w Podhorcach, Demni (Dębini) i Łowczycach. Księgi zarodowe przeważnie zniszczone lub uszkodzone.

Z hodowli drobiu przez nas popieranej przed wojną przez tworzenie kurników zarodowych itd. — po zniszczeniu wszystkich naszych dotyczących ksiąg i spisów — przepadło wszystko, prócz jednego obowiązkowego koguta, oddanego przez Ks. Salezyanów w Daszawie. Zresztą nikt z byłych członków nie poczuwał się do obowiązku oddania sztuk, lub zapłaty za nie. Obecnie przy bardzo sprzyjających warunkach zbytu hodowla mogłaby się doskonale rozwijać.

Wykonanie przepisów ustawy o buhajach gminnych i licencyonowaniu przeprowadzone zostało dopiero w r. 1917 w powiecie żydaczowskim, ani w r. 1915, ani w r. 1916 Wydział krajowy nie uznał za stosowne komisye reaktywować. Widocznie żal było tych kilkuset koron, które byłaby ta akcya kosztowała, a lepiej natomiast, by hodowla upadała coraz bardziej.

Rolnictwo.

Wskutek zniszczenia pól w czasie najazdu i przebiegu wojny w okręgu tutejszym wyniki rolnicze w roku 1915 ograniczały się do gmin na uboczu, lub szczęśliwiej położonych: najgorzej wyszły na tem dwory, po części już przez chłopów rozparcelowane, lub do podziału przygotowane; na gruntach gminy zbiory były wcale ładne, w każdym razie przeważna część gruntów włościańskich była uprawioną i zbiory na niej porobione.

W jesieni 1915 poczyniono cokolwiek zasiewów na polach dworskich, o ile to przy zupełnym braku inwentarzy roboczych, ludzi, nasienia, narzędzi było wykonalne. Co zrobiono — to tylko dzięki energii pojedyńczych jednostek i życzliwości władz zwłaszcza wojskowych, które w naszym okręgu z największą życzliwością szły na rękę, specyalnie w okręgu armii 9. To samo odnosi się do roku 1916. Teraz powoli następuje odbudowa gospodarstw rolnych, o ile na to braki inwentarzy, ludzi, nawozów i t. d. pozwalają, i o ile stosunki są po temu, nie każdy bowiem może i chce ryzykować pracę i wkłady bardzo znaczne wobec możliwości zmian wojennych.

Ogrodnictwo i t. d.

Nie robiono właściwie nic w tym kierunku, z powodu trudności miejscowych, braku ludzi i t. d. Zniszczonych w okręgu jest dość sadów dworskich i nieco włościańskich, których odtworzenie uzależnione od odbudowy dotyczących miejscowości i folwarków.

Na wiosnę 1916 Spółka handlowa sprowadziła i rozsprzedała cokolwiek nasion warzywnych, o ile to było możliwe. Korzystał z tego przeważnie powiat stryjski.

Próba przyjazdu p. inspektora sadownictwa z Komitetu nie powiodła się i wskutek tego działalność na tem polu była ujemną.

Działalność handlowa.

Obrót handlowy spoczywał zupełnie w rękach naszej Spółki; ponieważ jednak w czasie najazdu część ksiąg podręcznych zaginęła, a pozycye z nich nie były jeszcze przeniesione do ksiąg głównych, więc odbudowa rachunków jest prawie niewykonalna w takiej mierze, by powstał obraz zupełny, dokładny, zgodny z prawdą. Spółka prowadziła w całem pierwszem półroczu 1914 akcyę ratunkową dla naszego okręgu, co tyle pracy dało, iż nie było rzeczą możliwą fizycznie prowadzić *a jour* wszystkie księgi; prowadzono więc przedewszystkiem dzienniki i powoli przenoszono ich treść do ksiąg właściwych. Przedewszystkiem prowadzono i wykończono rachunki z akcyi ratunkowej, by je w terminie módz przedłożyć gdzie należy; przedłożono je też na czas w lipcu 1914. Właśnie zabraliśmy się do wykończenia rachunku dłuż-

ników z tejże akcyi, i innych rachunków, gdy wybuchła wojna, z tą chwilą straciliśmy część współpracowników, zwłaszcza jednego z najlepszych, kierownika szkoły w Wierczanach, ś. p. porucznika Eustachego Mykitkę; drugi zawiadowca Spółki, ś. p. Józef Walz, w kilka dni po wybuchu wojny zaniemógł ciężko i w czasie najazdu zmarł. Część rachunków najważniejszych, księgi kasowe, zapiski odnośne, księgę likwidacyjną, podręczniki nasionowe, nawozowe, maszynowe, oraz korespondencyę z głównymi odbiorcami wyratował przewodniczący Oddziału, zabierając je z sobą, gdy w pierwszych dniach września wyjeżdżał z domu przed zbliżającem się wojskiem rosyjskiem. Te księgi, sprowadzone potem w zimie do Wiednia, zostały przy pomocy współpracownika i prowadzącego księgi rachunkowe, p. Adolfa Moreau, o tyle uporządkowane, o ile na to wyratowany materyał pozwalał; księgi, notatki, listy i akta wszelkie pozostawione w Stryju w biurze Spółki i Oddziału lub w Podhorcach w kancelaryi tamtejszej, są zupełnie zniszczone lub zrabowane. Mamy wszelkie podstawy do twierdzenia, iż czynili to ludzie, którzy szukali za spisami dłużników naszych lub innymi naszymi aktami. Dopiero pod koniec r. 1915 wróciły księgi z Wiednia do Podhorzec i tu powoli, w miarę czasu, miejsca i sił wykańcza się uporządkowanie przy pomocy pozostałych ksiąg. Potrwa to jeszcze najmniej kilka tygodni

Co do zapasów towarów pozostałych, to wszystkie zapasy nasion, zbóż i żywności, pozostałych w drobnej ilości, ale większej wartości zrabowane zostały przez ludność okoliczną i miejscową w Podhorcach i Wierczanach z magazynów murowanych, gdzie były złożone; zapasy nawozów spłonęły w końcu maja, podpalone wraz z murowanym magazynem przez wojska cofających się Rosyan; zapasy maszyn, narzędzi, blachy i t. d. wyratował magazynier nasz bardzo szczęśliwie, bo szkody w tym dziale są stosunkowo małe. Zapasy cementu, soli, melasy, karm i innych towarów zrabowane zostały doszczętnie, lub zniszczone przeważnie przez rosyjskie wojska.

Wysokość szkody, jaką ponosi Spółka nasza, względnie Oddział, którego fundusze w niej są lokowane, wynosi według dotychczasowych danych zwyż 20.000 koron. Skoro jed-

nak doliczymy szkody w zniszczonych zapiskach dłużników, szkoda ta będzie o wiele większą.

Przemysł i handel rolniczy pozostały w tym czasokresie bez zmiany dodatniej; określenie szkód wojennych nie należy do tego okresu; tu możemy zaznaczyć, że przy braku siły fachowej, lub wogóle odpowiedniej pomocy i przy niemożności dostania towaru, rozwój był bardzo słaby, ograniczając się do tego, by nie zamknąć zupełnie pracy na tem polu. Sprowadzono cokolwiek maszyn rolniczych, zwłaszcza pługów, nasion, nawozów, także materyałów budowlanych. Przy wzrastającym braku towarów, działalność Spółki samoczynnie maleje, i prawdopodobnie zajdzie konieczność zawieszenia jej czynności, względnie ograniczenia ich do ściągania zaległości z czasów przedwojennych. Ściąganie to idzie powoli, ale posuwa się naprzód i umożliwia nam nie tylko prowadzenie interesu w nowych warunkach kupna tylko za gotówkę, ale nawet powolnego spłacania zobowiązań naszych. Gdyby też sytuacya dla okolicy naszej się poprawiła, możnaby uważać przebieg tej części akcyi za dość korzystny.

Wskutek zniszczenia części aktów i ksiąg, zniszczenia zapasów towaru, braku ruchu handlowego należytego, przygotowani jesteśmy na bardzo znaczną stratę w kapitale Oddziału, danym do dyspozycyi Spółki handlowej, prawdopodobnie jednak nie zajdzie potrzeba likwidacyi tejże ze szkodą członków Spółki, gdyż zebrane fundusze pokryją prawdopodobnie zobowiązania nasze. Czy jednak będziemy w stanie nadal potem interes prowadzić, jeżeli nie otrzymamy odszkodowania wojennego za przepadłe (zrabowane i spalone) zapasy, nie da się jeszcze teraz stwierdzić, tem bardziej, iż brak siły fachowej do rozwikłania ksiąg uniemożliwia nam stworzenie obrazu należytego i prawdziwego.

Naturalnie część dłużników naszych korzysta z braku ksiąg i dowodów i opiera się zapłaceniu swych zobowiązań. Wielka część dłużników z pomiędzy wielkiej własności reguluje chętnie swe zobowiązania czy to gotówką, czy w inny sposób; część jednak pozostaje głuchą, na nasze pisma nie odpowiada i nawet nie uznaje zobowiązań. Mniejsza własność płaci dość chętnie, choć także wielu z nich nic nie odpowiada lub wprost odmawia zapłaty.

Obraz ogólny.

Gminy wyszły przeciętnie dobrze z wojny dotychczasowej, prócz tych, które spalone lub zniszczone zostały działaniami wojennemi; ludzie mają pieniądze, regulują swe zobowiązania, płacą długi, kupują ziemię. Wielka własność mniej zamożna wegetuje z dnia na dzień dzięki moratoryum, jak długo to trwa; obszary wielkie kilkunastowsiowe przetrwają wojnę i nie będą przez nią zniszczone. Jednowioskowi i posiadacze kilku tylko folwarków przestaną istnieć po wojnie na rzecz „Homonovus'ów“.

Odbudowa u nas prawie tylko do wsi się ogranicza, wielka własność minimalnie mało zrobić może. Mało ją też kto popiera i okazuje jej życzliwość faktyczną i realną, nie tylko słowami i obietnicami.

XXX. Oddział Tarnopolski

obejmujący powiaty: Skałat, Tarnopol, Trembowla i Zbaraż, z siedzibą w Tarnopolu.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Tadeusz Fedorowicz z Kamionek.

Zastępcy: I.: Leon Podlewski, II.: dr. Stefan Godlewski.

Radni: Aleksander Fedorowicz, Jan Gużkowski, Władysław Jankowski, Józef Jurystowski, Kazimierz Kański, Stanisław Kopczyński, Józef hr. Koziebrodzki, Ludwik hr. Koziebrodzki, Stanisław Kozłowski, Celestyn Podlewski, Tadeusz Sohanik, Leon Willner.

Sekretarz: Stefan Wszelaczyński.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegaci do Zarządu pow. Towarzystwa Kółek rolniczych: Dr. Celestyn Podlewski, Władysław Jankowski.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Ottomar Baborsky, Julian Cielecki, Stefan Dembiński, Antoni

Dzierżanowski, Jan Dziwiński, Jan Gromnicki, Jan Gużkowski, Bronisław Kopczyński, Kazimierz Kossowski, Stanisław Kozłowski, Henryk Miączyński, Zygmunt Mochnacki, Zygmunt Reinsperger, Ignacy Sochanik, Maryan Strzyżowski, Stanisław Sułkowski.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

XXXI. Oddział Tłumacki

obejmujący powiat Tłumacz, z siedzibą w Tłumaczu.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Adam Rylski z Czarnołoziec.

Zastępca: Władysław Ossowski.

Członkowie Rady Oddziału: Stanisław Bohdanowicz, Bogusław Horodyński, Zbigniew Horodyński, Zdzisław Ładomirski, Franciszek Radoń, Wiktor Słonecki, Jan Sypesz, Ludwik Wiśniewski, Aleksander Wowczuk, Albin Zagórski.

Sekretarz: Jan Piotrowicz.

Delegat na Radę Ogólną: nie mianowany.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Adam Rylski, Bogusław Horodyński.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

XXXII. Oddział Żółkiewski

obejmujący powiat Żółkiew, z siedzibą w Żółkwi.

Skład Oddziału do sierpnia 1914.

Przewodniczący: Stanisław Nieczuja Śnieszko z Lubelli,

Zastępca: Bojomir Żarski.

Członkowie Rady Oddziału: Jan Bajsarowicz, Roman Kamiński, Walenty Kotula, Ks. Teodor Kruszyński, Piotr Pasternak. Ludwik Romanowski, Nikodem Turek.

Sekretarz: Ludwik Gliński.

Delegaci na Radę Ogólną: nie mianowani.

Delegat do Zarządu powiatowego Kółek rolniczych: Stanisław Śnieszko.

Delegaci do Komisyi licencyonującej: Jan Laise, Jan Müller.

Delegat do Komisyi dla zalesień: Stanisław Nieczuja Śnieszko; Zastępca Piotr Pasternak.

Sprawozdania z działalności nie przedłożono.

LI. ZWYCZAJNE
ZGROMADZENIE RADY OGÓLNEJ

C. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego

odbędzie się w dniu 8. czerwca 1917 we Lwowie

W SALI POSIEDZEŃ TOWARZYSTWA KÓŁEK ROLNICZYCH

UL. MICKIEWICZA 26.

na które w myśl §. 25. statutu są powołani

z głosem stanowczym: Prezydyum i Członkowie Komitetu, Przewodniczący każdego z Oddziałów, względnie zastępca tegoż i delegaci, wysłani przez poszczególne Oddziały,

z głosem doradczym: Zaproszeni przez Prezydyum przedstawiciele władz rządowych i autonomicznych, członkowie honorowi korespondujący i czynni Towarzystwa i wysłannicy innych towarzystw krajowych i zagranicznych.

PORZĄDEK DZIENNY:

W PIĄTEK 8-go CZERWCA PRZED POŁUDNIEM:

1. O godz. 9-tej rano nabożeństwo w kościele Archikatedralnym,
2. O godz. 10-tej rano: posiedzenie publiczne:

a) Zagajenie i otwarcie obrad przez Prezesa Towarzystwa,
b) Odczytanie protokołu z ostatniego posiedzenia Rady Ogólnej, odbytego w dniach 5-go i 6. czerwca 1914 r.,
c) Sprawozdanie z czynności Komitetu c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego za lata: 1914, 1915 i 1916. Referent Wiceprezes Aleksander Dąmbski.

3. Wybory w miejsce ustępujących Członków:

a) Prezydyum: JE. Witołda księcia Czartoryskiego, Aleksandra Dąmbskiego, dra Maryana Lisowieckiego, dra Jana Rozwadowskiego;

b) Komitetu: Artura Zaremby Cieleckiego, Tadeusza Fedorowicza, dra Stefana Godlewskiego, Karola Krusensterna, JE. dra Andrzeja księcia Lubomirskiego, dra Kazimierza Mieczyńskiego, Jana hr. Mycielskiego, dra Tadeusza Pilata, Pawła księcia Sapiehy, Oskara Schnella, Władysława Serwatowskiego, Jerzego Turnaua.

4. Sprawozdanie Komisyi rachunkowej:
   a) co do zamknięcia rachunków za lata 1914, 1915, 1916,
   b) co do budżetu na lata 1916/17 i 1917/18,
5. Wybór Członków Komisyi rachunkowej w miejsce ustępujących: Aleksandra Federowicza, Kazimierza Horodyskiego, Jana Krzysztofowicza, Mieczysława Urbańskiego, Adama Youngi.
6. Uchwała w sprawie odbycia ewentualnego posiedzenia poufnego.

W PIĄTEK 8-go CZERWCA PO POŁUDNIU:

Posiedzenie poufne:

Omówienie zgłoszonych wniosków w sprawie:

a) unormowania cen na produkta rolne,
b) rezolucyi krakowskiego Komitetu ewakuowanych większych właścicieli ziemskich oraz innych nowopowstałych Komitetów rolniczych,
c) wniosku Oddziału Lwowskiego co do tamtejszych stosunków rolniczych.

Posiedzenie publiczne.

7. Uchwały w sprawie wniosków przyjętych na ewentualnem posiedzeniu poufnem.

KOMITET C. K. GALICYJSKIEGO TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO.

Sekretarz: *Henryk Pawlikowski*, *w. r.*

Prezes: *Witold Czartoryski*, *w. r.*

500.-

KSIĘGARNIA
ANTYKWARIAT
DOM KSIĄŻKI